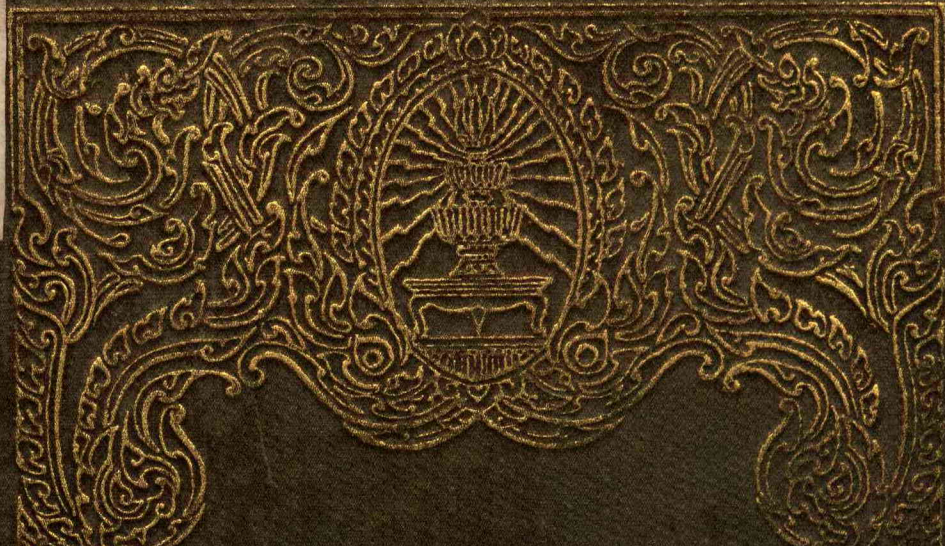

6

พินิจวิเศษ

สกรรพต ๓ องค์

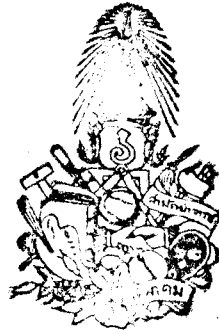
แปลลงจากเรื่องภาษาอังฤษชื่อ "ไฟวิเศษ" "ไฟวิเศษ"

๑๑๑

เรื่องสั้น ขาวดำ

โดย

ศรีวิเศษ

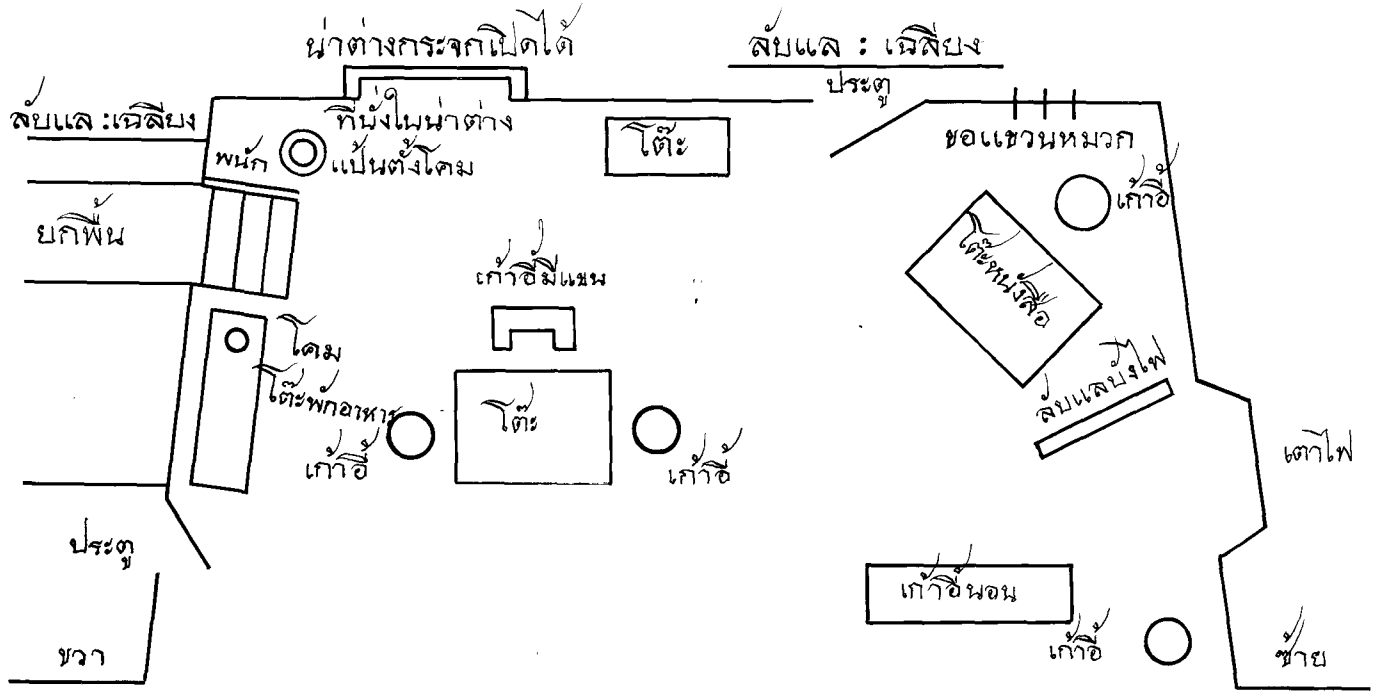

พระราชทาน

สำนักวิทยากรย์สมาคม

วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๗

ฉากหลัง : ส่วน

ผจญภัย

ละครพูด ๓ องก์

แหล่งกำเนิดเรื่องภาษาอังกฤษชื่อ "เฟรนด์ชิป สี่ขั้ว"

ของ
เรจินัลด์ บาร์ตลีย์
โดย
ศรีอยุธยา

ทีวัลคร

นายพลตรี พระยารัตนโยธิน (ผู้บัญชาการกองพล).

นายร้อยเอก หลวงกฤษณะเสนี (เสนาธิการกองพล).

นายร้อยโท ยอด บุทธานนท์ (นายทหารคนสนิท).

มองซีเออร์ จูสต์ มาร์นิเยร์ (ล่ามฝรั่งเศสประจำกรมบัญชาการ).

นายสิบโท สาย แสงทอง (หัวหน้าคนใช้นายทหาร).

พลทหาร แจ็ง เจนใจ (คนใช้นายทหาร).

คารา (หรือ "มัทมวไลเรียลเอดัก").

มาตาม เคอะไนซ์ (นายช่างเทคนิค).

ฉาก—ห้องสโมสรรถยนต์ของกองพล ซึ่งพักอยู่หลังแนวรบ, ตำบล
โยกส์วิลเฮวต์, ในประเทศฝรั่งเศสฝ่ายเหนือ.

องกท ๑. เข้า.

องกท ๒. กลางคืน.

องกท ๓. เขื่อนรังخن.

องกที่ ๑

ฉก.— ห้องสไมสรรของกงพล. (คุณแผนผัง.)

เป็นห้องกว้างมีเครื่องเรือนไม้บริบูรณ์ในเรือนฝรั่งเศสอย่างไม
สู้คีนิก ในหมู่บ้านโบกีสวิลล์เยรส. อาศัยที่เรือนนี้เป็นเรือนอย่างดีที่สุด
ในหมู่บ้านนั้น, จึงใช้เป็นที่พักกงพลซึ่งออกมาพักนอกแนวรบใน
เขตนั้น. เครื่องเรือนมีคือ โต๊ะเขียนหนังสือ, ซึ่งในขณะนี้
หนังสือราชการต่าง ๆ วางอยู่เกลื่อนกลาด; โต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้า,
ซึ่งมีเครื่องอาหารเข้าจัดไว้, คือหม้อกาแฟ, ถ้วยกาแฟรองจานทำด้วย
สังกะสีเคลือบ, กับจานกินอาหารและช่อมมีดอย่างสามัญ, ขนมปัง,
เนยใส่จาน, หมูแฮมทั้งขามีรอยหั่นแล้ว, นมโค, น้ำตาล,
กระปุกแยม, กระปุกมีสตาร์ค, มีช้อนสำหรับตัก. มีม้าไม้ตัวยาว
ตั้งในช่องหน้าต่าง, กับเก้าอี้เดี่ยวทำด้วยไม้เกลี้ยงสามสี่ตัว. มีแผน
ที่คินแดนฝรั่งเศสภาคเหนือแขวนที่ผนังสองแผ่น. หน้าต่าง, ซึ่งกว้าง
และเตี้ย, เปิดออกไปเห็นสวนผัก; บานหน้าต่างเปิดปิดได้จริง ๆ,

เปนบานกระจก, มีผ้าบางสีขาวเก่า ๆ ทำเปนบังตาติดที่บ้านกึ่งหนึ่ง
 ทั้งสองบาน. มีประตูสองช่อง, ช่อง ๑ อยู่ด้านซ้ายหลังเปิดออกไป
 เกลียง, และอีกช่อง ๑ อยู่ด้านขวาทางหน้าเวที, เปิดออกไปครัว
 และที่พักคนใช้. น้่าต่างอยู่ในคูกุหาทางด้านหลัง. ทางด้านขวาเวที,
 ค่อนไปข้างหลัง, มีช่องคูกุหาเปิด, มีบรรไดสามขั้นขึ้นไปซานพักซึ่ง
 ยื่นออกไปหลังฉาก, มีพรมเก่า ๆ ปู. บรรไดนี้ทางด้านหลังเวที
 มีพนักไม้. หลังพนักนี้มีบันตังโคมมีไ้ปะ. ระหว่างบรรไดกับ
 ประตูขวามีไ้ตะพักอาหาร, ในลิ้นชักมีผ้าปูไ้ตะ, กับบนไ้ตะมีโคมมีไ้ปะ
 อีกโคม ๑. (โคมทั้ง ๒ นี้สมมตว่าเปนโคมน้่ามัน.) ระหว่างน้่าต่าง
 กับประตูซ้ายด้านหลังมีไ้ตะย่่อม ๆ, ตังติดฝา, และบนไ้ตะนี้มีโคม
 หัว (จุดไ้จริง ๆ) กับผ้าคลุมของมาคามเคอะโน้ช, มีที่แขวน
 หมวกติดที่ข้างซ้ายประตูซ้ายหลัง. ลับแลบงไฟย่่อม ๆ สูงประมาณ
 ๓ ฟุตกว้าง ๒ ฟุต ๖ นิ้ว ตังข้างเตาไฟทางด้านหลังเวที, มีทางเดิน
 ไ้สควกระหว่างไ้ตะเขียนหนังสือกับลับแล. เตาไฟเปนชนิดเปิด
 กว้าง, ด้านหลังเปนอิฐแดง; กลาง ๆ เปนรอยเซม่าไฟ, มีขอเหล็ก
 ฝ้งที่ฝ้งหลังเตา, สำหรับแขวนหม้อเหล็กอย่างฝ้งขนาดกลาง. ไฟ
 สุมด้วยฟืนคุ่นไ้ ๆ; เมื่อแรกเปิดมีน้่าแต่ควนกรุ่น ๆ, ต่อเมื่อก่อ

ขึ้นจิ้งจอกสว่างแดงเต็มที. มีเก้าอียาวหุ้มผ้าตั้งหันข้างให้เตาไฟ.

ม่านหน้าต่างผ้าตาขาวกับน้ำเงิน. ครุฑหิ้งเตาไฟใช้ผ้าอย่างเดียวกัน.

พื้นห้องเป็นกระเบื้องหน้าวัว. มีกรวดปนดินโรยหนา ๆ นอกหน้าต่าง
เพื่อให้เหยียบดัง.

เมื่อเปิดม่าน นายสิบโท สาย แสงทอง คุณเข้าอยู่หน้า
เตาไฟ, เป้าไฟที่กรุณอยู่นั้นให้ลุกขึ้น.

แจ้.

(พูดในโรง.) สาย ! สาย !

สาย.

(เงยหน้าขึ้น, พูดเสียงกระซอก ๆ.) อะไรอีกล่ะ ?

แจ้.

(ไหล่หน้าออกมาทางประตูขวา.) ไข่ไก่บอกป่วยเสียแล้ว.

(ออกมา.)

สาย.

เสียหรือ ?

แจ้.

ลองไปถามเองสิ.

สาย.

ช่างเถอะ.

แจ้.

กั๊งนี้จะไต่อะไรให้ท่านขรวกินล่ะ ?

สาย.

(ลูกขี้.) อะไร, ไม่มีค้ำจันโยเคี้ยวหรือ ?

แจ้.

ฉันลองต่อยคุสั๊กสียโยแล้ว. แม่โวย, ร้ายยิ่งกว่าไอพิษอีก.

สาย.

(สันหัว.) ถูกขนายตายโหงละ. คงมีแต่ห่มแฮมอย่างเคี้ยวเท่านั้นสิ. พิลึกจริง ๆ, ยังไงอ้ายไซ้มันเนาไปหมดยังงั้น. คุณหลวง ย่นข้างหรือเปล่า ?

แจ้.

ฉันจัดการทำไซ้เจียวให้ท่าน. (ไปที่โต๊ะ.) อ้อ, ไม่ได้กินก็มากน้อยตก.

สาย.

แกไม่ควรไปทำยังงั้นนะแจ้. คุณหลวงท่านพิถพิถมากในเรื่องอาหาร.

๕

แจ้.

จริง. (ยิ้มแล้วพูด.) เออ, ไปได้เห็นลูกสาวขายเจ้าของบ้านแล้ว
หรือยัง ?

สาย.

นี่ไม่ใช่เวลาที่ควรจะไปปลุกลูกสาวลูกแต่ะไร. วันนนี่ของเจ้าคุณ
เห็นจะพิการมากพิลึก. เมื่อฉันเอนำซาซันไปให้เมื่อท่านคนท่านเกือบ
กักเอาหัวฉันหลุดไปแน่ะ. นี่ถ้าลงมาไม่มีไข้ให้กินละก็เห็นจะพิลึก
กักกอลละ.

แจ้.

ให้ตายโหงสิ, จะให้เราเนรมิตรไข้ขึ้นให้กินงั้นหรือ ?

สาย.

อย่าทิ้งไปน้กละ. แก่กรูแล้วว่ในกองทัพบกจะแก้ตัวอย่างไรๆ
ไม่ได้ทั้งนั้น. วินัย, แจ้เฮีย, วินัย.

แจ้.

จริงสิ, แล้วก็จะให้วินัยไข้แทนไปไ้ไ้ยังงิ, ขอถามหน่อยเถอะ

สาย.

◆นั่นเป็นธุระของแก. ที่เมื่อก่อน ๆ ทำไมหาไข้ใหม่ ๆ ไ้ไ้ละ.

แจ้.

ฉันก็ตั้งใจหาแล้วนะ. ไก่บ้านนี่เห็นจะหายคพิกไข่เสียละกระมัง.
เออ, ท่านขรวเป็นอะไรไปนะ, สาย?

สาย.

ฉันขออย่าให้แกเรียกเจ้าคุณว่าท่านขรวอีก. ต้องขอให้ใช้ว่า
เรียบบร้อยเมื่อพูดถึงนายทหารผู้ใหญ่.

แจ้.

อ้อ! ขอบใจที่เตือน. (ทำเสียงล้อ.) เจ้าคุณผู้บัญชาการกองพล
ทหารบกนี่ท่านเป็นอะไรไปหนอ, ท่านสียโท?

สาย.

พินเสียมากกว่าธรรมดาเล็กน้อยเท่านั้น. คุณหมอนห้องนอนของ
ท่านไม่สู้จะสบายนัก. คุณหมอนเมื่อคืนนี้ฝนจะร่วบ้าง. เออนั้นนะ, แจ้,
แกได้สังเกตเห็นอะไรแปลกประหลาดบ้างไหมตั้งแต่เราได้กลับมานะ?

แจ้.

(ยิ้ม.) เห็นก็แต่ลูกสาวยายเจ้าของบ้านนั่นแหละ.

สาย.

นั่นละ, แกคงต้องสังเกตละ, ซื่อนั้น. นนั่นแหละเข้าแบยพวกทหาร
อาสาแท้ทีเดียวละ. เห็นอะไรเขี้ยว ๆ แดง ๆ ละก็ไปค้นห้องเพื่อ!

แจ้.

ตามใจเถอะ, ลุง. จะให้ใคร ๆ เป็นทหารครึ่งพระเจ้าเหาทุกคน
งៃไ้. ก็แกได้สังเกตอะไรบ้างล่ะ?

สาย.

ก็ห้องท่านผู้บัญชาการเท่านั้นแหละ.

แจ้.

ก็มันเป็นอย่างงៃล่ะ?

สาย.

อ้อ, เย่ล่า!

แจ้.

เออ, อธิบายแจ่มแจ้ก็จริง, พ่อคุณ.

สาย.

ถ้าแกมีสมองละก็แกคงจะสังเกตเห็นได้เองพอ ๆ เที้ยวละ.

แจ้.

เกี่ยวกับแม่คนที่มาจากปารีสใช้ไหม?

สาย.

บางทีจะเป็นไ้.

๘

แจ้.

อะไรที่ฉันยังไม่รู้อะไรหรือ ?

สาย.

ก็แกได้รู้อะไรมาบ้างแล้วล่ะ ?

แจ้.

ฉันรู้ข้อหนึ่ง, ว่าแม่คนนั้นตั้งใจจะล่อคุณหลวง.

สาย.

คุณหลวงกฤษฎณะหรือ ?

แจ้.

แน่ละ. เมื่อเขานึกยมแฉ่งเข้าไปที่ในครัว, แล้วถามหา
คุณหลวง.

สาย.

ทะเล้นจริง !

แจ้.

ฉันหมายความว่าคนฉลาดอย่างแกจะได้สังเกตเห็นเสียก่อนแล้ว.

สาย.

และฉันขอออกให้แกทราบว่า ถ้าแกขึ้นอวดดีกับฉันอีกล่ะก็จะได้
คู่กันละ. ไปเตรียมของกินไว้ให้เจ้าคุณผู้บัญชาการ.

แจ้้ง.

ของกินอะไร? ไม่มีอะไรอีกละ, นอกจากที่จ้กอยู่แล้วบนโต๊ะนั้น.

สาย.

(เสีียงคฺ.) ก็ไปจัดการทำข้ันอีก. (แจ้้งตั้งท่าจะเสีียง.) ออย่า
มามวียนท้อล้อต่อเสีียงกับผู้ข้บังคับบัญชาโดยตรงของแก. ไปเดี๋ยวนี้!

(แจ้้งเข้าโรงทางประตูขวา, และปิดประตู. สายกลับไปก่อไฟ
ที่เตาอีก. ต่อนั้นอีกครู่ ๑ คาราออกทางคฺหาขวา, ลงบรรไดมาสู่
พื้นเวที. คาราแต่งกายอย่างแบบหญิงชาวปารีส, และผัดหน้าให้
คล้ายหญิงฝรั่ง. เวลาพูดไทยแกล้้งทำพูดสำเนียงไม่ชัด, อย่างฝรั่ง
พูดไทย.)

คารา.

Bon jour, mon Caporal !

(สายเงยหน้าและเหลียวคฺ, แล้วลุกข้้นยืนคฺอยู่ครู่หนึ่ง.

คาราย้่ม.)

สาย.

(โบกมือ.) เข้ามาในนี้ไม่ได้, แฮ่มม. (เดินไปเปิดประตูขวา
และท้.) เซีญทางนี้, แฮ่มม. อ้ลเล! อ้ลเลทางนี้, แฮ่มม.

ดารา.

(พูดไทยเสียงไม่ชัด.) ย่าอั้ง ! (ชี้ประตู่.) พิกพระทนน^๕.

สาย.

(ประหลาดใจ.) อ้อ ! แหม่มพูดไทยเป็นก้วยหรือ.

ดารา.

ฉานพูดเพิ่นนิกนอย. พิกพระทนน^๕กอน. (สายปีคประตู่อย่าง
ไม่สู้เต็มใจ.) ฉานมาหานายสืบพระเด็ยว.

สาย

(ยิ้ม, ออกจะพอใจ.) มาหาฉินหรือ ? หวี่, หวี่. ถ้างนัก
เทรี่ย้องสิแหม่ม. เยอปลาดพร้าวเส อั้ง เปอ, นะแหม่ม.

ดารา.

(ยิ้มพลา.) Oui, comme une vache espagnole !

สาย.

วัตอะไรแหม่ม ?

ดารา.

ไมไซ. ฉานว่านายพูดฝรั่งเศสดีมาก

สาย.

อ้อ, นื่อง, นื่อง—เทร เปอ, เทร เปอ.

ดารา.

ทายังนีนเราพทภาษาไทยนะ.

สาย.

เห็นจะค้อยเข้าใจกันง่ายหน่อย.

ดารา.

ฉานอยากไชนายช่วยฉานนอย.

สาย.

ช่วยอะไร, แหม่ม ?

ดารา.

นายรุใหม่, คุณหลวงยุที่ไหน ?

สาย.

แหม่มอยากจะรู้ไปทำไม ?

ดารา.

เขายที่ไหน ? ฉานมีธุระสำคัญที่ชะทองพุด—

สาย.

แหม่มถามหากคุณหลวงกฤษณงนหรือ ?

ดารา.

'Mais oui, mon Caporal. บอกฉานน้อยว่าเขาอยู่ที่ไหน.

สาย.

ขอโทษเถอะ, แม่่ม, ฉันทักถามน้อยได้ไหมว่าถามถึงทำไม?

ดารา.

ฉานยากพบเขา.

สาย.

จะฟ้องอะไรหรือแม่่ม? ไม่เห็นมีเรื่องอะไรเลยนะ.

ดารา.

นายข้างซิง ๆ! ฉานไม่ได้จะฟ้องอะไรเลย. ฉานยากพบเขา.
เขาเป็นพวกรักมาก ๆ ของฉาน.

สาย.

เป็นไปไม่ได้ละแม่่ม. คุณหลวงท่านแต่งงานแล้ว.

ดารา.

เพื่อนไรไฟเล่า? แต่งงานแล้วมีพวไม่ได้อะไร? เขาอยู่ที่ไหน?

สาย.

(เสียงไปทางประตูขวา.) ไม่ทราบละแม่่ม. (เปิดประตู.)

ดารา.

เขาจะกลับมาใหม่เชาวันนี้ ? (เสียงออกโรงร.) โอ, พิศพระทุ
เสียบเถอะ.

สาย.

แหม่มไปเสียดีกว่า, เชื้อฉั่นเถอะ. ในห้องสโมสรมายทหาเรา
ห้ามไม่ให้ผู้หญิงเข้า.

(ดาราเดินโดยค่วนไปที่ประตูและปิดประตุนั้นเสียบ, แล้วยืน
ชวาประตู.)

ดารา.

คุณหลวงจะกลับมาใหม่เชาวันนี้. บอกฉั่นหน่ฮยเถอะ.

สาย.

ถ้าเจ้าคุณท่านลงมาพบแหม่มอยู่ในนี้ล่ะก็ ฉั่นเป็นต้องถูกไล่
ทันทีเทียวละ. ท่านครองนั้กในทางวินัย.

ดารา.

ก็บอกฉั่นสิว่าคุณหลวงอยู่ที่ไหน.

สาย.

บอกไม่ได้แหม่ม.

ดารา.

ทามไซ, ลานชะโยทานนายพลมาพบฉานในที่นี้. (เดินไปทาง
น้ำต่าง.)

สาย.

ฮื่อะ, แหม่มนี่. ฉันท้องฟ้องแม่ของหล่อนละ. (ตะโกน.)
แม่กัม, แม่กัม !

มาตม เตอะโนซ์.

(ในโรง.) Qu'est-ce que c'est, donc ?

ดารา.

(รีบไปที่ประตูขวา, แจ้มประตูหน่อยหนึ่ง, แล้วพุดตอบไป.)

Ce n'est rien, Maman ! Ne t'en occupe pas.

มาตม เตอะโนซ์.

Bien ! Bien !

สาย.

ฮื่อะ, แหม่ม, นั่นพุดอะไรกัน ?

ดารา.

ช่างเถอะ. (ล้วงในถุงย่าม, หยิบธนบัตรออกมาถือไว้.) นี่เนะ,
นายสิข, เรามาพุดกันที ๆ เถอะ.

สาย.

ทำไมล่ะเหม่ม ?

ดารา.

ฉันจะให้มัน. (ยื่นฉบับบัตรให้สาย.) ยี่สิบฟรังก์.

สาย.

ให้ฉันหรือ ? ยี่สิบฟรังก์หรือ ? สำหรับอะไรกัน ?

ดารา.

ท่านายจะทำอะไรไปไหนอย่างนี้.

สาย.

(เอื้อมไปจับฉบับบัตรคำแลพิจารณา, แต่ยังไม่รับ.) จะให้ทำอะไร ?

ดารา.

ฉันขอให้นายคอยดู มัวไม่มีคนขอไปไหนพบกันคุณหลวงกฤษณ์.
ฉันทองพบกับเขาคนเดียว.

สาย.

ต้องพบคนเดียวด้วย. นี่แน่ะ, เหม่มจะทำความรำคาญอะไรให้
แก่คุณหลวง ? คุณหลวงได้ทำอะไรให้เหม่มแค้นเคืองบ้างหรือ ?

ดารา.

อะไร, เขาเป็นพวกรักของฉาน.

สาย.

ไม่เชื่อได้ไหม ?

ดารา.

บาทลิ่งนักลอบ, นายสืบ, พระเคี้ยวฉานจะไม่ให้เนน.

สาย.

เปล่าดอก, แหม่ม. ไม่ได้ตั้งใจจะกิริยาชั่วเลย. เคี้ยว, ว่ากันให้เป็นที่เข้าใจเสียก่อน. แหม่มต้องการเพียงให้ฉันทาแหม่มเข้ามาหาคุณหลวงเวลาท่านอยู่คนเคี้ยว, แล้วก็ให้คอยคุ้ยค้นทางในเวลาที่พักกัน. ถูกไหม ?

ดารา.

(พยักหน้า.) Oui, mon Caporal.

สาย.

เขาเป็นตกลง. ส่งมาสิ. (ดาราให้ธนบัตร.) เขาเป็นตกลง.

ดารา.

โอ, ขอบใจ, นายสืบ. |

สาย.

แต่แหม่มต้องระวังมาก ๆ นะ. ฉันขอยกจริง ๆ. ว่าเจ้าคุณผู้
 ยัญชากรท่านคูปิลิก, แล้วก็ถ้าท่านมาพบแหม่มกับคุณหลวงอยู่สอง
 ท่อสองละก็ — เอ้อเฮอ!

ดารา.

เซาคูณทำอะไร, เอ้?

สาย.

น่ากลัวระคิงเอาหม่มมวดยกระจายละแหม่ม. แล้วก็ส่วนคุณหลวงนี่—

ดารา.

คุณหลวงซะเฟ้นยังไร?

สาย.

คงโดนเข้าเต็มเปลาละ. (กำลังจะเอาธนบัตรใส่กระเป๋า, แต่
นึกขึ้นออกจึงพูดต่อไป.) นี่แน่ะ, แหม่ม, ขอให้เข้าใจว่าถ้าแหม่มจะ
 เล่นพลิกแพลงละก็เอาเงินของแหม่มคืนไปเถอะ. (ยื่นเงินให้ดารา.
ดารายิ้ม.) จริง ๆ นะ! ฉันพูดจริง ๆ. ฉันไม่ยอมรู้เห็นเป็นใจหาความ
 รำคาญมาให้นายทหารดี ๆ อย่างเช่นคุณหลวงกฤษณ์.

คารา.

นายสิข, ฉานชอบนายมาก. นายชะไมยอม—เขาพควาเียง—
อ้อ, “ขายนาย,” เอ้! ฉานก็หมวนกัน. คอขยุ. ฉานก็เพื่อนคนชื่อ
หมวนกัน. (เข้าโรงทางประคุษว.)

สาย.

ญี่สิขแพรงค์! (ครนบัตร์.) เอ๊ะ! ไม่ใช่แฮะ! น่อนบัตร์
สิขบาทนั้นนะ! เอ! พิกถจริง! น้แหล่มคนน้ไปเอาอนบัตร์ไทยมาจาก
ไหนดนอ? (เอาอนบัตร์ใส่กระเป๋, แล้วเหลียวไปคูปไฟในเตา.)

แล้วกัน, อ้ายไฟเจ้ากรรม, ไม่รู้จักลุกไคไคเลย. (ไปจัดการก่อไฟอีก.)

(นายร้อยเอก หลวงกฤษณะเสนี ออกทวงประคุด้านหลัง.)

แต่งเครื่องแบบฝักหัด, ถือหนังสือต่างๆหลายฉบับ. เอาหมวก
แขวนที่ราว, เอาหนังสือวางบนโต๊ะเขียนหนังสือ, แต่คงถือหนังสือ
ฉบับ ๑ เकिनมาที่โต๊ะกินอาหารและวางบนโต๊ะนั้นทางค้ำนซ้าย, และ
เริ่มถอดคุดุมือ, ไม่เท่าหนีบรักแร้ซ้าย.)

สาย.

(ลุกขึ้นยืนท่าตรงแล้วพูด.) อาหารเข้าค้หรือขอรบ้?

กฤษณ์.

เห็นะค้กระมัง. ไม่ไค่สังเกต. ถามทำไม?

สาย.

ใช่! เก่ขอรับ, มันออกกะ — ออกกะไม่ใคร่ทีไม่ใส่หรือขอรับ?

กฤษณ์.

ไม่ได้สังเกต. ฉันมีระยbung มากเลยไม่ใคร่ได้กินอะไร. เช้าวันนี้
มีงานสำหรับเสนอเจ้าคุณมากอยู่ด้วย. เออ, ท่านเป็นอย่างไรมั่ง?
(เอาดูมือกับไม้เท้าไปวางที่ที่นั่งใกล้หน้าต่าง.)

สาย.

คุณเหมือนจะนอนไม่สู้สนิทกับขอรับ.

กฤษณ์.

อ้อ, พนมออกกะไม่สู้ดีหรือ? (นั่งเก้าอี้ซ้ายโต๊ะกินอาหาร.)

สาย.

ขอรับ. (เก็บจานตรงหน้าหลวงกฤษณ์.)

กฤษณ์.

ยังไม่ออกจากห้องกระมัง?

สาย.

ยังขอรับ. (ถือจานไปทางข้างขวา.)

(เสียงเหมือนคนคนสคคทางในโรงข้างขวา, และเสียงไกรร้อง
อย่างตลก.)

รัตน์.

(ในโรง.) ชัว ! ชัว ! ไปให้พ้น, ข้ายกไปเปรต !

สาย.

เสียดใจคุณชอว์. (เข้าโรงทางประตูขวา.)

(นายพลตรี พระยารัตนโยธิน ออกทางช่องคู้หาขวา, ลง
บรรไดมาสู่เวที. แต่งเครื่องฝังหัด, แต่ไม่คาดเข็มขัดและยังไม่ได้
ผูกเคียวที่รองเท้า. อายุประมาณ ๕๐, แต่งกะปรีกะเปร่า, ค่อนข้างคู้
แต่ที่จริงใจดี. ดิคแถบตรา “เลจ็อง คอนเนอร์” กับแถบตรา
และเหรียญไทยหลายแถบ. หลวงกฤษณ์ลุกขึ้นยืน.)

รัตน์.

บ้านเต็มไปคู้ยเป็ดคู้ยไก่จนเคินหลักแทบไม่พ้น. (มองคู้หู้
แอม.) ไม่มีใช่กิน. มีแต่ไก่ปล่านไปเท่านั้น. (นั่งเก้าอี้หัวโต๊ะ,
คู้หันหน้าออกทางคู้.) นี่ใครนะเป็นผู้คู้ให้เรามาอยู่กัน ?

(รินกาแพ็กิน.)

กฤษณ์.

เขาจักตามเคยชอว์. กองพลคู้มาพักก่อนเราก้มาคู้. (นั่งตาม
เคิม.)

๒๓

รัตน์.

คามเคยหรือ ? ก็ใครละเป้นผู้กะที่พกเมอวานนี้ ? ยุทธานนท์
หรือมาร์นิเยร์.

กฤษณ์.

ผมไม่ทราบซอรัย. (หยิบหนังสือขึ้นอ่าน.)

รัตน์.

ไม่ทราบ ! ฮี !

กฤษณ์.

ทำไมซอรัย ? ห้องใต้เท้าเป็นอะไรไปหรือซอรัย ?

รัตน์.

ก็ห้องคุณหลวงละ ?

กฤษณ์.

อ้อ, ผมพกที่กระท่อมห่างจากท่นไปสี่กรอยเมตรไค้อยู่ซอรัย.
แต่ก็สยายดี.

รัตน์.

(ประชด.) ถ้างั้นก็ดี. และฉนเชื่อว่าคนอื่น ๆ ก็คงไคพก
สยาย ๆ เหมือนกัน.

กฤษณ์.

ห้องใต้เท้าเป็นอย่างไรละขอรับ ?

รัตน์.

เป็นอย่างไรหรือ ? เปล่าเลย. หาดึกกว่านั้นไม่ได้. ห้องกว้างขวางโอโถง, มีช่องโหว่โตที่หลังคาสำหรับให้อากาศเดินสทวกยั้งขึ้น; เตียงคั้งตรงที่โหว่พอดี, เพื่อฝนจะได้ร่วงลงถูกใต้โดยสทวก; ข้างหนึ่งมีกุฎนกกพิราบ; ก็มีเด็กอยู่ในห้องข้างๆ นั้น ที่แหกปากร้องให้ตัดอคคันเพื่อเราจะไต่ไม้ล้มควัวและบังอาจนอนหลับ. (หันหมุนแอมพลงบ่นพลง.)

แต่เกิดมายังไม่เคยไต่บนอนสขายเหมือนเมอคินนเลย ! สขายมาก ! เหมือนนอนในขมรอก ! (เริ่มกินหมุนแอม, ๖ ล. ๖.)

กฤษณ์.

ก็ไต่เท้าชอขพกในคั้งชากการกองพลเสมอนขอรับ.

รัตน์.

อ้อ, ก็แน่ละสิ, เป็นความผิดของฉนเองทงดิน. ฉนนะมันเป็นคนจู้จี้เหลือเกิน. ฉนมห้องนอนคั้งแล้วไม่พอใจ, จะบ่นเอาวิมานพระอินทรว, ัจฉนสิ !

(นายร้อยโท ยอด ยุทธานนท์ ออกทางประตูหลัง. แต่ง
เครื่องฝึกหัด. พระยารัตนโยจินไม่เห็น, พுகเรื่อยไป.)

วานบอกยุทธานนท์ด้วยเถอะ, คุณหลวง, ว่าคราวหน้าละก็จัดให้ฉันอยู่ใน
ในเล้าหมูเสียรึแล้วรึรอกไป !

ยุทธานนท์.

ไต่เท้าขอรับ—(รัตนเหลียวไปจ้อง.) ผมเกรงว่า—

รัตน.

หือ ? อ้อ, มาแล้วหรือ ? เกรงว่าอะไร, พ่อคุณ ?

• • •

ยุทธานนท์.

ผมเกรงว่าห้องไต่เท้าคุณเหมือนจะไม่สู้ดีนัก.

รัตน.

อ้อ, ยังไม่แน่ใจอีกหรือว่ามันเป็นอย่างไร ?

ยุทธานนท์.

นั่นแหละขอรับ—

รัตน.

ถ้ายังมีข้อติดใจสงสัยอยู่อีกคุณจะได้ชี้แจงให้สิ้นสงสัย.

(หลวงกฤษณ์ลุกขึ้นไปดูแผนที่ ที่แขวนอยู่ที่ผนัง, และมองดู
หนังสือที่อยู่ในมือแล้วจับธงที่แผนที่เคลื่อนที่, สมมุติว่าแก้ไขตาม
เหตุการณ์ ในสนามรบ.)

ยุทธธานนท์.

นั่นแหละขอรับ, ผมก็ได้ทราบอยู่ว่ามันเป็นห้องไม้สัก.

รัตน์.

(โกรธ, เสียงดังขึ้นทุกที.) รู้แล้วว่าเป็นห้องไม้สัก ! ถ้าเช่น
นั้นฉันขอถามหน่อยเถอะ, พ่อตัวนี้, ทำไมจึงจกให้ฉันไปนอนในนั้น ?
ถ้าฉันทำเช่นนี้ออกฉันจะไล่ออกเสียจากกองพลนี้เสีย, ให้ตายโหงตาย
ห้าสิ ! เกิดมาไม่เคยพบเคยเห็นนายทหารคนสนิทอย่างนี้เลย !

(หลวงกฤษณ์หันมา, ตั้งท่าเหมือนจะพูด, แต่เห็นพระยา
รัตนโยธินยังโทษจกอยู่จึงเลยไปนั่งเสียดีโต๊ะเขียนหนังสือ และทำ
งานต่อไป. พระยารัตนโยธินเอ็ดเรื่อยไป.)

ส่วนตัวเองก็ไปเลือกหาที่พักสบาย ๆ, แต่บังอาจเอาฉันทันไปซุก
ไว้ในโพรงใต้หลังคา, ให้ไปอยู่กับนกกับยุงเห็บ, มีช่องโหว่เยื่อเรอที่
หลังคา, แล้วก็ไม้ไผ่กรังแง ๆ อยู่ข้าง ๆ อีกด้วย. แล้วก็เดี๋ยวนี้แกมา
เกรงว่าห้องจะไม้สักนี้. วินัยในกองพลนี้กำลังเดินลงอะเร้วอยู่ทุก ๆ
แล้ว !

กฤษณ์.

ไต่เท้าชอรัย, บางทีจะมีคำชี้แจงอะไรอยู่บ้าง.

รัตน์.

คำชี้แจงอะไร? ชี้แจงทำอะไร?

กฤษณ์.

คุณบุษยานนท์บางทีจะมีข้อชี้แจงบ้างละกระมังชอรัย.

รัตน์.

บุษยานนท์, จะชี้แจงว่าอะไร?

บุษยานนท์.

นั่นแหละชอรัย, ความจริงเป็นเช่นนั้น. เรามาถึงช้ามากเมื่อวานนี้, ตามที่ไต่เท้าทราบอยู่แล้ว; และเมื่อกระผมมาถึงทีไรก็คิดว่าห้องที่เคยเป็นห้องนอนนายพลมาแล้วแต่ก่อนน่ะ พระเณรมีผู้ขุ่ยเสียแล้ว. ห้องที่ไต่เท้านอนเมื่อคนนไม่ใช่ห้องที่นายพลเคยขุ่ย.

รัตน์.

อ้อ, ฉันทองก็ไหวพริบพอที่จะสันนิษฐานได้แล้วว่าเป็นเช่นนั้น.

บุพชานนท์.

ขอรบ. เมื่อผมสอบถามดู, ได้ความว่าลูกสาวของหญิงเจ้าของบ้าน, ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นนักร้องมีชื่อเสียงที่ปารีส — มาร์นิเยร์บอกผมเช่นนั้น — ได้ลงมาเยี่ยมมารดาตั้งแต่เมื่อวานนี้; แล้วก็โดยเหตุที่กองพลที่มาพักอยู่ก่อนเราได้ไปจากนี้กว่าเจ็ดวันก่อนนั้นแล้ว, และเจ้าของบ้านยังไม่ได้ทราบข่าวว่าจะมีใครมาอยู่อีก, แกร่งได้จัดให้ลูกสาวของแกอยู่ในห้องนายพล, ก็คิดว่าที่จะให้อยู่ในห้องชั้นบน.

รัตน์.

ขอฉันฉันก็เข้าใจได้ทีเดียว!

บุพชานนท์.

ขอรบ. ครั้นเมื่อบ่ายวาน, ก่อนที่กองพลจะมาถึง, ลูกสาวนั้นช่วยมีอาการท้องเสียหรืออะไรเช่นนั้น, และเข้านอนแต่วัน. บัญหาจึงเกิดขึ้นว่า, ผมจะควรเกณฑ์ให้หญิงคนใช้ย้ายจากห้องไปในคืนนั้นหรือไม่, แต่ผมนึกเอาว่าถ้าทำคงจะไม่ปรารถนาให้ทำเช่นนั้น; ฉะนั้นผมจึงขึ้นไปดูห้องชั้นบน, และเห็นว่ามันก็มีเตียงใหญ่ที่น่าสบาย — ผมเสียใจที่ไม่ได้สังเกตช่องโหว่ที่หลังคา —

รัตน์.

ถ้าจะให้รู้โดยแน่ชัดคงลองนอนเตียงนั้นในคืนวันที่ฝนตกดี.

บุทธานนท์.

กระผมได้จัดให้โต๊ะเก้าอี้ในห้องนั้นชั่วคราวหนึ่ง, และตั้งใจไว้ว่าเมื่อโต๊ะเก้าอี้มาถึงกระผมจะเรียนให้ทราบ. แล้วผมก็พะเอินมีกิจต้องรีบไปที่กองพันที่ฝึกแรมอยู่ที่หมู่บ้านโลเว็คท์, และไม่ทันกลับมากันได้เท่าไรขึ้นไปนอนเสียแล้ว. ฉนั้นผมก็เลยเข้าใจเอาไว้ว่าจะเป็นที่เรียบร้อย.

รัตน์.

แล้วฉันจะให้ฉันเข้าใจหรือว่าจะให้ฉันคงอยู่รักษาที่ใดหลังคา, เพื่อให้แม่เจ้าประคุณจากปารีสได้คงอยู่ในห้องของฉัน, และตัวแกกับคุณหลวงกฤษณ์อยู่คอยดูอยู่ในห้องอุ่นที่เรือนเล็กห่างจากกันไปประมาณสักร้อยเมตร. . .

บุทธานนท์.

อ้อ, ในวันนี้เป็นแน่ละขอรับ ผมจะต้องจัดการให้หญิงคนนั้นย้ายออกไป.

รัตน์.

ถ้าจะให้เขาขึ้นไปอยู่ที่ชายรั้งกายบนหลังคานั้นละก็คงไม่ทำให้อาการไข้ของเขาดีขึ้นเป็นแน่ละ. จริง ๆ นะ, พวกชาวเมืองนักพิลิก; เมื่อได้ลูกสาวไปพันเขตบุทธานนท์ได้แล้วทำไมพอใจปล่อยให้กลับเข้ามาอีกได้.

บุทธานนท์.

ที่จริงนางสาวคนนั้นออกจะพอใจอยู่ขอรับ. ค่อนข้างสรวย.

รัตน์.

เอ๊ะ! นี่แปลว่าอะไรกัน — “ออกจะพอใช้ — ค่อนข้างสรวย”?
 ฉันหมายความว่าเขาคืออยู่ในห้องของฉัน — เช่นโรคต้องเสียไม้ไผ่หรือ?

บุษยานนท์.

ก็ — นั่นแหละขอรบิ, ผมก็ต้องสอบสวนดูให้ทราบ.

รัตน์.

ให้ทราบว่าอะไร? ว่าเจ้าหล่อนต้องเสียหรือเปล่าณั้นหรือ —
 หรือว่าหล่อนอยู่ในห้องฉันจริงหรือไม่ — หรือว่าหล่อนนอนอยู่ในเตียง —
 หรืออะไรแน่?

บุษยานนท์.

(เรีย ๆ.) ก็ — ก็อะไร ๆ เทือกนั้นและขอรบิ.

รัตน์.

แล้วก็เสียใจความเป็นที่พอใจหรือ?

บุษยานนท์.

ขอรบิ. ผมทราบแน่นอนว่าหล่อนอยู่ในนั้นจริงและสบายอยู่.

รัตน์.

ถ้าคุณนั้นก็แล้ว. อ้อ, นี่แกกินอาหารเข้าแล้วหรือยัง?

ยุทธธานนท์.

รับประทานแล้วขอรับ, แล้ววิ่ง^๕เรื่องห้องใต้เท้า — ผมจะจัดการให้
แหม่มนั้นย้ายไปเสียบในเข้านับ.

รัตน์.

ถ้าคิดอ่านจัดการเอาผ้าใบหนา ๆ ซึ่งยึดช่องที่หลังคา, และย้าย
เตียงเสียนิดหนึ่ง, แล้วจ้าง^๗อายุ^๗กษณะไวส์สองคนให้มาจัดการปราย
ย้ายเตียง^๗นั้นเสียบ^๗ละก็ ฉันก็พอจะคงอยู่ในห้องเดิม^๗นั้นได้^๗ก็อก.

ยุทธธานนท์.

ให้ผู้หญิงคนนั้นย้ายไปเสียบ แล้วก็^๕ไต่เท้า^๕เข้าอยู่ในห้อง^๕ที่เคยเป็น
ห้องนายพลนั้นจะสบายกว่าขอรับ.

รัตน์.

(ออกไกรรณิด ๆ.) บางทีแจะเห็น^๕แปน^๕ของ^๕ไม่^๕นำ^๕เชอ^๕เลย,
ยุทธธานนท์, แต่ฉันไม่ปรารถนา^๕เลย^๕ที่จะ^๕ไล่^๕หญิง^๕สาว^๕ออก^๕จาก^๕ห้อง. (ยุทธธา
นนท์ก็มีศีรษะค้ำันับว่าเข้าใจแล้ว.) ฉันจัดการให้ทหารช่างสนาม
แก้^๕ไข^๕ห้อง^๕ยมนั้น^๕ให้^๕พอ^๕อยู่^๕ได้^๕เสียบ^๕ก่อน. ส่วน^๕ข้อ^๕ที่ว่า^๕ใคร^๕จะ^๕เป็น^๕ผู้อยู่^๕ใน^๕
ห้อง^๕นั้น^๕ค่อ^๕ไป^๕ไว้^๕พด^๕กัน^๕ภาย^๕หลัง.

ยุทธธานนท์.

ผมจะไปจัดการ^๕เดี๋ยวน^๕ขอรับ. (เดินไปขึ้นบรรณ^๕ไค^๕เข้า^๕โรง^๕ทาง^๕ช่อง^๕
คูหา^๕ขวา.)

กฤษณ์.

(เดินมาจากโต๊ะเขียนหนังสือ.)

ไต้เท้าจะอ่านหนังสือเหล่านี้

เกี่ยวกับหรือจะตรวจที่פקกองทหารเสียก่อน ?

รัตน์.

ไปตรวจที่פקเสียก่อน. แผนที่ยอกที่פקแรมอยู่ที่ไหน ?

กฤษณ์.

อยู่หน้าขอรบ. (หยิบแผนที่สังเขปจากโต๊ะเขียนหนังสือไปส่งให้

นายพล.) ไต้เท้าจะต้องการมาเวลาไร ?

รัตน์.

อีกราวสักครึ่งชั่วโมงฉันจะไป. (เดินไปขึ้นบรรไดเข้าโรงทาง

ของคูหาขวา.)

(หลวงกฤษณ์กลับไปนั่งทำงานที่โต๊ะเขียนหนังสือ. อีกสัก

ครู่ ๑ สายจึงเปิดประตูขวาออกมา, และทิ้งประตูแง้มไว้.)

สาย.

คุณหลวงขอรบ.

กฤษณ์.

อะไร, สาย.

สาย.

แม่มอเชล จูเลียต, ซอรัย, ขอพบคุณหลวง.

กฤษณ์.

จูเลียตอะไร ? ใครกัน ?

สาย.

ลูกสาวเจ้าของบ้านซอรัย.

กฤษณ์.

บอกหน่อยว่าให้ไปให้พ้น. "อัลเลซ." บอกเถอะ, โบกมือด้วย
เขาคงเข้าใจพอทุกอย่างว่าได้.

ดารา.

(พูดจากนอกประตู, เสียงปรกติ.) คุณหลวงให้ไว้ก็ฉนั้น
หรือคะ ?

กฤษณ์.

(หลังลุกขึ้น, แสดงกิริยาประหลาดใจ.) เอ๊ะ! นั่นเสียงใครพูด ?
(วิ่งไปทางประตูขวา, พอดีกับที่ประตุนั้นเปิดและดาราออกมา.) แม่
ดารา! นี่หล่อนหลุกมานี่ได้อย่างไร. (ตรงเข้าไปกอดดาราและต่างคน
ต่างถามข่าวคราวกันฉันสามภรรยาที่รักกันและจากกันมานาน. แต่

แล้วหลวงภฤชนันท์ขึ้นออกว่าสายยังอยู่, จึงหันไปพูด.) สาย, วน
 คอยคุณหน่อยนะ อย่าให้ใครเข้ามาในนี้สักครู่ใหญ่ ๆ.

สาย.

เข้าใจแล้วขอรับ. แหม่มมาพบกับคุณหลวงเรื่องห้องเจ้าคุณผู้
 บัญชาการ. (เข้าโรงทางประคูดาว, ไปต.ประคูด.)

ภฤชนันท์.

แม่ตารา, มานั่งนี้ด้วยกันเถอะ. (พากันไปนั่งที่เก้าอี้ยาว.)
 แน่น, ขอให้แข็งแรงให้ฉันทราบหน่อยว่าทำไมห่อหนังสือโตมาทันใด.

ตารา.

ดิฉันเก่งใหม่คะ? ดิฉันจะเล่าให้ฟัง. ดิฉันข้ามมาตั้งปารีส
 เมื่อสามวันก่อนนี้, พอก็ได้รับจดหมายของคุณบอกข่าวว่าไปพบกันที่
 ปารีสไม่ได้ตามทันกันไว้, ดิฉันร้องไห้แฉะเป็นเด็กอ่อน ๆ เทียวคะ.
 แล้วดิฉันก็เริ่มตรวจหาทาง. ดิฉันทราบอยู่ว่าคุณคงจะมาอยู่แห่งใดแห่ง
 หนึ่ง ในแถบนี้, ดิฉันก็ตกลงขวนรถไฟมาที่อาเมียงส์แล้วตรงมาที่หมู่บ้าน
 นี้ - เตาเชื่อว่ากองพลคงมาพักอยู่แห่งเดียวกับที่พักครั้งก่อน. ดิฉัน
 สืบได้ความว่าจะตั้งที่บัญชาการที่ไหนแล้วก็มาพบกับมาตามเคอะโนซ์.
 ดิฉันจำได้ว่าคุณได้เคยเล่าถึงแก—ดิฉันต้องลงทุนมากพินิจ สำหรับให้
 แกยอมมารับดิฉันเป็นลูกสาวของแกสักสี่ห้าวัน. ก็เท่านั้นแหละคะ.

กฤษณ์.

อ้อ, งั้นหรือ ? นี่ถ้าเขาจับหล่อนได้ล่ะก็เกิดความใหญ่โต
เทียวนะ, รั้วใหม่ ?

ดารา.

ไว้, คุณอย่าคิดดิฉันหน่อยเลย.

กฤษณ์.

เปล่า, ไม่ค. แต่ว่า—

ดารา.

แต่ว่าอะไรคะ ? คุณโกรธหรือ ?

กฤษณ์.

เปล่า, ไม่ได้โกรธเลย. เบนแต่ฉันต้องนึกดูก่อนว่าจะควรทำอย่างไร
ไปจึงจะดี. ต้องขอให้หล่อนเข้าใจว่า การที่เมียนายทหารออกมา
ถึงแนวรบระลอกจะผิดธรรมดาอยู่หน่อย. มีข้อบังคับห้ามด้วยซ้ำ.

ดารา.

อ้อ ! ถ้าคุณอยากให้ดิฉันไปเสียให้พ้นดิฉันก็ไม่ขัดขึ้นดอกคะ.
(ลุกขึ้น.)

กฤษณ์.
(จับมือไว้.) ไม่ใช่เช่นนั้นเลย.

ดารา.
ก็ที่คุณไม่สู้พอใจเลยในการที่คิดขึ้นมา.

กฤษณ์.
ทำไมฉันจะไม่พอใจ.

ดารา.
ก็กิริยาคุณแสดงออกอยู่ชัดทีเดียวนี่.

กฤษณ์.
ใช่, หล่อนไม่เข้าใจหรือ, ว่าถ้าจะพูดไปตามทางทหาร หล่อน
ได้ทำอะไรไปแล้วที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง, เช่นการผิตวินัยโดยแท้ทีเดียว.

ดารา.
แต่ก็คงไม่มีใครรู้นะคะ.

กฤษณ์.
อย่าวางใจในข้อนั้นนักเห็นจะดีกว่า. แต่ก็นั่นแหละ, ไหน ๆ หล่อน
ก็ได้มาแล้ว—

ดาราร.

และคุณจะไม่คิดกันไปเสียก็ไม่ฉันทัก! (นั่งลงใหม่.) คิดกันทำความ
ว่าคาญให้แก่คุณมาก, จริงไหมคะ? (หัวเราะ.)

กฤษณ์.

(หัวเราะ.) ว่ากันในทางทหารก็ออกจะเป็นอยู่, แต่ในทางส่วน
ตัวฉันนะตรงกันข้ามทีเดียว, เชื้อไหม?

ดาราร.

คุณละช่างพูดอย่างนี้! ถ้าฉันคุณจะไม่ไล่คิดกันไปหรือคะ?

กฤษณ์.

นั่นแหละหล่อน—

ดาราร.

ไล่คุณ—

กฤษณ์.

ช่างมันเถอะ! ลองคุย,

ดาราร.

คุณละก็ขี้ขลาด!

กฤษณ์.

หล่อนพอใจหรือ?

ดารา.

แน่นอน !

กฤษณ์.

ถ้าเช่นนั้นก็ดีแล้ว. แต่ว่าแน่. ถ้าผู้บัญชาการท่านเกิดสงสัยขึ้นมาละก็เป็นที่เกิดความใหญ่เทียวนะ. หล่อนได้ลงมือทำการไปแล้ว ต้องดำเนินการไปให้ตลอดนะ.

ดารา.

คุณไม่ต้องวิตก.

กฤษณ์.

หล่อนอย่ารีบปากง่าย ๆ นะ, เพราะว่าถ้าหล่อนทำพลาดทำอะไรแม้แต่เล็กน้อยละก็เราเป็นแน่ทั้งคู่เทียวนะ. ผู้บัญชาการบางคนอาจจะ—

ดารา.

อาจจะอะไร ?

กฤษณ์.

อาจจะไม่สู้ตั้งตั้งมากมายเท่าใดนัก— แต่ก็คงต้องเอาความ, เพราะมันเป็นข้อบังคับของกองทัพ.

ดารา.

อะไรจะเป็นข้อบังคับ ?

กฤษณ์.

มีข้อบังคับห้ามไว้ชัดเจนไม่ให้ภรรยา นายทหาร มา อยู่ในเขต
ยุทธภูมิ แลยกเดียวกัน.

ดารา.

อ้อ, เท่านั้นแหละหรือ ?

กฤษณ์.

คุณหล่อนเห็นไม่เป็นของสลักสำคัญอะไรเลย.

ดารา.

ก็มันออกเผลวไหลอย่างนั้นนี่คะ.

กฤษณ์.

บางทีจะเป็นได้, แต่ข้อสำคัญมันอยู่ที่ตรงว่ามีเป็นข้อบังคับ,
แล้วถ้าหล่อนรู้จักเจ้าคุณรัตนโยธินละก็ หล่อนจะพอเห็นใจว่าทำไม
ฉันจึงวิตกนัก. เจ้าคุณรัตนท่านคุณเป็นจอมเทีขวันะ.

ดารา.

ขอให้คุณหลวงเข้าใจเถอะ ว่าเจ้าคุณรัตนเจ้าคุณเรีตอะไรไม่
เกี่ยวแก่ฉันเลย. เวลานั้นฉันชื่อ "Juliette Denaux" ก็ฉันเป็นลูกเลี้ยง
ของยายเจ้าของบ้านนั้น, ก็ฉันเป็นละครที่โรงออประวา, และออกกระตั้น ๆ

ตัวว่ามีเสียงโซปราโนพอฟังได้. ก็ฉันมาอยู่ที่นั่นสักสัปดาห์เพื่อพักเสียง
 ของฉัน. ถ้าพะเอินฉันกลับไปปารีสพร้อมกับคุณหลวงละก็, จะมี
 ใครบ้างหรือที่เห็นประหลาด? เจ้าคุณรัตนคงไม่เห็นแปลกอะไรเช่น
 แน่ละ.

กฤษณ์.

ฉันหวังใจจริง ๆ ว่าท่านจะไม่รู้สึกประหลาด.

ดารา.

แต่ถ้าถ้าคุณกลัวจะเกิดความถี่—

กฤษณ์.

ทำไมหล่อนพูดเช่นนั้น? ฉันตั้งใจอยู่อย่างเดียวแต่จะให้กิจการ
 เป็นไปได้โดยเรียบร้อยเท่านั้น.

ดารา.

วิตกอะไร? ก็ฉันพูดฝรั่งเศสได้พอ ๆ อยู่ไม่ใช่หรือ? มาอยู่
 ในเมืองฝรั่งเศสและเข้าโรงเรียนเป็นหลายปี แล้วยังพูดไม่ได้ ก็พอละ
 ก็เต็มทีละ.

กฤษณ์.

ฉันเชื่อว่าภาษาฝรั่งเศสน่าจะหล่อนพูดได้ก็พอ — แต่ถึงจะไม่ก็ฉันก็
 ก็หล่อนไม่ได้, เพราะฉันเองมันพูดไม่ได้เลย! (หัวเราะ.)

ดารา.

ดิฉันเข้าใจว่าเจ้าคุณรัตนันจะพูดฝรั่งเศสได้สักเท่าๆ นายสียโทสาย
กรรมัง.

กฤษณ์.

เจ้าคุณรัตนันก็เหมือนจะพูดได้น้อยกว่าสียโทสายอีก.

ดารา.

ก็นั่นละสิคะ ! จะยากเย็นเข็ญใจอะไร !

กฤษณ์.

ฉันหวังใจว่ามีจะง่ายเท่าที่หล่อนคะแฉ.— อ้อ, อีกอย่างหนึ่ง,
ฉันไม่อยากให้หล่อนนึกไปว่าฉันหงส์หวง, หรืออะไรเช่นนั้น—

ดารา.

อ้อ, ดิฉันทราบแล้ว.

กฤษณ์.

แต่ว่านายทหารหนุ่มที่หล่อนได้พบเมือวานนั้น—

ดารา.

นายทหารหนุ่มที่ไหน ?

กฤษณ์.

คนที่เข้าไปในห้องนอนของหล่อน—หรือที่เรียกว่าห้องนอนผู้บัญชา
การ—เมื่อวานนี้.

ดารา.

อ้อ, คนที่มาจากร่องที่พกด่ะหรือคะ ?

กฤษณ์.

คนนั้นแหละ. ถ้าหล่อนคอยเลียง ๆ ไว้ได้จะดีกว่า. เขาออกจะ
เห็นตัวเขาเป็นคน “โก้” อยู่หน่อย—อย่าให้โอกาสให้พดจากับหล่อน
จะดีกว่า.

ดารา.

ที่คุณหลวงเห็นทีฉันเป็นคนอย่างไรนะ ? (หัวเราะ.)

กฤษณ์.

ไม่ใช่เรื่องสำหรับฉันนะหล่อน, เพราะฉันเชื่อว่าหล่อนจะต้องรู้สึก
ในไม่ช้า ว่าการแปลงตัวเป็นผู้หญิงฝรั่งเศสเก๋ ๆ ยากที่จะบ่งกัน
ไม่ให้ชายหนุ่มพยายามเกาะเกาะ. ฉันขอออกให้ทราบว่า นายร้อยโท
ยุทธธานนท์ นี่เขาเป็นเจ้าของไม่ใช่เล่นนะ.

ดารา.

เฮาเถอะคะ, ทีฉันจะระวังตัว.

กฤษณ์.

ถึงเจ้าคุณรัตนเองก็ไม่หยอกเหมือนกันนะหล่อน.

ดารา.

ทีฉันจะระวังตัวจริง ๆ นะคะ.

กฤษณ์.

ก็แล้ว. ฉันเชื่อหล่อน. — แต่ฉันเราก็อพยัคกันนานแล้ว, หล่อน
 เลียงไปเสียทีจะดีกว่า. (ลูกขึ้น.)

ดารา.

ต้องไปละหรือคะ ?

กฤษณ์.

ไปเสียทีดีกว่า, เดียวจะเกิดมีคนสงสัยขึ้น.

ดารา.

เมื่อไรจะได้พบกันอีก ? (ลูกขึ้น.)

กฤษณ์.

วันน่ะเย็นฉันมีธุระมาก. แต่คืนนี้ — เห็นนำค่างนั้นไหม ?

ดารา.

ทำไมคะ ?

กฤษณ์.

เมื่อใคร ๆ ไปนอนกันหมดแล้วฉันจะกลับมากอดนอนอยู่นอกหน้าต่างนั้น พอหล่อนเห็นเขาเข้านอนกันหมดแล้วละก็ หล่อนลงมา เปิดหน้าต่าง รัยฉัน หน่อยนะ. (พาคาราไปที่หน้าต่าง.) ไม่มีกลิ่น—เป็นแต่ยกของขึ้นเข้านั่นก็เปิดได้. (แสดงให้คาราค.) เข้าใจแล้วนะ ?

คารา.

คะ, เข้าใจแล้ว, (เดินไปที่บรรได, ก้าวขึ้นชั้นที่ ๑, แล้วหันมาพูด.) ก็ฉันสบายใจจริง ๆ ที่ได้มาเห็นหน้าคุณอีก !

กฤษณ์.

ชื่นใจ ! (กอดบั้นเอวคารา.)

คารา.

น่ารักก็ฉันจริง ๆ หรือ ?

กฤษณ์.

อะไรถามได้. (จับมือคารามาจูบ.)

(จูส มาร์นิเยร์ ออกทางประตูด้านหลัง. มาร์นิเยร์แต่งเครื่องแบบฝึกหัดฝรั่งเศส, คาดเข็มขัดหนัง, ถือไม้เท้า. คาราวิ่งขึ้นบรรไดเข้าโรงไปเมื่อเห็นมาร์นิเยร์. ฝ่ายมาร์นิเยร์พอเห็นเขาจูบก็นักกลับหลังหันและเดินไปทางประตูหลัง.)

กฤษณ์.

มาร์นิเยร์.

(มาร์นิเยร์หันกลับเดินมาหาหลวง กฤษณ์ และกระทำวันทียะ
หัดดี, แต่หน้าออกจะไม่สนิท, เห็นได้ว่ากลืนหัวเราะ. กฤษณ์
โบกมือให้ลงมือลง)

มาร์นิเยร์.

(พูดภาษาไทยคล่อง, แต่สำเนียงแก่ง ๆ อยู่บ้าง.) นั่นเป็น
ลูกสาวมาตามไม่ใช่ว่าหรือคุณหลวง? เขาสรวยมาก.

กฤษณ์.

อุกละ.

มาร์นิเยร์.

เขามาทำไมทน? อ้า อ้า, คุณหลวง, คุณหลวง! (หัวเราะ.)

กฤษณ์.

(หน้าตั้ง.) หล่อนมาพูดเรื่องห้องของเจ้าคุณผู้บัญชาการ. (มาร์
นิเยร์หัวเราะอีก. กฤษณ์ถามเสียงกระซอก.) ทำไม?

มาร์นิเยร์.

หาไม้ได้. ผมหมายถึงว่าคุณหลวงได้—เออ—“บูบ!” (ทำเสียง
จูบด้วยปาก.) ผมได้บินผิดไป, หรือ?

กฤษณ์.

ผิดไป. เออ, แล้วก็พูดถึงผิด ๆ, ฉันขอแนะนำให้แกหลบหน้า
เจ้าคุณผู้บัญชาการไว้ดีกว่า, เมื่อได้ไปทำยุ่งไว้แล้วเรื่องห้องนอนของ
ท่าน.

มาร์นิเยร์.

ผมบอกคุณุชธานนท์แล้ว—

กฤษณ์.

อย่าแก้ตัวเลย. เจ้าคุณท่านโกรธมาก, ซึ่งฉันเห็นว่าเป็นการ
สมควรอยู่ที่ท่านจะโกรธ. ทั้งแกทั้งชุกุชธานนท์แหละพอได้คู่กันเที่ยว. แก
ปล่อยให้ผู้หญิงสาวสวยตัวเล็กเที่ยว. (ไปนั่งที่โต๊ะเขียนหนังสือ,
เริ่มทำงาน.)

มาร์นิเยร์.

ผมขอชี้แจงว่า —

กฤษณ์.

จะมาชี้แจงอะไรแก่ฉันอีกไม่มีประโยชน์เลย. เชื้อฉันเถอะ. อย่า
ยุ่งกับผู้หญิงคนนั้นอีกต่อไปดีกว่า.

มาร์นิเยร์.

ผมยังไม่ได้นทนากับหญิงสาวคนนั้น —

กฤษณ์.

(ดบได้ะ.) ถ้างั้นก็อย่ารีอานเลย! ฉันทักเตือนเพื่อประโยชน์
ของตัวแกเองแหละนะ. เจ้าคุณผู้บัญชาการท่านเคร่งมากในทางวินัย,
และท่านคงไม่พอใจเลยถ้าได้ทราบว่าคนในกองบัญชาการของท่าน —

มาร์นิเยร์.

แต่ก็คุณหลวง, จริง ๆ นะ, ผมไม่ได้ —

ยุทธธานนท์.

(ออกทางช่องคหาวา, ลงบรรไดพลางพูดพลาง.) คุณหลวง,
ผมได้เปรียบคุณหน่อยละ!

กฤษณ์.

อะไรกัน?

ยุทธธานนท์.

(ชี้ไปทางคหาวา.) ผมได้พบแล้ว—แม่สาวน้อยที่มาจากปารีส. ตาคม
พิลึก! (มาร์นิเยร์หัวเราะ.) อ้อ, ครูกี่มาด้วยหรือ? ฉันทักใหม่ครู?
(มาร์นิเยร์หัวเราะอีก.)

กฤษณ์.

(เสียงแซง.) มาร์นิเยร์, ฉันทักการให้แก —

มาร์นิเยร์.

(เคื่อง.) ผมเข้าใจแล้ว. คุณหลวงไม่พอใจให้ผมฟังเรื่องความ
ประพฤติกวีนิพนธ์ของนายทหารในกรมบัญชาการ. (เดินคุ่ม ๆ ไป
ทางประตูหลัง.)

ยุทธธานนท์.

เดี๋ยวก่อนครู. ถ้าจะบอกเขาว่า “ฉันรักหล่อน” พูดว่า
“เยอะเต็ม,” ถูกไหม?

มาร์นิเยร์.

เสียใจ! เวลานั้นไม่ใช่เวลาสอนภาษาฝรั่งเศส. (เข้าโรงและปิด
ประตูหลัง.)

ยุทธธานนท์.

เอ๊ะ, นั่นครูแกฟันเสียอะไร?

กฤษณ์.

(พูดเสียงแซง.) ฉันบอกเขาว่าอย่าให้ยุ่งกับผู้หญิงสาวคนนั้น,
แล้วักแกเอง —

ยุทธธานนท์.

ไม่ให้เกี่ยวข้องกับหล่อน? คุณหลวงได้เห็นหล่อนแล้วหรือยัง?

กฤษณ์.

บางทีแกระเห็นเป็นของไม่น่าเชื่อ, แต่แท้จริงฉันได้พบหญิงคน
นั้นแล้ว. หล่อนได้เข้ามาหาฉันทันที.

บุษยานนท์.

มาหาคุณหลวงหรือ? (หัวเราะใหญ่.) นี่สิ, เขารู้เรื่องเป็น
เอง. พุทโธ่, คุณหลวงแต่งงานแล้วไม่ใช่หรือ, ทำไมยังซุกซนอยู่อีก?
(หัวเราะ.)

กฤษณ์.

ก็มันเก๋ขู่วะไรกับแกด้วยล่ะ?

บุษยานนท์.

เปล่า. ไม่เกี่ยวเลยจันตึกเดียว. เป็นกิจส่วนตัวของคุณหลวง
โดยแท้.

กฤษณ์.

เพื่อขอร้องกันมิให้แกพูดอย่างโน้นอย่างนี้เองด้วยหญิงคนนั้น, ฉัน
ขอขอกให้ทราบว่าหญิงคนนั้นเข้ามาโดยกิจธุระ.

บุษยานนท์.

อ้อ, ผมทราบแล้ว.

กฤษณ์.

พระ — เรื่องห้องของเจ้าคุณผู้มีบัญชาการ.

ยุทธานนท์.

เข้าใจแล้ว, ขอรับ, เข้าใจแล้ว.

กฤษณ์.

นั่นหมายความว่าอะไร ?

ยุทธานนท์.

เปล่าขอรับ. เข้าใจแล้วเท่านั้นแหละขอรับ.

กฤษณ์.

ถ้านี้ก็ขอให้หาอะไรทำเสียบ้าง, และปล่อยให้ฉันทำงานของฉัน
หน่อยเถอะ. (ไปฉวยหมวกและไม้เท้า แล้วและเดินบึ่งๆ เข้าโรง
ไปทางประตูหลัง, ปิดประตู.)

(ยุทธานนท์แลตามไปอย่างประหลาดใจ, จนประตูปิดแล้วจึง
เดินไปนั่งที่เก้าอี้ยาว, พิงพนักอย่างสบายและหลับตา. พระยารัตน
โยจินออกทางช่องคูหาและลงบรรไดมา. ยุทธานนท์ไม่เห็นจึงไม่ลุก
ขึ้น. พระยารัตนโยจินไปยื่นเอามือไพล่หลังดูยุทธานนท์อยู่ครู่หนึ่ง
แล้วจึงพูด.)

รัตน์.

(เสียงกระซอก ๆ.) เอาหูหรือสับและเอาต้นขนเหยียดบนเก้าอี้ให้
สบายไม่ค้ำหรือ?

ยุกชานนท์.

(ตกใจ, รีบลุกขึ้นยืนตรง.) ขอรีบประทานโทษขอรับ. กระผม
ไม่เห็นได้เท่า.

รัตน์.

ช่างเถอะพ่อ. ผันต่อไปเถอะพ่อ. กองพลคอยได้ค้อก. เวลา
ถมไป.

(สายออกทางประตูขวา, ถือก้าวไปเดินผ่านไปขึ้นบรรไดเข้าโรง
ทางขวา.)

ยุกชานนท์.

ขอ—เรื่องห้องของไต่เท่า—

รัตน์.

ก็อย่างไรล่ะ?

ยุกชานนท์.

ผมนึกว่าบางทีไต่เท่าจะไปรบกวนให้ผมไปพบพุดจากับหม่อมคนนั้น
เพื่อถามว่าเขาจะย้ายไปไต่หรือยัง.

รัตน์.

นึกว่าฉันจะต้องการให้ไปพบ—เออ, นั่นทำไมแกจึงนึกเช่นนั้น
 หนอ? ฉันได้บอกแล้วเมื่อก่อนเองไม่ใช่หรือว่าฉันไม่ต้องการให้เขา
 ย้ายไป?

บุษยานนท์.

ขอรับ, แต่ผมเห็นว่าถ้าผู้ใดผู้หนึ่งไปพบพวกจากับหล่อน—

รัตน์.

อ้อ, เท่านั้นแหละหรือ? แกอยากจะไปพบพวกจากับหล่อนฉัน
 หรือ?

บุษยานนท์.

ห้ามได้ขอรับ. ผมไม่ได้อยากพบหล่อนเลย.

รัตน์.

ถ้าฉันอยากให้คุณไปพบกัยหล่อนหรือ?

บุษยานนท์.

ห้ามได้ขอรับ.

รัตน์.

เอ๊ะ, ถ้าฉันนึกไม่เข้าใจละว่าแกหมายความว่าอะไร, ให้ทัก
 นรกสิ! แกออกความเห็นว่าคุณให้ผู้ใดผู้หนึ่งไปพบกัยหญิงสาวคนนั้น.

แกเองก็ไม่อยากพบเขาแล้วก็ไม่อยากให้นินพบเขา. ขอให้บอกหน่อย
เถอะว่าหมายความว่าอะไร.

(สายออกทางคู้หาและลงบรรไดมาที่กลางเวที.)

บุทธานนท์.

หามิไต้ขอรับ.

สาย.

(พูดกับพระยารัตน์.) ขอรับประทานโทษ, ขอรับผม. แหม่ม
ลูกสาวเจ้าของบ้านขอประทานอนุญาตมาหาไต้เท้า.

รัตน์.

ไต้สิ. ไปบอกหล่อนให้มา.

(สายไปที่บรรไดและกรักมือเรียกคารา, แล้วเดินเลยไปเข้า
โรงทางประตูขวา, ปิดประตู.)

รัตน์.

นี่แม่คนนี้จะต้องการอะไรหนอ ?

บุทธานนท์.

เห็นจะเป็นเรื่องห้องนั้นแหละขอรับ.

(คาราออกทางคู้หา, ลงบรรไดมา. พระยารัตน์โยจีนเหลียว
ไปคู้, แล้วเลยห้องอยู่ครู่ ๑, แล้วจึงเดินไปหาและก้มหัวคำนับคารา.)

รัตน์.

อ้อ, บ๊อง บัวร์, มัทมัวเซ่ลด์.

ดารา.

(ย่อขาคำนับนึกน้อย.) Bon jour, mon Général.

รัตน์.

อ้อ, ยุทธานนท์, ไปดูม้าของฉันทึ่เกาะใต้ใหม่ ?

ยุทธานนท์.

ขอรับผม. (เข้าโรงทางประตูหลัง, ปิดประตู.)

รัตน์.

เย่อ เน่อ ส่ว บ้า — เอ้อ — วูเลวู — เอ้อ — ฉันทึ่เสียใจพูดฝรั่งเศส
ไม่ได้.

ดารา.

ก็ฉันทึ่พูดไทยได้นึกน้อย.

รัตน์.

อ้อ, ถ้างนักกสิระ. หล่อนเคยไปเมืองไทยหรือจะ ?

ดารา.

~~ก็ฉันทึ่เกิดในมวงไทย. พูดไทยได้แต่เค้กๆ, ยังพูดได้นึกน้อย.~~

๕๓

รัตน์.

ไต่การ. คงพุดกันได้อีกทีเดียวละ.

ดารา.

อะไร “ฉิว”, แปลว่าอะไร?

รัตน์.

อ้อ, ฉิว—เหมือนลมพัดนะสิหล่อน.

ดารา.

โอ, หมวนลมพัด, เอ? คิดานคิดว่า “ฉิว” แปลว่าโกรธมาก ๆ.
“ฉิว” แปลว่าลมพัด, หรือ? เย็นสบายดี! (หัวเราะ.)

รัตน์.

(หัวเราะ.) เย็นสบายก็ดีสิหล่อน. (ควักซองบุหรี่ยื่นออกมาเปิด.)

หล่อนสูบบุหรี่ไหม?

ดารา.

ขอบใจ, ไม่สูบ. ไม่ค่อยรำยเสีย.

รัตน์.

อ้อ, ทำให้เสียเสีย. (หยิบบุหรี่ยื่น.) ฉันขออนุญาตสูบบุหรี่ไหม?

๕๔

ดารา.

Mais certainement, mon Général.

รัตน์.

(จุดบุหรี่แล้วพูด.) หล่อนเป็นละครไม่ใช่หรือจ๊ะ ?

ดารา.

ขางนั้น, เขาคณ.

รัตน์.

ที่ปารีสหรือ ?

ดารา.

ที่ปารีส. ทุกแถว.

รัตน์.

อ้อ, เชิญหล่อนนั่งสิจ๊ะ.

ดารา.

แหวกคิฉานไม่ควรชะงู— เพราะวา—

รัตน์.

ไม่เป็นไรคอกหล่อน. (ชี้เก้าอี้ยาว.) เชิญนั่งก่อนเดชะ.

ดารา.

Ah non, mon Général. Vous avez beaucoup d'affaires.

เขาคงมีธุระมาก ๆ. ทิฉานร็อบกวน.

รัตน์.

เปล่าเลยหล่อน, จริง ๆ นะ. ฉันไม่ได้มีธุระมากมายอะไรเลย.
เข็ญนั่งก่อนเถอะ, แล้วฉันจะได้ห้กพุดฝรั่งเศสกับหล่อน.

ดารา.

Comment ?

รัตน์.

ฮัสเซเข เว นั้งเถอะหล่อน. (คารายัมและนั้งลงบนเก๊าฮั้วว.)
ยั้งงันตี ! (นั้งเก๊าฮั้ววข้าง.) นู ปาลอง ฟรองเส, นะมัตมีวเซ็ด.

ดารา.

Oui, mon Général, mais vous parlez très bien français.

รัตน์.

ที่จริงนะฉันพุดไม่เป็นตอกนะหล่อน.

ดารา.

Mais oui. Vous avez un bon accent. เขาคงพุดเลี้ยงก็.

๕๖

รัตน์.

อ้อ, ก็พอพูดได้บ้างเป็นคำๆ เท่านั้นแหละหล่อน. ฉันผูกประโยค
ไม่ถูกคอก.

ดารา

โอ, ไม่น่าเชาคุณก็คงจะทำไต่.

รัตน์.

ฉันหวังใจเช่นนั้น. เออ, แล้วก็เมื่อไรหล่อนจึงจะกลับไปปารีส?

ดารา.

อีกสี่หรือห้าวัน. ที่ลานยังไม่รูแน.

รัตน์.

เข้าบ้านอยู่หรือจะ.

ดารา.

ที่ลานเขาขานยุ.

รัตน์.

อ้อ. บางทีฉันจะได้ไปปารีสสักคราวหนึ่ง. ถ้าฉันได้ไปแล้วก็หวัง
ใจว่าหล่อนจะอนุญาตให้ฉันไปเยี่ยมที่บ้าน.

ดารา.

Vous êtes très gentil, mon Général.

รัตน์.

หล่อนจะพอใจให้ฉันไปเยี่ยมหรือจะ ? (เขยอบเข้าไปใกล้.)

ดารา.

โอ, พอใจมาก ๆ. (ชี้แถบตรา.) โอ, นี่อะไร ?

รัตน์.

ตราข้างเผือก. เอลเฟอง —

ดารา.

Ah, oui, l'éléphant blanc. (ชี้อีก.) นี่อะไร ?

รัตน์.

ตรามงกุฎ. เอ้อ — เค็รณ —

ดารา.

Ah, la Couronne de Siam. (ชี้อีก.) นี่อะไร ?

รัตน์.

รัตนาวรณ.

ดารา.

รัตนาวรณ ? ตราอะไร.

รัตน์.

ตราส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

ดารา.

Ah, oui. L'ordre personnelle de Sa Majesté le Roi n'est-ce pas ?

รัตน์.

เปอร์สเนล — ถูกแหละ.

ดารา.

Alors vous êtes une persona grata ? เขาคุณเป็นคนโปรด หรือ ?

รัตน์.

อ้อ, ไม่ใช่คนโปรดคนขรานพิเศษกว่านายทหารอื่นดอกหรอก, แต่ฉันเป็นราชองครักษ์, และได้รับพระมหากรุณามากอยู่.

ดารา.

Je crois bien ! ดีฉันเชื่อว่าคงโปรดมาก. เขาคุณเป็นทหารกล้า, หรือ ?

รัตน์.

เปล่าดอกหรอก !

ดารา.

ก็เขาคณไตรับริตรา Légion d'Honneur ด้วยนี่นะ. (ชี้แถบตรา.)

รัตน์.

อ้อ, วิทยาลัยฝรั่งเศสยกย่องฉันมากเหลือเกิน.

ดารา.

Mais non ! ไม่เหลือเกินเลย. เขาคณพื้นทหารเก่งมาก ๆ.

รัตน์.

(จับมือดารา.) หล่อนช่างขอลือเหลือเกิน!

ดารา.

(พยายามหคมือไป.) Mais non, mon Général.

รัตน์.

ทำไมจะไม่ช่างขอลือ! ฉันหวังใจว่าจะได้พบกับหล่อนบ่อย ๆ ในระหว่างเวลาที่หล่อนคงอยู่ที่นี่. จะได้หัดพูดภาษาฝรั่งเศสไถ่หล่อน.

ดารา.

โอ, แทกิดานไม่ควรขู่อีกแล้ว. ติฉานควรไฟ — (ลุกขึ้น.)

รัตน์.

(ไม่ปล้ำอุยมือคารา.) อะไรหล่อน, ก็หล่อนยังไม่ได้บอกฉันเลย
ว่ามาหาฉันเรื่องอะไร. ฉันจะยอมให้หล่อนไปไม่ได้ก่อนที่หล่อนจะบอก
ให้ฉันทราบว่ามิธุระอะไร. (ค่อย ๆ ค้างมือให้นั่งลง.)

ดารา.

โอ! (นั่งลงใหม่.) ทิฉานมาเพราะแม่ของทิฉานบอกว่าเธอคุณ
ไม่สบายในห้องของเธอคุณ — ชนน — ทิฉานชะขอเชิญไฮเธอคุณ
เปลี่ยนไฟฟูห้องของทิฉาน.

รัตน์.

อ้อ, ไม่ได้ละหล่อน. ฉันจะยอมเช่นนั้นไม่ได้เป็นอันขาด. หล่อน
ใจก็มาก, แต่ขอให้บอกมารดาหล่อนด้วยเถอะ ว่าห้องที่ฉันอยู่เคยวัน
ก็สบายดีแล้ว.

ดารา.

ແຫວາເຂາເຫຼີຍມຸຮອມແລວ ໄສເຂາຄຸນໄຟຸ່ງຫ້ອງຕີຊານ.

รัตน์.

ขอให้หล่อนเข้าใจเถอะ ว่าฉันไม่ยอมเป็นอันขาด.

ดารา.

(ลุกขึ้น.) ชนนทิฉานชะไฟฟูออกแม่. (เดินไปทางขวา.)

ແຫ່ເຂາຄຸນໄຟຸ່ງຫ້ອງຕີຊານຕີຄວານະ.

รัตน์.

(เดินตามไป, จับมือคารา.) ขออย่าได้พูดอีกคำเดียว: ฉัน
ไม่ขอฟัง, จริง ๆ นะ.

(หลวงกฤษณะเสนีเปิดประตูหลังจะออกมา, แต่ซังกและ
แสดงกิริยาไม่พอใจ, ลืมปิดประตูและลืมถอดหมวก. พระยารัตน
โยธินยังไม่เห็นหลวงกฤษณ์, พุดเรื่อยไป.)

หล่อนนี้เป็นหญิงสาวที่คึกมาก, จริง ๆ นะระ! (ยกมือคาราขึ้น
จูบ. กฤษณ์แสดงกิริยาโกรธ.)

กฤษณ์.

(เสียงคัง.) ม้าพร้อมแล้วขอรับ.

รัตน์.

(แกล้งทำเป็นดูแหวนคารา.) แหวนนี้งามจริง ๆ หล่อน.

กฤษณ์.

(เสียงคังอีก.) ม้าพร้อมแล้วขอรับ. (แกลดูคาราอย่างไม่พอ
ใจ.)

รัตน์.

(ออกเรียฯ.) ใต้ขึ้นแล้ว, คุณหลวง. ฉันจะไปผูกเคี้ยวรองเท้า
เดี๋ยวนี้. (ขึ้นบรรไดและเข้าโรงทางคูลา.)

ดารา.

นั่นคุณทำไมทำหน้าขงอย่างนั้น ?

กฤษณ์.

กิจการที่ฉันได้เห็นเมื่อฉันยังไม่ชบช่นเลย.

ดารา.

คุณเอสิ ! หิงส์ไม่เข้าเรื่องเลย. (เดินไปที่เตาไฟ.)

กฤษณ์.

ก็หล่อนทำอะไรอยู่ล่ะ?

ดารา.

ดิฉันลงมาที่นี่ เพื่อจัดการไม่ให้ตาเจ้าคุณแกแย่งห้องของดิฉัน โดยใช้ข้อขอยให้แกแลกห้องกัน. เมื่อคุณเข้ามาเจ้าคุณแกกำลังขบใจดิฉัน, และไม่ยอมไล่ดิฉันออกจากห้อง, ซึ่งเป็นกรถูกต้องกับความคาดหมายของดิฉันทีเดียว. เจ้าคุณแกพูดจาอย่างกิริยาที่มากทีเดียว.

กฤษณ์.

แต่ก็นั่นแหละ, หล่อนลั้ประคนลงมาหาท่านทำไม. น้หล่อนก็จะทำกลแตกเท่านั้นเอง— ฉันรู้แน่นอนทีเดียว— หรือไม่อย่างนั้น

เจ้าคุณก็จะพยายามพูดเกาะเกาะกับหล่อน— แล้วก็อย่างไร ๆ เราก็
คงต้องตกอยู่ในที่กั้นการ. หล่อนยังไม่รู้จักนะว่าเจ้าคุณรัตนนี่เป็นคน
อย่างไร.

คารา.

คุณนะคุณและเหลวไหลใหญ่เสียแล้ว, รู้ไหม ?

กฤษณ์

คุณและอย่างไร. ใครบ้างจะทนได้. (หันไปทางหน้าต่าง.)

คารา.

ข้อ, ถ้าคุณจะคุณให้เต็มทีละก็—

(คาราเดินไปทางหลัง. หลวงกฤษณ์หันไปจ้องคุณคาราดัง

ประตูแล้วจึงพูด.)

กฤษณ์

โอ้ ! คารา ! (เดินตามไปทางประตู.)

คารา.

ทำไมคะ ? (คงยืนอยู่ที่ประตูหลัง.)

กฤษณ์.

อย่าเพิ่งไปเลยหล่อน. (คาราระไป.) ไร้! เกี้ยวหล่อน. ฉัน
ขอโทษเถอะ.

คารา.

นี่แปลว่าคุณสัญญาว่าจะไม่ทิ้งสื้เหลวไหลอีกฉนั้นหรือ?

กฤษณ์.

ฉนั้นจะพยายามสกกใจ.

คารา.

ถ้าฉนั้นคราวนี้ฉนั้นยกโทษให้.

(คารารูปมือให้หลวงกฤษณ์แล้วรีบเข้าโรงทางประตูหลัง. หลวง
กฤษณ์ยืนมองคุประตูคู่ ๑, แล้วสั่นหัว, แล้วจึงไปที่โต๊ะเขียน
หนังสือและเริ่มหยิบหนังสือประจำวันนั้นรวบรวมเอาใส่กระเป๋าเสื้อ.
อีกครั้ง ๑ ยุทธานนท์เปิดประตูหลังเบา ๆ และเฝื่อนหน้ามอง, เห็น
หลวงกฤษณ์อยู่คนเดียว, จึงออกมา, ทั้งประตูเปิดไว้.)

ยุทธานนท์

อ้อ, คุณหลวง! ฟันแพค้อยคั้นข้างหรือยัง? (หลวงกฤษณ์ทำ
เสียง "ฮึ ึ") เรียมเร้นะคุณหลวง.

กฤษณ์.

(เสียงกรอ.) ไม่รู้!

บุษานนท์.

อะไรไม่รู้. ก็หล่อนพึ่งออกไปจากห้องนี้เคียวเองไม่ใช่หรือ?

กฤษณ์.

ก็แล้วอย่างไรล่ะ?

บุษานนท์.

อ้อ, เปล่าขอรับ.

กฤษณ์.

ขอให้เข้าใจว่าฉันมีอะไรทำที่เป็นประโยชน์มากกว่าคอยแหกตาคน
ผู้หญิงสาวทุก ๆ คนที่พะเอินพย.

บุษานนท์.

ก็แล้วไปสี่ขอรับ.

กฤษณ์.

เออ, หนังสือที่มาจากกองพลใหญ่เมื่อเช้าน้อยที่ไหน, รั้วใหม่?
(ค้นในลิ้นชักได้.)

บุษยามานนท์.

ไม่ทราบ. ผมไม่ได้เห็นเลย. คงชุกอยู่แห่งใดแห่งหนึ่ง. (นั่ง
ครุ่น ๑ แล้ววอกไม่ได้, พุดอีก.) เออ, คุณหลวงขอรัย.

กฤษณ์.

(ยังค้นหานังสือ.) ะไรกันอีกล่ะ ?

บุษยามานนท์.

ในระหว่างเวลาที่เจ้าคุณกับคุณหลวงไปตรวจที่פקกของพันโทไทรเวียด
ผมจะเชิญหล่อนมากินกลางวันกัน.

กฤษณ์.

(ผูกคูกขึ้นขึ้น—โกรธเต็มกล้น.) ะไรนะ ?

บุษยามานนท์.

ผมจะเชิญแม่รูปวิไลมากินกลางวัน.

กฤษณ์.

(พูดเสียงโกรธ.) นี่แน่, บุษยามานนท์, ขอให้เข้าใจเสียหน่อย
เถอะว่า แกจะทำเช่นนั้นไม่ได้เป็นอันขาด. ขออย่าลืมนะว่าที่นี่เป็นที่
פקกรมบัญชีราชการกองพล, ไม่ใช่ที่פקคนเดินทาง. เจ้าคุณผู้บัญชา
การคงได้แก่ออกเสียทันที ซึ่งจะเป็นการสาแก่ใจเทียว! นี่ทำไมหนอ

แก๊งไม่ทำงานทำเสียที่กรุงเทพ, ถ้าอยากเที่ยวเดินกรอผู้หญิงไม่หยุด
หย่อนเช่นนี้. แก้อาสาออกมาทำไม ? กลับไปรับอาสาเป็นสาวรัก
ประจำแขวงถนนราชวงศ์เสียไม่ดีกว่าหรือ ?

บุษยานนท์.

คุณหลวงไม่จำเป็นต้องคุณมากมายเช่นนั้นเลย. เมื่อคุณไม่พอ
ใจให้หล่อนมาทนน ^{ผู้} ผมพาหล่อนไปกินอาหารที่ ^{ผู้}ไหนก็ได้.

กฤษณ์.

หล่อนยอมไปกับแกก็แล้ว!

บุษยานนท์.

ทำไมจะไม่ไป. คอยดูเถอะชอรัย. (ทำท่ากรังกริ่ง.)

กฤษณ์.

นั่นแน่, เลิกพูดเรื่องผู้หญิงเสียสักทีไม่ได้เที่ยวหรือ ? ^{ผู้}ฉันเขื่อ
เหลือทนแล้ว.

บุษยานนท์.

ผมเห็นใจ— คุณมีคู่เสียแล้ว.

กฤษณ์.

ก็แล้วอย่างไรล่ะ ?

บุษยานนท์.

โบราณท่านย่อมว่า, “มีเมียเหมือนมีควนใส่ขา”.

กฤษณ์.

อ้อ, ขอบใจ!

บุษยานนท์.

ที่จริงตามความเห็นของผม เห็นว่าภรรยาคุณหลวงคงไม่รังเกียจ.

กฤษณ์.

รังเกียจอะไร?

บุษยานนท์.

รังเกียจการที่^๑คุณหลวงจะสนทนาปรา^๒สไม^๓บ้างกับหญิงสาว^๔รวยเช่นแม่
รูปวิไล^๕ย^๖ทิน^๗. (หลวงกฤษณ์จึงหน้า^๘บุษยานนท์อย่าง^๙ตาค้าง, บุษยานนท์
จึงรีบพูด^{๑๐}ไกล^{๑๑}เกลียด.) เปล่า, ขอรับ, ผมไม่ได้ตั้งใจ^{๑๒}พูด^{๑๓}จริง^{๑๔}อะไร—
หมายความว่า^{๑๕}เป็นแต่^{๑๖}เพียง^{๑๗}ผูก^{๑๘}สัมพันธ์^{๑๙}ไม่^{๒๐}ตรึก^{๒๑}นึก^{๒๒}ห้อย^{๒๓}เท่านั้น.

กฤษณ์.

ฉันได้^๑บอก^๒แล้วว่า^๓ฉัน^๔ไม่^๕ชอบ^๖ฟัง^๗แก^๘พูด^๙เรื่อง^{๑๐}เช่น^{๑๑}นี้^{๑๒}เลย. ฉัน^{๑๓}เห็น^{๑๔}ว่า^{๑๕}
ไม่^{๑๖}ควร^{๑๗}พูด^{๑๘}ถึง^{๑๙}หญิง^{๒๐}สาว^{๒๑}อย่าง^{๒๒}เช่น^{๒๓}ที่^{๒๔}แก^{๒๕}ได้^{๒๖}พูด^{๒๗}ถึง^{๒๘}นั้น^{๒๙}เลย—ถึง^{๓๐}แม่^{๓๑}เขา^{๓๒}เป็น^{๓๓}แต่^{๓๔}
เพียง^{๓๕}ลูก^{๓๖}สาว^{๓๗}ยาย^{๓๘}เจ้า^{๓๙}ของ^{๔๐}บ้าน.

(พระยารัตนโยธินออกทางคู่หลังบรรไดมา; ผูกเท้ายี่รองเท้า
แล้ว, และคาดเข็มขัด, ใส่หมวก, ถูมือหนึ่งเหลือง, ถือแส้มา.)

รัตน์.

(พูดอย่างแจ่มใส.) อย่างไร, คุณหลวง, เห็นเป็นอย่างไร ผู้
หญิงคนนั้น? สรวยพอใช้, ให้ตกนรกสิ.

กฤษณ์.

(ใช้สี.) งั้นหรือขอรับ? ผมไม่ได้สังเกต.

รัตน์.

(ประหลาดใจ.) ไม่ได้สังเกตหรือ? นี่แหละเขาว่าผู้ชายบาง
คนพอแต่งงานแล้วละเลยตามอด. นึกว่าไม่มีผู้หญิงอื่นสรวยในโลก
นอกจากเมียของตัวเอง— อกรรมคาชายหนุ่ม. ฉันเองก็เคยเป็นเช่นนั้น
มาแล้ว. ฮะ ๆ ฮะ! (หัวเราะ.) ผิดไว้ให้ได้อยู่กินด้วยกันเสียนาน ๆ,
จนแกตงควยกันแล้วก็จะ—เฮอ—

กฤษณ์.

บางทีจะเป็นได้ขอรับ. แต่ผมก็ยังไม่เคยแก่.

รัตน์.

ว่ากระทบนัน, หือ? ตามใจเถอะ. (พูดกับบุษยานนท์.) เออ, เราเชิญแม่คนนั้นมากินข้าวกับเราคันนี้เป็นไร, หือ? (บุษยานนท์เริ่มตีปีก แต่รู้สึกตัวจึงยืนตรงใหม่. หลวงกฤษณ์แสดงกิริยาประหลาดใจ, พระยารัตนโยจินจึงอธิบายต่อไป.) ฉันเห็นว่าลูกไม่ตรงกับพลเมืองไว้เป็นการสมควรนะ.

บุษยานนท์.

สมควรอย่างยิ่งขอรับผม.

รัตน์.

ถ้าเช่นนั้นช่วยจัดการเชื้อเชิญหล่อนทีนะ.

บุษยานนท์.

ขอรับผม.

(พระยารัตนโยจินเดินไปเข้าโรงทางประตูหลัง, ซึ่งเปิดอยู่. ทันใดนั้นบุษยานนท์แสดงกิริยายินดีและพ้อนร่าอย่างซ้นๆ, จนพระยารัตนโยจินเหลียวมาจึงยืนตรงใหม่ทันที.)

รัตน์.

คุณหลวง, ไปเถอะ, ม้าคอยอยู่นานแล้ว.

ยุทธานนท์

ได้เท่าไรกลับมารีบประทานกลางวันทันไหมขอรับ ?

รัตน์.

ไม่กลับ! คุณหลวงเมื่อไรจะมาล่ะ. (เดินหายเข้าโรงไป.)

(หลวงภรณ์ชี้หน้ายุทธานนท์, แล้วรีบเดินเข้าโรงไปทางประตู

หลัง. ยุทธานนท์ ร่ำอึก.)

ปิดม่าน

องค์ที่ ๒

ฉก. — คงเดิม. เวลารับประทานอาหารค่ำแล้ว.

หมายเหตุ. — หมวกของยุทธานนท์แขวนอยู่ที่ราวแขวนหมวก.

หมวกของหลวงกฤษณะเสนีแขวนอยู่ที่หัวพนักบรรได. ฤงษ์ยามของ
คารานั่งข้างขวาพระยารัตนโยธิน, ยุทธานนท์นั่งข้างซ้าย, และหลวง
กฤษณะเสนีนั่งตรงหน้าพระยารัตนโยธิน, หันหลังให้คนคู่. หลวง
กฤษณะเสนีคนเดียวแสดงกิริยาอาการไม่สนุก; อีกสามคนรื่นเริง

พระยารัตนโยธินนั่งหัวโต๊ะกินอาหาร, หันหน้าออกทางคนคู่,
คารานั่งข้างขวาพระยารัตนโยธิน, ยุทธานนท์นั่งข้างซ้าย, และหลวง
กฤษณะเสนีนั่งตรงหน้าพระยารัตนโยธิน, หันหลังให้คนคู่. หลวง
กฤษณะเสนีคนเดียวแสดงกิริยาอาการไม่สนุก; อีกสามคนรื่นเริง
มาก. เมื่อเปิดม่านกำลังสนทนากันอย่างร่าเริง. อาหารเก็บไปหมด
แล้ว. เหลือแต่ถ้วยกาแฟ, ถ้วยเหล้า, และขวดเหล้าปอร์ต, กับ
หีบบุหรี.

ยุทธานนท์.

คุณหลวงจะพยายามยิ้มแย้มหน่อยไม่ได้หรือ. ก็ยกก็จะพลอย
ทำให้หม่อมหลวงชลลชมนั่งไปด้วยนี่.

คารา.

ชิมน์ม ? — โอ, ชิมน์มแพรวอะไร ?

รัตน์.

เป็นของที่ไม่วรรจะกล่าวมาที่ตัวหล่อนเป็นอันขาด.

คารา.

เธอคุณไซดีซิงๆ ! (หัวเราะ.)

กฤษณ์.

ผมเสียใจที่ผมหงอยไป. ผมปวดฟันอยู่มาก. (ลุกขึ้นเดินไปขวา.)

คารา.

(ลืมพูดเสียงแปร่ง.) อ้อ, งั้นหรือคะ? ปวดมากหรือ ?

กฤษณ์.

(ตกใจ, รีบตอบ.) เปล่า, เปล่า. ไม่มากมายอะไรเลยจริงๆ.
เป็นด้วยถูกแดดมากไปนิดหน่อยเท่านั้น.

รัตน์.

ดูเหมือนจะเป็นความเค็ดร้อนมาก — การที่เค็ดถูกฟันที่ปวด.

กฤษณ์.

จริงขอรับ. แต่ค่อยยังชั่วแล้ว. (เดินกลับมากลางเวท.)

ดารา.

(พูดเสียงแปร่ง.) เข้มมากหรือคุณหลวง ?

กฤษณ์.

หามิได้, มีคัมภีร์ชัด. เสียวปลายชั้นมาครู่เดียวเท่านั้น. (ไปยัง
ที่ได้ตามเดิม.)

รัตน์.

(ตั้งใจเอื้อเฟื้อ.) ไม่เป็นไรดอก, คุณหลวง. กินเหล้าปอร์ต
เสียหน่อยก็คงจะหาย.

กฤษณ์.

ขอให้สมพรปากเถอะขอรับ. แต่ผมเกรงว่าจะต้องการอะไรยิ่ง
กว่าเหล้าปอร์ตเพื่อแก้ไขให้ได้ผลจริงจัง.

(บัดนี้ต่างคนต่างรินเหล้าปอร์ตเต็ม ๆ ถ้วยด้วยกันทุกคน.)

ยพธานนท์.

(ลุกขึ้นยืนและพูด.) กระผมเข้าใจว่าจะเป็นตรงตามความ
ประสงค์ของใต้เท้าถ้ากระผม จะขอขโมยโอกาศขบคนเพื่อกล่าวสุนทรกะถ,

อำนวยการให้แก่มัคฆวเซ็ลล์ จูเลียตต์, ผู้เป็นแขกของเราในคืนนี้.
 (พระยารัตนโยธินพยักหน้า.) กระผมเชื่อมั่นว่าทุก ๆ คนคงจะมีความ
 พอใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสต้อนรับแขกผู้มี — เออ — ผู้มี — (นึกไม่
 ออก, คิ้วกระดากแน่น ๑ ออกจากกระเป่าและคู่มือหนังสือที่จดไว้
 ในนั้น, แล้วจึงพูดต่อไป.) ต้อนรับแขกผู้มีคุณลักษณะและมรรยาทอัน
 น่ายกย่องเช่นแขกของเราในคืนวันนี้.

รัตน์.

ถูก! ถูก!

บุษยานนท์.

กระผมไม่ทรงทราบว่านี่สติปัญญาสามารถเสมอกับท่านนายทหาร
 ผู้ที่นั่งอยู่ข้างซ้ายของกระผม — คุณหลวง, คำนี้ขี้หน้อยไม่ได้หรือ — แต่
 ท่านผู้นั้นเป็นผู้ที่มีภรรยาแล้ว, และไม่ต้งสงสัยเลยว่าคงจะได้เคยฝึก
 ข่านชำนาญแล้วในทางใช้สำนวนโวหาร.

ดารา.

โอ, ภรรยาคุณหลวงเป็นคนดี — เออ, ท่านวาทะไรในภาษาไทย —
 ช่างทะเลาะมาก ๆ, หรือ?

บุพธานนท์.

หล่อนเห็นจะหมายความว่า “ขอเถาะ” กระทบงั้น ? ฉันทักก็ไม่ทราบ
 ว่านางกฤษณะเส็นนี้จะช่างขอเถาะหรือไม่, แต่หวังใจว่าคงเป็นเช่นนั้น.
 (กฤษณะเส็นนี้หัวเราะ.) แต่ฉันทักกล่าวสุนทรภะเถาะต่อไป. (ดูกระซิบ
บรรทมอีกแล้วจึงพูด.) ถ้าแม้ว่ากระผมเป็นหลวงกฤษณะเส็นและหลวง
 กฤษณะเส็นเป็นนายร้อยไทยบุพธานนท์, ท่านทั้งหลายก็คงจะได้เห็นบุพธา
 นนท์ซึ่งเปรี๊ยะปราศัญญ์ปรีชาน่าอัศจรรย์เป็นแน่ละ. แต่ถ้าเปลี่ยนตัวกันเช่น
 นั้นก็จะน่าเสียดายอยู่บ้าง, เพราะกระผมก็จะต้องเป็นผู้ที่มีภรรยาเสียแล้ว.
 ซึ่งจะทำให้ไร้โอกาสที่จะได้หิ้วดวงใจด้วยมือทั้งสองและประคองไปวาง
 ลงที่ใถ่หน้าแห่งนารีผู้มีรูปโฉมประเสริฐที่สุดที่กระผมได้เคยพบ, กระ
 ผมขอชักชวนท่านทั้งหลายให้ดื่มเพื่อความสมปราถนา, เพื่อความสุข
 และเพื่ออำนวยความสะดวกให้ทุกสิ่งอันโชคทุก ๆ สถานอาจบันดาลมีแก่มีคมี
 เซ็ลล์ จูเลียตต์ เคอะไนซ์ — ขอให้หล่อนได้ประสพพบปะคร่ำที่ที่เป็นชาย
 เลิศประเสริฐสุดในโลก.

(ต่างคนต่างลุกยืนขึ้นดื่มให้พรแก่ “มีคมีวเซ็ลล์ จูเลียตต์
เคอะไนซ์, แล้วต่างคนก็นั่งลง, แล้วและช่วยกันขอให้หล่อนตอบ.
ในชั้นต้นการออกตัวว่าตอบไม่ได้, แต่ลงท้ายก็ยอมและลุกขึ้นยืน.
คนอื่น ๆ ทยอยมีอ.)

ดารา.

เขาคูณและนายทหาร, ทิณานชอบไซมากที่ทานทั้งหลายไซ
เกียรติยศแกทิณานมากมาย—

รัตน์.

หามิไค้. เราต่างหากไค้รับเกียรติยศ.

ดารา.

ทิณานเพิ่นเพียงหญิงสาวฝรั่งเศส, ทานเชิญทิณานมากินอาหาร,
และทิณานชอบไซมากที่สุดที่ทานคิมไซทิณาน.

บุษยานนท์.

โดยความยินดี. เต็มใจจริง ๆ.

ดารา.

ทิณานยากซิง ๆ ที่ชะรัยหัวไซของนายรอยโตผู้ไซคิมที่ไค้พูดเมื่อ
กันี้. (บุษยานนท์ลุกขึ้นคำนับ.) และไซหัวไซของทิณานแลกลเปลี่ยน. แท
ทิณานทำเช่นนั้นไมไค้. (กฤษณะเสนีหัวเราะ. บุษยานนท์นั่งลงตาม
เดิม. ทำหน้าม่อย.) เพราะว่าทิณานเองมีคูรัก— (ช้าเลื่องคูกฤษณะ
เสนี.)—คูรักที่ไค้ออกมารัยไซชาติของเขานานแลว. แลทาแม่พระ
เขาโพรท. เขาคงชะไค้กลับฆ่าหาทิณานมัวเสีร์จสงคราม.

๗๘

รัตน์.

ถูกแล้ว, ถูกแล้วหล่อน.

ดารา.

แทในเวลา^{นี้}, นายทหารทั้งหลาย, ทิฉานขอไฮทาน^{นี้}ก็มกับ^{นี้}ทิฉาน.
ทิฉานขอชวนทานทั้งหลาย^{นี้}ก็มิให้พร La France, belle, magnifique,
glorieuse !

รัตน์.

สมควรอย่างยิ่ง !

(ทุกคนยืนขึ้นและยกถ้วยเหล้า.)

ดารา.

Messieurs ! La belle France !

คน^{นี้}อื่น ๆ.

ประเทศฝรั่งเศส ! (ดื่ม.)

(ลงนั่งกันตามเดิม.)

รัตน์.

เมื่อเสร็จการอำนวยพรกันแล้ว เห็นจะควร^{นี้}สุข^{นี้}ข^{นี้}พร. (ควักของ
บ^{นี้}ห^{นี้}รีจากกระเป่าและไปค.) หล่อนสุข^{นี้}ข^{นี้}บ^{นี้}ข^{นี้}่างใหม่ ?

ดารา.

ขอใช่, ไม่สับสน.

รัตน์.

คุณหลวง. (ยื่นซองให้. หลวงภุชงค์ไหว้และหยิบใบหรือ

มวน ๑.) หล่อนอนุญาตให้เราสูบบุหรี่?

ดารา.

โอ, เจริญเสาคคุณ.

บุษยานนท์.

(ลุกขึ้น.) ธรรมชาติชอบรับประทานไทย. มีธรรมชาติทำอยู่มาก.

รัตน์.

อะไรจะต้องไปละหรือ?

บุษยานนท์.

เห็นจะควรไปขอรับ.

รัตน์.

เอาเถอะ, มัควิวใช้ปลัดขังอนุญาตก็ออก.

ดารา.

โอ, ก็ฉานเสียใจที่คุณชะงักของไฟ.

(หลวงกษณะเสนี, ซึ่งได้รู้สักรำคาญอยู่นานแล้ว, บัดนี้จึง
ลุกขึ้นไปยืนที่หน้าเตาไฟ, หันหลังให้คนอื่น ๆ.)

ยุทธธานนท์

นั่นแหละ, ถ้าหล่อนยังไม่หยากให้ฉันไปก็—

รัตน์.

ไปก็ไปเถอะ, ยุทธธานนท์. เมื่อมีงานทำก็ไปทำเสียดีกว่า. อย่า
ทิ้งไว้ให้คนอื่นทำแทนเลย— ลงท้ายก็จะมาตกหนักอยู่ที่ฉันเท่านั้นเอง.

ยุทธธานนท์.

ผมจะไปเคี้ยววันขอรับ. (เดินไปหาคารา.) ลาก่อน, มัทมัวเซ่ลด์.

ขอให้หล่อนนอนหลับสบายและฝันดี ๆ, ขอให้ฉันได้มีโชคดีโตเข้าไป
อยู่ในฝันของหล่อนด้วย.

(คารายื่นมือให้ยุทธธานนท์, ยุทธธานนท์ยกมือขึ้นจูบ. กษณะ
เสนีแลเห็น, โกรธและเอากันบุหรือชวางเข้าไปในเตาไฟโดยแรง.)

คารา.

Bonne nuit, Monsieur !

ยุทธธานนท์

“มื่อนน นัย, มัทมัวเซ่ลด์ !” (เดินไปหยิบหมวกที่แขวน
อยู่ที่ราว, แล้วหันไปพูดกับพระยารัตนโยธิน.) ผมลาก่อนขอรับ.

๘๑

รัตน์.

จำเวรณฺ์ ๆ เกอะพ้อ.

ยุทธานนท์

คุณหลวง, แล้วคงได้พบกันอีกนะขอรับ.

กฤษณ.

จะกลับมาทนอกหรือ ?

ยุทธานนท์.

หามีได้. ผมจะกลับตรงไปที่พัก.

กฤษณ.

ก็แล้ว.

(ยุทธานนท์เข้าโรงทางประตูหลัง, ปิดประตู.)

รัตน์.

(ลุกขึ้น.) แหม่ม, ฉันจะขึ้นไปนอนละ. ฉันอายุมากแล้ว. หล่อน
ยังไม่ต้องไปก็ได้.

ดารา.

Merci, mon Général,

รัตน์.

ฉันยินดีมากที่หล่อนได้มากินอาหารกับเรา. ยินดีมากกว่าที่หล่อนจะคาบคะเณได้. ทำให้พวกเราต้องนั่งถึงมรรยาท, ซึ่งบางคนออกจะล้ม ๆ เสียข้างในเมื่อมาอยู่กลางสนามเช่นนั้น. ฉันหวังใจว่าหล่อนจะมาอีกในวันใดวันหนึ่งข้างหน้า.

ดารา.

ทีถานชะยินดีมาก. (ลุกขึ้น.)

รัตน์.

ฉันหวังใจว่าหล่อนไม่เห็นฉันก็ริยาชู้ในการที่ไปนอน. มันเปนความจำเป็นสำหรับฉัน. ฉันต้องนอนหัวค่ำเสมอ. ฉันไม่หนุ่มเหมือนแต่ก่อนแล้ว. เข้าใจไหม ?

ดารา.

เข้าใจแล้ว, เซาคุณ.

รัตน์.

ฉันลาก่อนละ. (ยื่นมือไปให้ดารา.)

ดารา.

(จับมือพระยารัตน์.) Bonne nuit, mon Général, et dormez bien !

รัตน์.

หล่อนว่าอะไร ? ฉันเข้าใจไม่ถนัด.

ดารา.

ขอใช้เขาคูณอนสบาย.

รัตน์.

อ้อ ! ขอบใจมาก. ลาก่อน. (ขึ้นบรรไดและเข้าโรงทางคูหา.)

ดารา.

เจ้าคุณนี่ท่านน่าเอ็นดูจริง ๆ.

กฤษณ์.

ซี ! (นั่งเก้าอี้ยาว.)

ดารา.

นั่นคุณหลวงหมายความว่าอะไรกันคะ ? คุณไม่ชอบผู้บัญชา
การของคุณหรือ ? (เดินไปหาหลวงกฤษณ์.)

กฤษณ์.

ทำไมจะไม่ชอบ.

ดารา.

กั๊งนี่เป็นอะไรไปล่ะคะ ? (ไปยืนแท่นนักเก้าอี้ยาว.)

กฤษณ์.

เปล่า.

ดารา.

คงต้องมีอะไรอย่างหนึ่ง. คุณไม่รีบเรียงเลยตลอดเวลากินอาหาร.
หวังใจว่าคุณไม่เจ็บไข้อะไรนะคะ.

กฤษณ์.

เปล่า, ไม่ได้เจ็บไข้อะไรเลย.

ดารา.

(นั่งเคียงหลวงกฤษณ์.) ถ้างั้นก็เป็นอะไรล่ะคะ? คุณทำให้
กลิ่นออกวิตกแล้วนะ. (นั่งครุ่น ๑ แล้วจึงพูดต่อ.) ปวดฟันอีกหรือคะ?

กฤษณ์.

เปล่า, แม่ดารา. ฉันไม่ได้ปวดฟันเลยจนนึกเคี้ยว.

ดารา.

(ประหลาดใจ.) ไม่ได้ปวดฟันเลย! เอ๊ะ! ก็เห็นเมื่อนั่งโต๊ะ
คุณว่าปวดอย่างไรล่ะ?

กฤษณ์.

(ออกอุณ ๗.) หล่อนไม่เข้าใจหรือว่ามันเป็นเพียงข้อแก้ตัว
เท่านั้น?

ดารา.

เป็นข้อแก้ตัว—สำหรับอะไร? (นึ่งครู่ ๑ แล้วจึงพูดต่อไป.)

คุณหลวง! ไม่ได้การละ! หิงส์อกแล้ว! ไ้! หิงส์เจ้าคุณรัตนหรือ?
เหลือเกินจริง ๆ.

กฤษณ์.

ฉันไม่ได้หิงส์เจ้าคุณรัตน.

ดารา.

คุณหลวงทำไมพูดเสียงแข็งกับฉันเช่นนี้. ทำไมต้องหิงส์ด้วย?
ถ้าคุณจะคอยแต่หิงส์ใคร ๆ ทุกคนที่พูดกับฉันก็จะเห็นจะหมดความสุข
ในชีวิตละ.

กฤษณ์.

หล่อนหรือผู้ที่คิดว่าฉันไม่ได้หิงส์ใคร— และไม่ได้หิงส์เจ้าคุณ
รัตนนี่เป็นแน่นอน. (ลุกขึ้นเดินไปทางโต๊ะ. ยืนหันหลังให้ดารา.)
เป็นแต่ฉันเข้อายร้อยโทษที่ทานที่คนนั้นเหลือทนเท่านั้น.

ดารา.

คุณยู่ทานนท์หรือ? อะไรคุณหลวง— (ลุกขึ้นยืน.)

กฤษณ์.

(หันมาพูดกับดารา.) มีสิทธิอย่างไรที่จะพูดว่าฟังสวานให้พรเมีย
ฉันเช่นเมื่อก่อน? นก ๆ ขนมาออกอยากเขย่นเสียด้วยแล้วมาด้วยซ้ำ.

ดารา.

คุณหลวงพอกเหลวไหลมาก, ซึ่งคุณหลวงคงจะต้องรู้สึกตัวเมื่อ
หายโทโย.

กฤษณ์.

ฉันยังไม่ได้เกิดโทโยเลย.

ดารา.

ถ้าฉันก็จนเต็มทีแล้ว, ฉนั้นควรเห็นขวสติไว้หน่อยจะก็เข็นแน่.
ที่จริงคุณยทธานนท์ตั้งใจที่สุด, และที่พูดก็น่าฟัง.

กฤษณ์.

(ประชด.) จริง! น่าฟังมาก. (ดาราหันหลังให้.) แล้วก็ย้าย
การกินอาหารกลางวันนะว่าอย่างไรกัน?

ดารา.

(หันกลับมาจ้อง.) กินอาหารกลางวันเมื่อไร?

กฤษณ์.

ก็ย้ายหนุ่มคนนั้นมันเซียวหล่อนกินอาหารกลางวันกับมันสองต่อ
สองไม่ใช่หรือ?

ดารา.

เขาเขียนหนังสือเชิญด้วยกิริยาดี ก็ฉันก็ตอบด้วยกิริยาที่ว้าบ
ไม่ได้.

กฤษณ์.

เป็นการสมควรทีเดียว. ถ้าหล่อนได้ฟังอายคนนั้นพูดถึงตัวหล่อน
ละก็ — เรียกว่าแม่ปวีไลย — และอะไรต่าง ๆ — แล้วฉันก็นึกอยาก
บีบคอมันก็ทำไม่ได้เพราะ —

ดารา.

คุณหลวง, หยุตต์. คุณจะว่าอะไรก็ตาม, แต่ที่ฉันเห็นเขาเป็นคนดี,
แล้วก็ตั้งใจจริงๆ — — — คุณเองแหละคุณและไม่เข้าใจเอง.

กฤษณ์.

ส่วนความประพฤติของตัวหล่อนเอง ฉันจะไม่ขอแสดงความคิดเห็น
อย่างใด ๆ เลย."

ดารา.

อย่าให้หนักไปนักนะคุณหลวง.

กฤษณ์.

ก็เมื่อหล่อนชอบพ่อหน้มน้อยคนนั้นมากนักแล้ว, ฉันหวังใจว่า
หล่อนจะทำตามคำเขาขอเมื่อลาไป และฉันถึงเขาดี!

ดารา.

(เสียงแซง.) พ่อแล้วคุณหลวง. คุณพอใจประพฤติเหมือนคน
บ้า. ที่ฉันมีความเสียใจมากที่สุดที่ได้มารบวงให้คุณได้รับความรำคาญมาก

มายังบ้าน. (เดินไปยังบรรได, ก้าวขึ้นขั้นที่ ๑, แล้วหยุด, และหันมาพูดต่อ.) เห็นจะไม่จำเป็นต้องกล่าวว่าฉันนึกฉันจะไม่กลับลงมาอีก.

กฤษณ์.

อ้อ, ขออย่าได้ลงมาเลย. (คาราขึ้นบรรไดและหามเข้าโรงไปทางคูลาแล้ว, หลวงกฤษณ์ จึงวิ่งไปที่คั้นบรรได.) ประเทียวก่อน, แม่คารา ! อย่าเพิ่งไป. คารา !

(คาราไม่กลับออกมา, หลวงกฤษณ์ จึงฉวยหมวกจากปลายพนักบรรได, ขวางลงกับพื้น, ให้หมวกหงายขึ้น, แล้วเอาตีนสอดในหมวกและเตะลอยขึ้นไป. ทันใดนั้นสายออกทางประตูหลัง, รับหมวกได้, แล้วนำไปส่งให้หลวงกฤษณ์อย่างหน้าตาเฉย. กฤษณ์รับเอาไปบ้ค.)

สาย.

พรุ่งนี้จะรับประทานอาหารเข้าเวลาไรขอรับ?

กฤษณ์.

(เสียงคัง.) ใครอยากกินอาหารทำอะไรของแก ! (กระที่บดินเข้าโรงทางประตูหลัง, ปิดประตูคังบ้ง.)

(สายมองตามไป, สั้นหัว, แล้วมองดูโดยรอบห้อง. เมื่อไปถึง
โต๊ะกินอาหารเห็นชวคเหล้าปอร์ต, ยกขึ้นดูเห็นยังมีเหล้าเหลืออยู่,
จึงหยิบเอาไปถ้วย, และเดินเลยไปเข้าโรงทางประตูขวา.)

(เวทีว่างครู่ใหญ่ ๆ.)

(คารารอกทางคูลงบรรได, ไปที่น้ำค้าง.)

(เบา ๆ.) คุณหลง! (ไม่มีใครตอบ. คาราแสดงกิริยาไม่
สบาย, เรียกอีก.) คุณหลง!

(สายออกทางประตูขวา, เห็นคารา, ยืนจ้องอยู่.)

คารา.

โอ, นายสียไท, เห็นถุงยามของฉันทักี่ไหน?

สาย.

ถุงยามอะไรหม่อม? (มองหาที่พื้น.)

คารา.

โอ, ยูนี่. (หยิบถุงยามจากพนักเก้าอี้, แล้วเข้าโรงทางขวา.)

สาย.

(มองดูตามไปจนคาราลับตา, แล้วจึงไปที่ประตูขวา, และ
เปิดประตูแล้วร้องเรียก.) แจ้ง, ไว ๆ เข้าหน่อย. (ยกเก้าอี้ที่

หลวงภานุณีนั่งกลับไปตั้งที่ข้างเตาไฟ, อย่างเช่นที่ตั้งอยู่ในองค์ที่ ๑.)

(แจ้จ้อออกทางประตูขวา, ถู้อถากสำหรับเก็บเครื่องไต้ะ.)

แจ้จ้อ.

ไปกันหมคแล้วหรือ, นายสิบ ? (วางถาดบนไต้ะ.)

สาย.

ไปหมคแล้ว. เก็บของเถอะ.

(คำพูดต่อไปนี้พูดกันไปพลางเก็บของจากไต้ะพลาง.)

แจ้จ้อ.

หล่อนบอกสรวะบุไหรง, จริงไหมสาย ?

สาย.

เก็บของไปเถอะนำ, บอกสรวะบุไหรงบุแหรงอะไรไม่ใช้กงการของ
เรา. (หยิบเทียบจากไต้ะไปตั้งที่ไต้ะเขียนหนังสือ.)

แจ้จ้อ.

ฉันกำลังเก็บอยู่แล้ว — — — เอะ, ไต้ะยินคุณหลวงระเบือก
โผละไหม, เมื่อแม่คนนั้นไปแล้ว.

สาย.

นั่นแน่, แจ้จ้อ, ตามความเห็นของฉันดูเหมือนจะมีอะไรแปลกอยู่
มากในเรื่องนี้. คอบคุเถอะ.

แจ้.

อะไร, จะเกิดแต่งงานแต่งงานอะไรกันเที่ยวหรือ ?

สาย.

แต่งงานแต่งงานอะไร ? นี่แน่ะ, แจ้, แก่รู้ไม่ใช่หรือว่าก่อนนี้
เจ้าคุณนอนในห้องไหน ?

แจ้.

ก็แล้วยังไงล่ะ ?

สาย.

แก่รู้จักแล้วไม่ใช่หรือ ? นั่นแหละ, เดียวนี้เจ้าคุณไม่ได้นอน
ห้องนั้นแล้ว. เพราะเหตุไร ? เพราะแม่เจ้าประสงค์อยู่แล้ว.

แจ้.

ลูกสาวยายเจ้าของบ้านนะหรือ ?

สาย.

ลูกสาวชนชั้นแน่ะ. หล่อนไม่ได้เป็นญาติโยมใดอะไรของยายแก่
นั่นยิ่งไปกว่าเข็ดไก่อะไรในบ้านนี้เลย. (สั่นหัว.) ไม่ใช่ ! ไม่ใช่จริงๆ !

แจ้.

ก็แล้วยังไงล่ะ ?

สาย.

ฉันเองก็อยากรู้เหมือนกัน. อะไรวัยดี ๆ ทำไมเจ้าคุณจึงยอมให้หล่อนอยู่ห้องนอนที่ติดตึกลงในเรือนนี้, แล้วยอมขึ้นไปนอนบนห้องใต้หลังคา. มันมีอะไรพิกลอยู่อย่างหนึ่งนะ.

แจ้.

จริงของแก, มีอะไรออกจะพิกลอยู่.

สาย.

พิกลมากทีเดียวละ. เชื้อเถอะ, คงจะได้เห็นเหตุการณอะไรแปลกประหลาดในเรือนนี้ก่อนรุ่งฟุ้งนี้.

แจ้.

คุณอะไร ๆ อยู่. (สั้นหัว.)

สาย.

จริงอย่างแกว่า, คุณอะไร ๆ อยู่. แล้วก็คุณหลวง—

แจ้.

ทำไม ?

สาย.

มีลูกมีเมียแล้วทำไมออกแม่คนนนต่อหน้าคนเมอเชาน.

แจ้.

กอดก้วยหรือ? ไ้โฮ!

สาย.

กอดกอลมเที้ยว, แล้วก็เรียกหล่อนว่าคารา—แต่ยายแก่แกเรียก
ว่าจูเลียต. นั่นทำให้ฉันเข้าใจว่าหล่อนไม่ใช่ลูกสาวยายแก่นั้น.

แจ้.

(เกาหัว, ตรอง, แล้วจึงพูด.) บางทีนั่นจะเป็นชื่อที่หล่อนใช้

เวลาเล่นละครกระมัง.

สาย.

อะไร, คารานะหรือ?

แจ้.

งันสิ.

สาย.

ฉันก็ได้นักแล้วเหมือนกัน, แต่ว่าถ้าเช่นนั้นคุณหลวงกฤษณ์ทำไม
จะรู้จักชื่อนันด้วยล่ะ.

แจ้.

เคยเห็นในโปรแกรม.

สาย.

นั่นแหละ, ความเห็นของฉันเห็นว่ามันออกจะพิกลอยู่หน่อย.

แจ๊ง.

จริง, ฉันเห็นด้วยว่ามันพิกลอยู่.

สาย.

จะบอกอะไรให้อีกอย่างหนึ่ง. ฉันไม่แน่ใจว่าหล่อนเป็นฝรั่งเศส
ด้วยซ้ำ.

แจ๊ง.

เฮ้! เป็น ไทย หรือ?

สาย.

ไม่แน่. อาจจะเป็นครึ่งชาติ.

แจ๊ง.

ถ้างั้นมาทีไรทำไม?

สาย.

คงไม่ได้มาคิดละ, เชื้อเถอะ.

แจ๊ง.

พิลึกกึกกืออะไร. แต่ที่คุณหลวงกฤษณ์ก็มีเมียแล้ว, ทำไมเกือบ ๆ
จะวางมวยกับคุณยชธานนท์เรื่องผู้หญิงคนนั้น? คุณไม่ชอบมาพากลเลย.

สาย.

แจ้จ้ง, ถ้าแกได้รับราชการทหารอยู่นานเท่าฉันแล้ว. แกคงจะ
เข้าใจว่านายทหารสัญญาบัตรนี่จะเป็นบุคคลชั้นสูง, ไม่สมควรที่นายสิบ
พลทหารจะกล่าวติเตียนอย่างใด ๆ.

แจ้จ้ง.

แต่ว่า —

สาย.

พอแล้ว! วินัย, แจ้จ้ง, วินัย. ยกของเข้าไปเก็บเสียเถอะ.

(แจ้จ้งยกถาดที่บรรจุทุกจาน, ฯลฯ, ไปทางประตูขวา, แต่หยุด
เพียงหน้าประตู.)

แจ้จ้ง.

นายสิบโทขอรับ. (สายเหลียวไปดู. แจ้จ้งพูดฝรั่งเศส, สำเนียง
เป็นไทย.) อูเวเร ล่า ปอต ซี วู เบิ้ล!

สาย.

(ไปเปิดประตูขวา.) ซี ๆ! พูทไทยไม่เป็นเสียแล้วหรือเอ็ง?

(แจ้จ้งเข้าโรง, สายปิดประตู, แล้วไปคืบเทียบที่โต๊ะเขียน
หนังสือ, แล้วไปเปิดประตูหลังและเข้าโรงไป — สมมุติว่าไปคืบ

ตะเกียงที่อยู่ที่เฉลี่ยง — กลับออก, ปิดประตูหลัง, แล้วไปดับโคม
ตั้งที่ข้างบรรได, เดินไปดับโคมตั้งบนโต๊ะพักอาหาร, ไปประตูขวา
และเข้าโรงทานนั้น.)

(เวทีมืดและว่างอยู่ครู่ใหญ่ ๆ.)

(คารารอกทางคูลาและค้อย ๆ เดินลงบรรได. คาราผลักเครื่อง
แต่งกินอาหาร, สรวมเสื่อสบาย ๆ สีขาว, มีผ้าห่มคลุมที่ไหล่; ถือ
ได้ไฟฟ้า, ซึ่งส่องลงมาที่เวทีก่อนออกมา. เมื่อออกมาแล้วก็ยังคง
เปิดได้ไฟฟ้านั้นอยู่, เพื่อส่องทางเดิน. หล่อนแสดงกิริยาอาการ
จืด ๆ จ้อง ๆ; ไปที่หน้าต่าง, รุกม่าน, เปิดบานหน้าต่างและมองออกไป.)

คารา.

(พุดเบา ๆ.) คุณหลวงคะ, อยู่นั่นหรือ ? คุณหลวง !

(เห็นไม่มีใครตอบ, คาราแสดงกิริยาเสียใจ, เดินไปที่โต๊ะ,
เปลี่ยนผ้าห่มพาดบนพนักเก้าอี้, ปิดได้ไฟฟ้า.)

(ขณะเมื่อคาราไปถึงโต๊ะ, เสียงคนเดินเหยียบกรวดที่นอก
หน้าต่าง; คาราซังกและฟัง: แล้วรีบวิ่งกลับไปหน้าต่างอีก.)

คารา.

นั่นคุณหลวงหรือ ?

กฤษณ์.

(พูดนอกหน้าต่าง.) ฉันเอง. (ป็นขำขี้เข้ามามีในห้อง, ตรงไปกอดคารา.)

คารา.

คุณก็จริง ๆ ที่อุส่าห์มา.

กฤษณ์.

หล่อนยกโทษให้ฉันแล้วหรือ ?

คารา.

ก็คุณยกโทษให้ทีฉันหรือยังล่ะ ?

กฤษณ์.

เขาเป็นเลิกกันแล้วกัน.

คารา.

คะ. ก็แล้ว.

กฤษณ์.

ที่จริงหล่อนเก่งมากที่กล้าลงมาหาฉันเช่นนี้.

ดารา.

ดิฉันเป็นเมียนายทหารก็ต้องกล้าตามผัวจริงจะดู. จริงไหมคะ ?
แล้วก็คุณพอใจไหมในการที่ดิฉันมีความคิดที่เช่นนั้น ?

กฤษณ์.

ยินดีจริง ๆ หล่อน. แต่ในเวลานี้เราจะไปไหนดี ? อยู่ในห้องนี้
ไม่ได้. คนใช้อาจจะเข้ามา, หรืออะไรเช่นนั้น.

ดารา.

ถ้าเราค่อย ๆ ย่องขึ้นไปบนโน้นเจ้าคุณรัตนเห็นจะไม่ตกนกระคะ.

กฤษณ์.

ยายแก่ล่ะ ?

ดารา.

อ้อ, เชื่อว่าไม่เป็นไร. แกแก่มากแล้ว, และอีกประการหนึ่ง,
ดิฉันเข้าใจว่าคุณเหมือนแจะเดาความจริงดูแล้วด้วยซ้ำ. ขึ้นไปเถิดคะ.

กฤษณ์.

แต่ถ้าเจ้าคุณ — เฮ้อ. ช่างท่านเถอะ ! ฉันได้ตั้งใจคอยจะพบ
หล่อนมาหลายเดือนแล้ว, ใจเต้นอกสันขวัญแขวนตลอดเวลาที่หล่อน
กำลังเดินทางออกมา, จะมามิวายเลยเวลาวิตกวิจารณ์อะไรอีกในเวลานี้.
ไปบนโน้นเถอะหล่อน.

ดารา.

ไปสิคะ. (เริ่มเดินนำไปทางบรรได.) ขึ้นไปเสียเร็ว ๆ ก็กว่า,
แล้วก็จะวังหน่อเวลาขึ้นบรรได. มีกระดานไม้แน่นอยู่ข้าง.

(เสียงฝีเท้าเหยียบกรวดข้างนอกหน้าต่าง.)

กฤษณ์.

เฮ้ ! นั่นอะไร ? มีคนมาที่หน้าต่าง. เร็ว !

(ดาราอยู่ขวานหน้าต่าง, หลวงกฤษณ์อยู่ซ้าย, ต่างคนต่างเข้าแอบ
หลังม่านหน้าต่าง. ยุทธานนท์ไหล่น้ำตา, เห็นเป็ดอยู่, จึงปีนข้ามเข้า
มาในห้อง; ถอดหมวกวางบนที่นั่งที่หน้าต่าง, เปิดได้ไฟฟ้าซึ่งถือมาด้วย
ฉายคูรอบห้อง, แล้วฉายดูบรรได, และในที่สุดย่องขึ้นบรรไดหาย
เข้าโรง.)

กฤษณ์.

(ออกจากหลังม่าน.) ไปแล้ว. ไปทางห้องหล่อน.

ดารา.

(ออกมาจากหลังม่าน. พูดเสียงโกรธ.) เลวจริง ๆ เท่กคนนี้.

กฤษณ์.

ยิ่งกว่าเลว. ระวัง ! (เสียงข้างในโรง.) เฮ้, นั่นอะไร ?

คารา.

เหยียบอายขึ้นก่อนแน่นเข้าแล้ว.

กฤษณ์.

กลับลงมาก็ดีกแล้ว. เข้าที่กำบัง.

(ต่างคนกลับเข้าที่กำบังอย่างเช่นก่อน.)

(ยุทธานนท์กลับออกมาทางบรโรค, เห็นซาเซยก, คลำนำแข็ง
 พลากร้อง "อู๋!" เบา ๆ พลากร, ไปจนถึงแก้อีข้างขวาโต๊ะ จึงก้าวขา
 ซ้ายขึ้นเหยียบบนแก้อี. ดลกทางแกงขึ้นและเปิดได้ไฟฟ้าส่องค
 นำแข็ง. เมื่อแสงได้สว่างขึ้นเขาแลเห็นผ้าห่มของคาราซึ่งพาดอยู่
 ที่พนักแก้อี, หยิบผ้าขึ้นและนั่งลงชม. คารากับหลวงกฤษณ์ ไล่หน้า
 จากม่านมองดูยุทธานนท์.)

ยุทธานนท์.

ผ้าของหล่อน! หล่อนไ้ลงมาข้างล่างนี้เพื่อมาหาเรา. หล่อน
 รักเรา!

(ยุทธานนท์เอาผ้าวางบนโต๊ะ, แล้วรีบวิ่งขึ้นบรโรคกลับเข้าโรงไป.)

กฤษณ์.

(ออกจากที่แฝง.) ไ้ยินไหมหล่อน. เชื้อฉนหรือยัง?

ดารา.

(ออกจากที่แฝง.) ขอผ้าห่มทีฉันเงอะคะ. (หลวงภฤษณ์หยิบ
ผ้าไปห่มให้ดารา.) เดี๋ยว คน อื่น จะ มา เห็น เข้า อีก. เฮ้, นี่ คุณ ณ กว่า นาย
คนนั้นจะทำอะไรต่อไป ?

ภฤษณ์.

ไม่รู้เลย. ไปเคาะประตูห้องหล่อนกระมัง.

ดารา.

นี่ควรจะสตุกอ้ายบรรโตะขึ้นนี่อีกทีหนึ่งแล้ว.

ภฤษณ์.

ท่าทางเห็นจะข้ามพ้นไปแล้ว. น่ารำคาญพิลึก.

ดารา.

แต่มีนก็ออกจะขื่นๆ อยู่คะ.—เฮ้! นั่นเสียงใครมา.
(หลวงภฤษณ์ไปที่ประตูขวาและเปิดประตูนั้น. ช้างในมีคหมค.)

ภฤษณ์.

ไม่มีใคร. พวกคนใช้นอนในครัว. (เดินกลับไปหาดารา.)

ดารา.

ไม่ใช่. เสียงทางบรรโตะ. (ซึ่บรรโตะ.) คอยฟังสิคะ.

(เสียงบั้งอีกครั้ง ๑.)

รัตน์.

(พูดในโรง.) อ้ายบรรโศหานี่!

กฤษณ์ และ ดารา.

(พร้อมกัน.) เจ้าคุณ!(ดารากับหลวงกฤษณ์ วิ่งหนีไปซ่อนหลังม่านหน้าต่าง, แต่แล้ว กลับออกมาอีก, จูงมือกันวิ่งรอบเวทีอย่างตกใจ, ต่างคนต่างถามกันว่า จะทำอะไรดี. ในที่สุดหลวงกฤษณ์จึงดาราไปทางโต๊ะเขียนหนังสือ.)

กฤษณ์.

หลังโต๊ะนี้. เร็ว!

(ทั้งสองคนพบลองหลังโต๊ะเขียนหนังสือ.)(พระยารัตนโยธินออกทางคู่กลางบรรโศมา. พระยารัตน์สรวม เสือกางเกงนอนแบบฝรั่ง—ที่เรียกว่า “ปีจามา”—สรวมเสือกันหนาว ข้างนอก, ใส่เสื้อกั๊กหาลาดสำหรับห้องนอน, ถือเทียนจุดเล่ม ๑.)

รัตน์.

นี่ยานรอกะไรก็ไม่รู้ละ! เมื่อกี้ได้ยินเสียงอะไรอย่างหนึ่ง.

(เสียงบั้งอีกครั้ง ๑.)

รัตน์.

[เฮ้! นั่นอะไรละ? (หยุดซังกที่คืนบรรโศ.)

มาตาม เดอะโนซ์.

(ในโรง.) Juliette ! Juliette !

รัตน์.

นั่นยายนั่นต้องการอะไรหนอ ?

มาตาม เดอะโนซ์.

(ในโรง.) Juliette ! Juliette !

รัตน์.

เอ๊ะ ! แกร็องอะไรไม่หยุด. ทำจะเกิดเหตุอะไรขึ้นอย่างหนึ่ง. ต้อง
ไปทวนอัย. (กลับขึ้นบรรไดเข้าโรงไป.)

ดารา.

(ออกมาจากหลังโต๊ะ.) นี่เราจะทำอย่างไรกันต่อไปทีละคุณ ?

กฤษณ์.

(ออกมาเหมือนกันอีก.) รีบกลับขึ้นไปห้องเสียไม่ได้หรือหล่อน ?

ดารา.

จะได้ไปพบนายยทธานนท์ที่บรรไดเป็นไรล่ะ. ไม่ไหวละ !

มาตาม เดอะโนซ์.

(ในโรง.) Juliette ! Juliette ! Ah ! (เสียงร้องอย่างตกใจ.)

รัตน์.

(ในโรง.) ปาร์ตอง ! ปาร์ตอง ! ขอโทษเถอะเหม่ม.

กฤษณ์.

เจ้าคุณก็ย้ายเก้าสนกันเข้าแล้ว ! สนุกใหญ่ล่ะ.

มาดาม เดอะโนซ์.

O mon Dieu ! Quelle affaire ! Qu'est-ce que ça signifie ? Ma fille est sortie —

รัตน์.

อะไรนะเหม่ม ? ว่าอะไรนะ ?

มาดาม.

(เสียงคัง.) Ma fille, ma fille est sortie ! — sortie !
O lala, vous ne comprenez pas ?

รัตน์.

(เสียงคัง.) ก็ฉันบอกแล้วไม่ใช่หรือว่าขอโทษ ! — ขอโทษ !
ปาร์ตอง ! — ไม่ไหว ! ยายเขวต ! พวกไม่เข้าใจจนคำเดียว.

กฤษณ์.

มาทางนแล้ว. เร็ว. (จงคาราเข้าแฝงหลังโต๊ะเขียนหนังสือ)ตามเค็ม.)

(มาตาม เคอะโนซ์ ออกทางคุดาและลงบรรโคมมา; ถือ
เทียนจุดเล่ม ๑ ในเชิง, เดินไปที่โต๊ะและวางเชิงเทียนบนโต๊ะ.
พระยารัตนโยจินตามมาตามเคอะโนซ์ออกมา, มือยังคงถือเชิง
เทียน.)

รัตน์.

อะไรกัน ? ต้องการอะไรเหม่อม ?

มาตาม เคอะโนซ์.

Je vous ai dit que ma fille est sortie et ce jeune officier, avec des grands yeux comme ça, il est là, à la porte de sa chambre, comme un factionnaire

รัตน์.

ไม่เข้าใจจนคำเดียว, ทำกินสิ !

มาตาม เคอะโนซ์.

Quoi ? Qu'est-ce que c'est "comme dieu hà kinne", hein ? (พูดซ้ำ ๆ จะ ๆ คำ.) Je vous-ai-dit-que-ma-fille-est-sortie-et-ce jeune-officier,

รัตน์.

ตายโหง ! จะพูดซ้ำอีกแต่ฉันจนปลาย ! นื่อง ! บ้า ค่อมปรี !
 ไม่เข้าใจ ! (โบกมือ.) บ้าค่อมปรี ! ไปตามล่าม ! ล่าม !
 อินเตอร์เปรัต !

มาตาม เคอะโนซ์

Ah ! Interprète ? C'est ça ? Bon ! Moi, je vais chercher l'interprète.

(มาตาม เคอะโนซ์ หยิบเทียนเดินไปที่โต๊ะเล็กข้างฝาด้านหลัง, จุดไค้มหัว, แล้วดับเทียน; หยิบผ้าคลุม, ซึ่งพับไว้บนโต๊ะเล็กนั้น, คลี่ห่ม, แล้วหยิบไค้มหัวเดินไปเข้าโรงทางประตูด้านหลัง และปิดประตุนั้น.)

รัตน์.

(ทรุดตัวนั่งลงที่เก้าอี้ขาโต๊ะ.) เออ ! แล้วนั่นสมมุติว่าของพลูกำลังพักสยาย !— เอ๊ะ ! นั่นใครเที่ยวเดินเล่นอีกคนหนึ่งแล้ว ! (ลุกขึ้นไปมองที่คืนบรรดา, แล้วหัวเราะ "หึ ๆ" และถอยหลังไปทางโต๊ะเขียนหนังสือ. คารากับหลวงภุชงค์, ซึ่งได้ไพล่มองข้ามโต๊ะนั้นอยู่, รีบหลบลงไป.) ทำอะเช่นแม่สาวน้อยคนนั้นเอง ! (ถอยไปจนชนโต๊ะเขียนหนังสือ.) ตาเถนตกน้ำ ! (เดินไปที่เก้าอี้ยาว, ซึ่งจับหันไปจนแสงไฟจากเตาส่องจับเต็มตัว, นอนลงบนเก้าอี้นั้น, หลบหัวลงหลังพนัก, แล้วพูดเบา ๆ.) ออญี่ !

(ยู่ทงานนท้ออกทางคู้หาและลงบรรดา, ส่องได้ไฟฟ้าพลง.)

ยุกถานนท์.

(พูดเบา ๆ.) นั่นหล่อนหรือ, จูเลียตต์? หล่อนอยู่ไหน?

(ค่อย ๆ ย่องไปทางแก้ว้ายาว. พระยาร์ตันโยจินไหล่หน้าของคุณ,
เห็นอพนิก, และเมื่อเห็นยุกถานนท์ก็หลบลงไปคุกอยู่. ฝ่ายยุกถานนท์
เห็นคนนอนตะค่อม ๆ อยู่, เข้าใจผิด, จึงเดินค่อมเข้าไปและพูดอย่าง
ดีใจ.) แม่ขึ้นใจ!

(พระยาร์ตันโยจินผงกหัวขึ้น, ยุกถานนท์ตกใจยืนจังกัง. พระ
ยาร์ตันโยจินลุกขึ้น, และยุกถานนท์ถอยหลังไป, คงฉายไฟส่อง
อยู่ที่หน้าพระยาร์ตันโยจิน และพระยาร์ตันโยจินก็เดินตามไป,
จนยุกถานนท์ไปติดโต๊ะจึงยืนนิ่งอยู่.)

รัตน์.

(เสียงแซง.) นี่แกมาเล่นอปริยัติกระบานอะไร? จุดโคมขึ้น
หน่อยเถอะ.

(ยุกถานนท์ไปจุดโคมที่โต๊ะพักอาหาร, แล้วไปจุดใบที่ข้าง
พนักบรรได.)

รัตน์.

เฮาสะ, คราวนี้ขอให้ขแรงหน่อยว่ามาเดินดูฉายอยู่ในที่พักของ
ฉันทำไมในเวลาตกดินถึงปานนี้?

บุษยานนท์.

ผมไม่มีข้อแก้ตัวเลยขอรับ.

รัตน์.

ไม่มีข้อแก้ตัว ? ก็แน่ละ, ให้ตายโหงสิ ! แก่ได้วิ่งไล่หญิงสาวคนนั้นจนไปถึงบนโน้น, โดยอาศัยการที่เป็นนายทหารคนสนิทของฉัน. เกยวันหล่อนหายไปแล้ว, และฉันขอรู้จริงได้ว่าแก่ได้เอาหล่อนไปซ่อนไว้ที่ไหน ?

บุษยานนท์.

ผมไม่เคยพบได้เห็นหล่อนเลยขอรับ.

รัตน์.

นั่นแกมีหน้าบอกกับฉันเช่นนั้นอย่างไรได้, เมื่อฉันจับแก่ได้เองในเวลาแกกำลังนึกว่าฉันเป็นแม่คนนั้น ?

บุษยานนท์.

ข้อนี้เองไม่เป็นพยานอยู่หรือขอรับ ว่าผมไม่ทราบเลยว่าหล่อนอยู่แห่งใด ? กระผมได้ยิงเสียงคนพูดในนั้น และนึกว่าเป็นเสียงหล่อน—ผมสารภาพว่าผมเที่ยวถามหล่อนอยู่.

รัตน์.

ตายโหงเถอะ, จะให้ฉันเช็กเที่ยวหรือว่าเสียงฉันเหมือนเสียงหญิงฝรั่งเศส ? แกรวบว่าแกกำลังเที่ยวถามแม่คนนั้น, ฉันก็คงจะได้เห็นข้างเป็นแน่ละ.

ยุทธธานนท์.

นั่นแหละขอรับ, ที่ผมว่าตามนี้, ผมหมายความว่าผมค้นหา
 หล่อนอยู่, ส่วนเสียงนั้น, ผมกล่าวได้แต่เพียงว่า เมื่อผมลงบรรทัด
 ผมได้ยินเสียงฉันทักทีเดียวว่า มีใครคนหนึ่งกระซิบว่า “อ๋อ...” ผมก็
 มาทัน.

รัตน์.

(ออกเสียง ๆ.) เออ—บางทีฉันจะได้พักอะไรอย่างหนึ่งจริง. ฉัน
 ได้ยินคนเดินไปมา, ฉันก็นึกว่า—เออ—(พุกกลบเกลื่อน.) แต่ข้อสำคัญ
 คือแม่คนนั้นหายไป, และปัญหามีอยู่คือ, หล่อนหายไปข้างไหน?

ยุทธธานนท์.

ผมขอกราบเรียนโดยตรงว่าเหตุการณ์ได้เป็นมาแล้วอย่างไร.

รัตน์.

อย่าเลย, ยุทธธานนท์. ฉันเห็นจะพอคาดเดาได้ว่า “ความจริง”
 จะเป็นอย่างไรในเรื่องที่มีผู้หญิงเกี่ยวข้องกับ. อย่าซีใจคิดว่า;
 ยิ่งซีใจจะยิ่งยุ่งมากขึ้น. (นั่งเก้าอี้ข้างซ้ายโต๊ะ, ปิดคอเสื้อกันหนาว
และเอามือใส่กระเป๋าทั้ง ๒ ข้าง.)

ยุทธธานนท์.

นั่นแหละขอรับ, ผมอยากเรียนได้เท่าให้ทราบ—ได้เท่าจะเชื่อหรือ
 ไม่เชื่อก็แล้วแต่จะโปรด.

รัตน์.

ฮ้อ! ก็ตามใจ. เล่าไปสิ.

บุุทธานนท์.

ผมนอนไม่หลับ.

รัตน์.

แปลกจริง. มีลูกแวงด้วยเหมือนกันหรือ?

บุุทธานนท์.

ลูกอะไรขอรับ?

รัตน์.

ลูกแวง, เด็กชื่อนั้นะ—มีที่พกของแวงเหมือนกันหรือ?

บุุทธานนท์.

หามีได้ขอรับ. เช่นแต่ผมนอนไม่หลับเพราะนึกถึงผู้หญิงคนนั้น. คุณก็ออกจะเป็นการเหลวไหลมากอยู่ขอรับ.

รัตน์.

ฉันเห็นด้วย! เหลวไหลบ้าเทียว. ว่าไป.

บุุทธานนท์.

แล้วผมก็กลับมาที่นั่นและยืนคนน่าต่างห้องหล่อน.

รัตน์.

แท้จริงนำค่างห้องหล่อนอยู่ทางบ้านหลัง—แต่ก็เอาเถอะ—

บุษยานนท์.

ถ้างั้นก็มองค่างต่างที่ฉันนึกว่าเป็นห้องหล่อน. ในที่สุด—ทำไม
ก็ไม่ทราบละขอรับ—ฉันเข้ามาในห้องนั้น.

รัตน์.

เข้ามาทางไหน ?

บุษยานนท์.

(ชี้หน้าต่าง.) .ทางนั้นขอรับ.

รัตน์.

แล้วอย่างไร ?

บุษยานนท์.

ฉันรู้สึกว่าจะต้องพบหล่อนสักหน่อย. ฉันจึงขึ้นไปบนโน้น, สุก
กระดานชั้นบนรวีโตทกลอนอยู่และเก็บบงาหูก.

รัตน์.

ถูกละ, ฉันก็— (ลูบหน้าแข้งตนเอง.)—เออ—ฉันก็ได้ยิน. เล่า
ต่อไป.

ยทธานนท์.

ผมก็กลับลงมาทันที, นั่งลงที่ข้างโต๊ะและทนผมได้เห็นผ้าห่มบน
 หนึ่ง. มันคงจะเป็นผ้าห่มของแม่คนนั้น, ผมจึงทราบว่าหล่อนได้ลงมา
 ห้องนี้.

รัตน์.

งั้นหรือ? แล้วอย่างไร?

ยทธานนท์.

(เรี่ย.) ผม—ผมก็กลับขึ้นไปอีกครั้งหนึ่งเพื่อจะพบหล่อน.

รัตน์.

ฮ! สนุกมาก, สนุกมาก. แต่ข้อสำคัญคือ, เวลานั้นหล่อนอยู่
 ไหน?

ยทธานนท์.

ผมกราบเรียนโดยสัจย์จริงว่าผมไม่ทราบเลย. เมื่อสักครู่หนึ่ง
 นผมได้ยินใครคนหนึ่งพูดภาษาฝรั่งเศสข้างล่างนี้—เสียงเหมือนยายแก่
 เจ้าของบ้าน—ผมจึงแอบนั่งอยู่เสี้ยครู่หนึ่ง, แล้ววิ่งไต่ลงมา. แกพูดอยู่
 กับใคร? ไต่เท่าทราบไหมขอรับ?

รัตน์.

แกพูดอยู่กับฉันเอง. คุณเหมือนแกสงสัยว่าฉันพาลูกสาวของแก
 หนึ่ง, แล้ววกเคียววนแกออกไปตามล่าม.

บุษยานนท์.

สงสัยใ้เท้าหรือขอรบิ ? ไ้เท้าเกี่ยวของอะไรด้วย ?

รัตน์.

ฉันจะเล่าให้ฟัง. พอฉันเข้านอนเดี๋ยวนั้นก็เริ่มร้อง. ฟัง ๆ คุเสียง
ที่มันร้องราวกับใครไปนั่งทับมันเข้าอย่างแรง ๆ เทียบ. แล้วต่อมา, ฟัง
ตามเสียง, ราวกับว่าได้มีคนตกบรโกลงมาติด ๆ กันหลายคน. ฉัน
รู้สึกว่ถ้าใ้สับหรือสีกตัวหนึ่งจะค่อยช่วยให้สงบอารมณ์, ฉันก็ลงมา
เอาหริ, สดคอ้ายขันบรโกลงที่นั่นจนเกือบหกลมตาย, แล้วก็เดิน
เขยกเข้ามาใน. แล้วฉันก็ได้ยินยายแก่ตะโกนเรียกลูกสาว, ฉันรีบ
ขึ้นไปเพื่อจะช่วยเหลือ, แต่ไฟล้ไปเหยียบดินแก็เข้าในที่มีค. เคะระหรัย
มาก. แก็พูดอะไรต่อมิอะไรที่ฉันไม่เข้าใจ, แล้วก็ออกไปตามล่าม.
คุแก็น้ไปว่า—แก็น้กว่าอะไรฉันก็ไม่รู้ละ. (ลุกขึ้น.) โคนเข้าเช่นนี้
ออกเข้คเสียดแล้วในการเชิญผู้หญิงวิ่งเรือมากินเลี้ยง. (เดินไปจากโต๊ะ
สองสามก้าว, แล้วกลับมายืนจ้องบุษยานนท์อีก.) น้แน่, บุษยานนท์,
ฉันขอออกครั้งหนึ่งให้แก็แข็งแรงว่เหตุใดแก็จึงมาก่อเหตุรำคาญทั้งหลาย
ทั้งปวงเหล่านี้. แก็ยังคงยืนคำอยู่ตามเดิมหรือ ?

บุษยานนท์.

กระผมยืนคำอยู่ตามเดิมขอรบิ. ผมขอสำล—

รัตน์.

ช่างเถอะ, ขอแต่ให้บอกหน่อยว่าผู้หญิงคนนั้นไปอยู่ที่ไหน? จะ
บินหนีออกทางหน้าต่างเหมือนคังควาได้เที่ยวหรือ?

บุษยานนท์.

(นักชั้นออก.) หน้าต่าง! ใต้เท้าท่ายถุกแล้วขอรับ. (ทั้งสอง
คนเดินไปหน้าต่าง.) เมื่อผมมาถึงผมได้พบนางตั้งอยู่ที่นั่น, แลพบผ้า
ห่มของหล่อนอยู่บนโต๊ะ, หล่อนเห็นจะอยู่ในสวน. (บุษยานนท์มอง
ออกไปทางหน้าต่าง.)

รัตน์.

หล่อนจะออกไปทำไมในสวนเวลานานนี้. (มองออกไปทางหน้าต่าง
บ้าง.)

บุษยานนท์.

บางทีจะออกไปที่หมู่บ้าน, หรือ—

รัตน์.

อะไร, ผู้หญิงที่ไม่เป็นข้าจะออกไปที่หมู่บ้านทำไมในเวลาตึกคน
เช่นนี้?

บุษยานนท์.

นั่นแหละขอรับ, ผมทราบอยู่ว่าหล่อนไม่ได้อยู่ในห้องนอน—เอ๊ย—
ไม่ใช่ขอรับ, ผมหมายความว่าดูเหมือนใต้เท้าว่ายายแก่บอกว่าคุณ

ไม่ได้อยู่ในห้องนอน; ฝ่ายเรารู้ว่าหล่อนได้ลงมาที่ห้องนี้, เพราะผ้า
ห่มของหล่อนอยู่บนโต๊ะ.

รัตน์.

อยู่ที่ไหน ?

(ยuthananth ที่เดินมาทางขวาโต๊ะ, พระยารัตนโยธินมาทางซ้าย.)

ยuthananth.

(เปิดได้ไฟฟ้าฉายที่โต๊ะ.) ที่ตรงนั้นหรือ. (มองดู.) เห็นจะ
ตกลงไปเสียแล้ว. (ก้มลงมองหา, แล้วคุกเข่าลง, เอาได้ไฟฟ้า
ฉายส่องดูพื้น.)

(พระยารัตนโยธินลงคลานหากับพื้นข้าง, หันหลังให้คนดู.)

ยuthananth.

ฮึ! ชนจริง ๆ! (นั่งคุกเข่า, และส่องแสงได้ตรงไปทาง
พระยารัตนโยธิน.)

รัตน์.

ใครซัน ? (เงยหน้าขึ้นจ้องดูยuthananth.)

ยuthananth.

ผมว่าซันที่ผ้าห่มมันหายไป. หล่อนคงจะได้กลับเข้ามาในอีก
ครึ่งหนึ่งและหยิบเอาไป. (ลุกยืนขึ้น.)

รัตน์.

(ลุกยืนขึ้น.) ตามที่แกว่า, ผู้หญิงคนนั้นได้ไปๆมาๆที่
ห้องนหลายหนพลก.

บุทธานนท์.

จริงขอรับ.

รัตน์.

คุณเป็นเรื่องที่ไม่ผู้นำเขื่อนักไม่ใช่หรือ ?

บุทธานนท์.

ผมก็รู้สึกว่ามันำเขาขอรับ. แต่มันเป็นความจริงเช่นนั้น.

รัตน์.

แกนึกว่าหล่อนอยู่ในสวนหรือ ?

บุทธานนท์.

ไม่อยู่นั้นจะอยู่ที่ไหนล่ะขอรับ ?

รัตน์.

เขาเถอะ. เราออกไปคุยด้วยกัน. มาสิ.

(ทั้งสองคนไปยังนำต่างและไปนข้ามออกไป-บุทธานนท์ป็นอย่าง
เงียบเรียบร้อย, พระยารัตนโยธินอย่างซ้อนซ่างยุ่มย่ำม. เมื่อ

ออกไปแล้ว, ทั้งสองคนเดินลับตาไปทางซ้าย. ดารากับหลวงกฤษณ์
ออกมาจากหลังโต๊ะเขียนหนังสือ.)

กฤษณ์.

รอก้าวไต่ค้วร้าวหนึ่ง. (จงคาราไปทางบรรได.) หล่อนรีบกลับ
ขึ้นไปนอนที่เตียง, แล้วก็อย่างไร ๆ ยืนยันไว้ระว่าได้นอนหลับอยู่ในห้อง
ตลอดเวลา.

ดารา.

คะ, เข้าใจแล้ว.

กฤษณ์.

เร็ว! อย่าเสียเวลาอยู่อีก. ประเดี๋ยวก็จะมีใครโผล่เข้ามาอีก
เท่านั้นเอง.

(ดาราขึ้นบรรไดชั้นที่ ๑ แล้วหันมาพูด.)

ดารา.

ก็คุณล่ะ ?

กฤษณ์.

ไม่เป็นไร. ฉันอยู่ในห้องสโมสรรของฉันทเอง. อย่าวิตกถึงฉันเลย.
ไปเถอะ.

(ดารารีบขึ้นบรรไดเข้าโรงทานคู้หา. หลวงกฤษณ์ ไปที่หน้าต่าง
และเริ่มปีนข้ามจะออกไป.)

รัตน์.

(พูดจากในสวน.) นั่นใคร กำลังขึ้นออกมาทางหน้าต่าง ?

กฤษณ์.

ตายโหง!

รัตน์.

(เสียงใกล้เข้ามา.) ตอบมาทันที. ใคร ?

กฤษณ์.

(ปิ่นกลับเข้ามาแล้วตอบ.) ผมเองขอรับ.

(พระยารัตนโยธินมาถึงหน้าต่างและปิ่นกลับเข้ามา, และยก
จานที่ถือตามกลับเข้ามา.)

รัตน์.

คุณหลวง, ขอให้ ชี้แจงหน่อยว่ามาที่นี่ทำไม ?

กฤษณ์.

นั่นแหละขอรับ, ผมนอนไม่หลับ —

รัตน์.

คุณใคร ๆ ในกองพลนี้พากันเป็นโรคนอนไม่หลับไปหมด.

กฤษณ์.

ผมก็มาเดินเล่น. เมื่อผมผ่านมาทางนี้ผมสังเกตเห็นหน้าต่างเย็บ
อยู่, ผมรู้สึกว่าคุณน่าจะเข้ามาทำให้แน่ใจว่าหนังสืออยู่เรียบร้อยหรือไม่.

รัตน์.

(พูดกับยุทธานนท์.) ฉันบอกแกแล้วใหม่ล่ะที่ในส่วน.

ยุทธานนท์.

ขอรับ. ผมออกจะรู้สึกว่าคุณ —

รัตน์.

เฮๆ.

กฤษณ์.

เฮ้! อะไรงั้นขอรับ?

รัตน์.

อย่าขี้! นั่นแค่คุณหลวง, ก่อนอื่นฉันต้องขอชมเชยความไหว
พริบของคุณ.

กฤษณ์.

(ประหลาดใจ.) ความไหวพริบของผมหรือขอรับ?

รัตน์.

ฉันฟัง จะเข้าใจ ว่าแท้ จริง คุณหลวงได้ มีความ สงสัย อยู่ แต่แรก
ที่เคี้ยว.

กฤษณ์.

(ยังมีคแปดค้าน, แต่แก้งทำเปนเข้าใจ.) จริงอยู่หรือป.

รัตน์.

นั่นแหละ, เที่ยวนฉันเห็นด้วยตามคุณหลวงแล้ว. ผู้หญิงคน
นั้นไม่ได้เป็นคนชนิดที่สร้างแสดง.

กฤษณ์.

เช่นนั้นหรือหรือป ?

รัตน์.

ฉันเชื่อว่าเขาปลอมตัว. ฉันแน่ใจที่เคี้ยวว่าเขาเป็นจระสัตรี
เขอมนั้น.

กฤษณ์.

(ประหลาดใจมาก.) ตายโหง ! นี่วากับฝันร้ายอะไรอันหนึ่ง.

รัตน์.

จริงคุณหลวง.

(เสียงคนพยายามเปิดประตูหลัง.)

รัตน์.

นั่นใคร ?

(ทุกคนเหลียวไปจ้องประตูหลังซึ่งค่อย ๆ เปิด, และมารีนีเยร์
ออก, แล้วปิดประตู.)

รัตน์.

ฉันถามว่านั่นใคร ?

มารีนีเยร์.

(วันทียะหัดถ์.) กระผม—มารีนีเยร์.

รัตน์.

อ้อ, มารีนีเยร์ ! มาเที่ยวเดินย่องอยู่ทำไมในเวลาตีกันเช่นนี้ ?

มารีนีเยร์.

กระผมเข้ามาดูว่าใต้เท้าอยู่นหรือไม่. กระผมได้ ยืนเสีงคน

พดกัน.

รัตน์.

เอาเถอะ, เรามาอยู่นี่กันหมดละ. แล้วอย่างไรล่ะ?

มาร์นิเยร์.

กระผมคิดว่ามีอะไรผิดปกติอย่างหนึ่ง. มีอะไรผิดปกติอย่างมากมาย
เนื่องด้วยหญิงสาวสรวบที่อยู่ห้องบน.

รัตน์.

อย่างไรล่ะคุณหลวง, ฉันบอกแล้วไม่ใช่? — ว่าไป, มาร์นิเยร์.

(มาดาม เคอะโนซ์ ออกทางประตูหลัง, หัวโคมมาตั้งที่โต๊ะ
เล็กตามเค็ม, จุดเทียนที่ทั้งไว้เมื่อออกไปตามลำไม้, ดับโคม, แล้ว
ถือเทียนเดินผ่านไปขึ้นบรรไดและเลยเข้าโรงทางคูหา. มาดามทำธุระ
เหล่านี้ ระหว่างเวลาที่มาร์นิเยร์พูดกับพระยารัตนโยธิน.)

มาร์นิเยร์.

เมื่อก่อนที่มาดาม เคอะโนซ์ มาที่ที่พักของกระผมและปลุกกระผม
ขึ้นห้องทักซ์. ข้อหนึ่งแกกล่าวว่าคุณสาวของแกหายไป. แกพดแก่
ตัวต่าง ๆ หลายอย่างที่กระผมรู้ได้ว่าเป็นความไม่จริง, กระผมจึงชี้ว่า
จะเรียกสารวัตรมาจับ, และในไม่ช้าแกก็กล่าวความจริง, (หยุดพูด,
ถอนใจและแบมือ.)

รัตน์.

ว่ากระไร — เล่าไปสิ.

มาร์ นิเยร์.

(อย่างไม่สู้จะเต็มใจแล้ว.) ความจริงคือหญิงสาวคนนั้นได้มาจากปารีสและให้เงินแก่มาตามเป็นอันมาก — พันแฟรงค์ — เพื่อให้แกรับว่าหล่อนเป็นลูกสาวของแก.

รัตน์.

อ๊ะ ! คำรวจภรรยาของแกไปงมหมูอยู่เสียที่ไหนหมด, จึงปล่อยให้ไปเช่นนั้นได้ ?

มาร์ นิเยร์.

ในบริเวณนี้ไม่มีคำรวจภรรยาฝรั่งเศส และสารวัตรทหารบกสยามนึกว่าเขาเป็นหญิงฝรั่งเศส.

รัตน์.

ก็เขาเป็นผู้หญิงฝรั่งเศสไม่ใช่หรือ ?

มาร์ นิเยร์.

(ยักไหล่) ในข้อนั้นกระผมกล่าวไม่ได้. หล่อนสวยมาก. กระผมยังไม่ทันพุกกับหล่อน, ฉะนั้นถ้าเจ้าคุณจะไปทให้ —

๑๒๕

รัตน์.

ช่างเถอะ ! เขาเป็นจาระลัทธิแน่ละ.

กฤษณ์.

กรรมไม่อยากจะเถียงถ้อยคำของไต้เท่า. แต่ว่า— มีหลักฐาน
อะไรบ้าง ?

มาร์นิเยร์.

ผมไต้แดงเมือกนแล้ว. หล่อน—

(ขณะนี้มาดาม เดอะโนซ์ ออกมายืนอยู่ที่หัวบรรไดไต้คู้หา,
และเรียกกล่าว.)

มาดาม เดอะโนซ์.

Monsieur l' interprète

มาร์นิเยร์.

(พูดกับพระยารัตนโยจิน.) ขอรับประทานโทษ. (ไปยืนที่ต้น
บรรได, จ้องคู้มาดาม.) Que voulez-vous donc ?

มาดาม เดอะโนซ์.

Monsieur, je trouve que ma fille est dans sa chambre !

มาร์นิเยร์.

Votre quoi ?

มาดาม เดอะโนซ์.

Enfin—Mademoiselle Juliette est dans sa chambre; elle dort profondément.

มาร์นิเยร์.

Qu'est-ce que vous dites ? Vous en avez du culot, vous, par exemple ! C' est ridicule !

มาดาม เดอะโนซ์.

Mais je suis trompée. J' ai pensé qu' elle était sortie—

มาร์นิเยร์.

Vous avez pensé; vous avez pensé !! Allez pensé dans votre chambre ! Je vais dire au Général ce que vous m' avez raconté. Allez ! Allez ! Allez ! Allez ! (คำ “Allez !” ท้ายนี้ต้อง พูดตั้งขึ้นเป็นลำดับ.)

มาดาม เดอะโนซ์.

Comme vous voudrez, Monsieur; comme vous voudrez.
(รีบเข้าโรง.)

(มาร์นิเยร์เดินกลับมาหาพระยารัตนโยจิน.)

รัตน์.

อย่างไร. มาร์นิเยร์, นั้นพูดอะอะอะไรกัน ?

มาร์นิเยร์.

แกลกลับมายบอกว่าแกได้พบมัทมีวเซล์อยู่ในห้อง, ไม่ได้หายไป
เลย, นอนหลับอยู่ในนั้นเอง.

รัตน์.

ฮือ ! นั่นก็เป็นแต่คำกล่าวของมาตามเท่านั้น.

(นั่งก่นอยู่ครู่ ๑.)

ยุทธานนท์.

(เอ๋ยขึ้นอย่างนี้ก็จะไร้ออก.) กระทบชนไปก็ให้รู้แน่หรือขอรับ ?

รัตน์.

ไม่เอา !

กฤษณ์.

(เสียงคังและพูดเกือบพร้อมๆกับพระยารัตน์.) ไม่เอา ! (ครั้น
เห็นพระยารัตน์หันไปจึงดูอย่างไม่พอใจ จึงคำนับและพูดว่า—) ผม
ขอรับประทานโทษขอรับ.

รัตน์.

(พูดกับมาร์นิเยร์.) ถ้าหล่อนอยู่ในห้องของหล่อนแล้วก็เห็นจะ
ไม่ต้องวิตกกะไรอีกจนเข้าพุ่มนี้. ฉันเสียใจที่แกถูกปลุกมา. ขอให้สืบล
คุณหญิงคนนั้นให้ได้ความมาอีก, แล้วมารายงานแก่ฉันพุ่มนี้. ไปได้.

มาร์นิเยร์.

(วันทียะหัดถ์.) Bonne nuit, mon Général. (เข้าโรงทาง

ประตูหลัง.)

ร็ตัน.

เวลานี้หล่อนจะอยู่ในห้องนอนหรือไม่ก็ตาม, แต่คุณหมอนจะไป
เที่ยววิ่งไขว่อยู่ในเรือนนี้มากอยู่. ยุตธานนท์พว่องรอยของหล่อนโดยพบ
ผ้าห่ม. คุณหมอนจะเกือบสิ้นนียฐานได้. หล่อนได้เข้ามาในห้องนี้,
ค้นหาข่าวที่ตองการได้แล้ว, จึงได้นำข่าวนั้นไปบอกแก่พรรคพวก—
ออกไปทางหน้าต่างนั้น. (ขึ้นหน้าต่าง.)

กฤษณ์.

แต่กัหนังสืออยู่เรียบร้อยก็หมดคนขอรบ. ผมได้ตรวจแล้ว.

ร็ตัน.

คุณหลวงไม่รู้จักกันกต้อย่างเลย. หล่อนหรือจะลักเอาหนังสือไป
และทำให้เกิดความสงสัย? หล่อนคงคิดเอาแต่ข้อความไปเท่านั้น.

ยุตธานนท์.

ผมเชื่อแน่ว่าไม่เป็นเช่นนี้ได้เท่าสงสัยละขอรบ. เหลือที่จะคิดเห็น
ไปได้.

กฤษณ์.

ไต่เท้าจะทำอย่างไรต่อไปขอรับ ?

รัตน์.

ฉันก็ไม่ทำอะไรเลย. หล่อนคงไม่หนี.

ยชชานนท์.

เราต้องการหลักฐานอะไรให้ดีกว่าที่มีอยู่แล้วไม่ใช่หรือขอรับ ?

รัตน์.

เราต้องไม่ทำอะไรโดยสะพร่าว. แต่ฉันแหละ, คุณหลวง, เพื่อ
ระวังเหตุการณ์ไว้ ขอให้สั่งยามห้ามไม่ให้พลเรือนใด ๆ ออกไปจาก
บริเวณนี้โดยไม่มีใบอนุญาต.

กฤษณ์.

ขอรับ.

รัตน์.

แล้วก็ถ้าจะกลับไปก็ออกทางนั่นแหละ. (ชี้หน้าต่าง.) จะไต่ไม้
ฉาว. (เดินไปทางบวรโค.) กลับไปนอนเถอะ, ทั้งสองคน, แล้วก็
จำไว้อย่าปรีปากแก่ใครจนคำเดียวเลย. ไร่พุ่มนี้เขาก็จะมีเวลาถมไป.
เข้าใจไหม.

กฤษณ์ และ ยุทธานนท์.

ขอรับผม.

(พระยารัตนโยธินเข้าโรงทางคูกหา, หลวงกฤษณ์ยืนนั่งตรองอยู่
ยุทธานนท์ไปคืบคืบทั้งสองคอง, แล้วไปที่น้ำต่างและป็นข้ามออก
กลางพุดกลาง.)

ยุทธานนท์.

ไปเถอะคุณหลวง. (หลวงกฤษณ์ยังยืนมองดูไปทางบรรใด.)
 คุณหลวง, ไปเถอะนำ ! (ข้ามออกไปยืนคอยนอกน้ำต่าง.)

กฤษณ์.

ไว้พรงัน—ไว้พรงัน ! (ถอนใจใหญ่, แล้วไปที่น้ำต่าง, ป็นข้าม
ออกไป, และเคินหายเข้าโรงไปทางซ้ายพร้อมด้วยยุทธานนท์.)

ปีดมาน.

องกที่ ๓

ฉาก.— คงเดิม. เวลาเช้าวันรุ่งขึ้น.

แจ้กำลังจัดโต๊ะกินอาหารเช้า. สายยืนอยู่หลังโต๊ะเขียนหนังสือและเช็คบิลโต๊ะนั้น. สองคนนี้พูดถึงกิจการที่ได้เป็นไปได้ในคืนก่อน.

แจ้.

(ยกของจากโต๊ะพักอาหารมาที่โต๊ะกินอาหาร.) ของชั้นที่สกปรกเมื่อท่านขรวิศศกชั้นขรรโค. ฉันนึกว่าจะต้องแขงตายเสียแล้ว.

สาย.

จริง, ชั้นเหลือเกิน.

แจ้.

แล้วก็เมื่อเหยียบคนขายแก่นั้นเป็นไง? ร้องเสียงหลงเทียว!

สาย.

เจ้าคุณท่านผด้นหนักอยู่หน่อย. //

แจ้.

แล้วก็ไม่แปลกเลยว่าคุณหลวงกฤษณ์เป็นเจ้าของโต๊ะชั้นนั้น. ฉันเคยนึกว่าเป็นคนเรียบร้อย, แต่ที่เหินละแก่งพิลึก!

สาย.

ระวังอย่าให้หนักไปนักนะ.

แจ้.

เปล่า———นั่นแหละเขาว่า “หญิง ๆ หยิบขึ้นปละมัน.” ออก
จะจริง ๆ.

สาย.

ฉันรับว่าฉันก็ประหลาดในส่วนคุณหลวง. ฉันไม่เคยนึกว่าจะ
เป็นไต่เช่นนั้น — แล้วยิ่งในที่พักผู้บัญชาการเที่ยวนะ.

แจ้.

นั่นแหละ, นายสิบโท, แกพูดถูกเที่ยวเมื่อพูดว่าจะไต่เห็นอะไร
แปลก ๆ.

สาย.

แล้วก็คอยยกต่อไปเถิด, แจ้, เรื่องมันยังไม่จบ, ยังจะมีต่อไป
อีกมากมาย. เออ, แกรู้หรือเปล่าว่ามีเรื่องอะไรต่อไปอีกเมื่อแม่คน
นั้นขึ้นไปนอนแล้ว?

แจ้.

เปล่า. พอแม่รูปงามขึ้นไปแล้วฉันก็ไปนอน. ฉันเข้าใจว่าคงไม่มี
อะไรขบขันอีกต่อขึ้นไป.

สาย.

ข้อนั้นแหละแกเง้งผิดเพี้ยน. แกมันยังหนุ่มเพราะฉนั้นจึงอยาก
 คอยากฟังแต่ตอนเกี่ยวกับเท่านั้น. ถ้าแกได้รับราชการทหารนาน ๆ
 แล้วแกคงจะรู้ว่าของที่น่าฟังจริง ๆ นั้นเขามักจะพูดกันต่อเมื่อไม่มีผู้หญิง
 อยู่ด้วย.

เง้ง.

จริงหรือ, นายสิบโท ?

สาย.

จริง.

เง้ง.

แล้วก็แกได้ยินอะไรอีกบ้างล่ะ.

สาย.

ฉันเข้าใจว่าเจ้าคุณท่านคงไม่อยากจะเอาไปโจทก์กันในครีว. แต่
 ฉันพอจะบอกแกได้เป็นเลา ๆ — ใต้แต่พอเป็นเลา ๆ เท่านั้น. (เดินจาก
ใต้เขียนหนังสือมาทางใต้อาหาร.)

เง้ง.

ว่าไง ?

สาย.

นั่นแหละ, กล่าวกันโดยย่อ, เมื่อแม่คนนั้น — (เสียงฝีตีนเดิน
ในโรงทางค้ำหลัง.) ไม่ได้การ! มีใครมาแล้ว. (รีบไปช่วยแจ้ง
จัดโต๊ะอาหาร.)

(หลวงกฤษณะเสนี, แต่งเครื่องฝึกหัด, ใส่หมวก, ถุงมือ,
ถือไม้เท้า, ออกทางประตูค้ำหลัง; เอาหมวก ฯลฯ วางที่โต๊ะเล็ก
ข้างประตู, แล้วไปคประตู. หลวงกฤษณ์หน้าซัดตากลองเหมือนคน
ที่ออคนอน, และเอามือคลำขมับแสดงว่าออกจะปวดหัว. สายเดิน
ไปหา, ยืนตรงและพูดถาม.)

สาย.

คุณหลวงจะรับประทานอาหารเที่ยงหรือขอรับ?

กฤษณ์.

ยังไม่กินละ, สาย. ฉันยังไม่หิว.

สาย.

กาแฟร้อน ๆ สักถ้วยไม่ดื่มหรือขอรับ?

กฤษณ์.

เออ, เห็นจะดี. ไปจัดมาให้ฉันหน่อยเถอะ. (ไปที่โต๊ะเขียน
หนังสือและนั่ง.)

(สายไปหยิบ ถ้วยกาแฟ ของหลวงกฤษณ์ ส่งให้ แจ้ง และสั่งให้
แจ้งไปแต่งกาแฟ. แจ้งรับถ้วยแล้วเดินไปเข้าโรงทางประตูขวา, ทั้ง
ประตูเปิดไว้. สายยืนอยู่ที่หัวโต๊ะ, พุดกับหลวงกฤษณ์ โดยเคารพ.)

สาย.

ขอรับประทานโทษขอรับ, แต่เวลานี้คุณหลวงไม่มีใครจะสบาย.

กฤษณ์.

(ยิ้มแห้ง ๆ.) เปล่า, ฉันไม่เจ็บไข้อะไร. เป็นแต่นอนไม่มีใคร
 หลับหน้อยเท่านั้น. (มองดูสายอย่างไม่สู้แน่ใจครู่ ๑ แล้วตกลงใจ
ว่าจะไว้ใจได้, จึงลุกขึ้นยืนและพุด.) นี่แน่, สาย, แกเป็นคนที่ได้
 เคยรับราชการมานานและรู้จักกาลเทศะดี.

สาย.

(ตอบเฉย ๆ.) ขอรับ.

กฤษณ์.

บางทีแกจะช่วยฉันได้บ้าง. (เดินมากลางเวที.)

สาย.

ขอรับ.

กฤษณ์.

ปิดประตูนั้นเสียก่อน.

สาย.

ขอรับ. (ไปเปิดประตูขวา. แล้วยืนท่าตรงเหมือนคอยฟังคำสั่งต่อไป.)

กฤษณ์.

นั่นแน่, แยกได้เห็นผู้หญิงสาวที่อยู่ข้างบนนี้แล้วไม่ใช่หรือ ?

สาย.

ขอรับ.

กฤษณ์.

นั่นแหละ, หล่อนเป็นเมียฉันเอง.

สาย.

งั้นหรือขอรับ ?

กฤษณ์.

เช่นนั้น. ฉันจะอธิบายให้สักหน่อย. หล่อนได้้อสาออกมาเป็นล่ามประจำโรงพยาบาลทหาร, ฟังมาถึงยาร์ตเมื่อเร็ว ๆ นี้, และนั่นก็ฉันรู้ว่าฉันจะไปหาหล่อนที่ยาร์ต. ฉันยังไม่ได้รับอนุญาตให้ลาไป; ฉะนั้น, เพื่อจะมาพบฉัน, เมียฉันจึงได้โดยมากิน, และพุดจากกลางกับมาตามอะไรนั้ให้รับสมอ้างว่าหล่อนเป็นลูกสาว.

สาย.

เข้าใจแล้วขอรับ.

กฤษณ์.

แกกร้อยแล้วว่ามิชอบบังคับเข้มนวดยานใดในเรื่องสามกัษักรรยา.
ถ้าความฉาวช่น, ฉนั้นคงต้องถูกช่นศาลทหาร.

สาย.

ผมทราบอยู่, ขอรับ, ว่าชอบบังคับกวตช่นมาก.

กฤษณ์.

จริง. กวตช่นมาก. แลวกเมื่อคนใดเกิดเหตุการณ่งเหียง
ใหญ่; และผลที่สุดคือเจ้าคุณผู้บัญชาการท่านสงสัยว่าเมยฉ่นเป็นจาระ
สัตว์.

สาย.

งั้นหรือขอรับ ?

กฤษณ์.

มันเป็นเรื่องลำบากมากที่สุดที่ฉ่นได้เคยพบปะมา. ข้อสำคัญคือ
จะทำอย่างไรจึงจะให้เจ้าคุณผู้บัญชาการคลายความสงสัยโดยไม่ต้อง
ขยายความว่าหล่อนเป็นนางกฤษณะเส่น. วันใดวันหนึ่งข้างหน้า, เมื่อ
เหตุการณ์ล่วงเลยไปแล้ว, ฉนั้นจะเล่าความให้เจ้าคุณท่านทราบตลอด.

สาย.

ขอรับประทานโทษ, ขอรับ; คุณหลวงจะบอกคุณชานนท์ที่ไม่
ไว้หรือ ?

กฤษณ์.

ไม่ไว้. ไม่เหมาะเลย.

สาย.

เวลานั้นเป็นเวลาเท่าไรขอรับ ?

กฤษณ์.

(ดูนาฬิกาข้อมือ.) แปะตนาฬิกาห้านาที. ทำไม ?

สาย.

เจ้าคุณ, ขอรับ, ท่านไม่ลงมาก่อนแปะตนาฬิกาสี่ห้านาทีเลย
ขอรับ—ท่านลงมาตรงต่อเวลาเสมอ. ผมขออนุญาตขึ้นไปเรียนคุณนาย
ให้ลงมาพูดหาหาฤกษ์กับคุณหลวงจะได้ไหมขอรับ ? คุณหลวงจะมีเวลา
แปะตนาฬิกาอย่างสบาย ๆ.

กฤษณ์.

ก็คุณชานนท์ล่ะ ?

สาย.

ถ้าคุณพ่อกับคุณแม่มา, คงจะมีผู้บอกว่าคุณพ่อคุณแม่อยากพบ, ขอรีบ; เวลานี้คุณนายเวรอาตมได้สัญญาไว้รับอนุญาตให้ลาไป, คุณพ่อกับคุณแม่ที่ทำงานที่แทนอยู่ขอรีบ.

กฤษณ์.

(ยิ้ม.) อ้อ! ดีแล้ว. ฉันก็รีบไปเถอะ. (สายเดินไปทาง
บรรได.) สาย, แกเข้าใจแล้วนะว่าเป็นกิจการลับจำเพาะ.

สาย.

เข้าใจแล้วขอรีบ. (ขึ้นบรรไดและเข้าโรงทางคูลา.)

(หลวงกฤษณ์ ไปนั่งที่โต๊ะกินอาหาร. แจ้งอภินิหารประตูลง,
ถือถ้วยกาแฟมาวางให้หลวงกฤษณ์แล้วกลับเข้าโรง, ปิดประตูลง.
หลวงกฤษณ์เอาช้อนคนกาแฟ, และพยายามกิน, แต่กลืนไม่ใคร่
ลง, นั่งตลิ่งแล้วอยู่ตรงหน้า. คารารอกและลงบรรไดมา, ตรงไป
หาหลวงกฤษณ์.)

คารา.

คุณได้บอกนายสียโทแล้วหรือว่าคุณนี่เป็นใคร.

กฤษณ์.

บอกแล้ว.

ดารา.

(ออกวิตกเพราะเห็นสามีน้ำตาซึม.) คุณหลวงเป็นอะไรไปหรือ

คะ. ไม่สบายหรือ ?

กฤษณ์.

เปล่า. เป็นแต่ฉันนอนไม่ใคร่เต็มตา.

ดารา.

ทีฉันส่งสารคุณจริง ๆ, แต่ทีฉันเห็นจะต้องรีบกลับไปปารีส,
ไปคอยคุณอยู่ที่นั่นดีกว่า.

กฤษณ์.

(ถอนใจใหญ่.) ถ้าทำเช่นนั้นไ้ก็จะเป็นที่เรียบร้อยที่สุด.

ดารา.

อะไรคุณอยากไล่ทีฉันให้ไปเสียเร็ว ๆ นั้นหรือ ?

กฤษณ์.

ไม่ใช่เช่นนั้น ! เป็นแต่ถ้าฉันจัดการให้หล่อนไปเสียให้พบนั่นได้
ฉันจะโล่งใจเป็นที่สุด.

ดารา.

เพราะเหตุไรคะ ?

กฤษณ์.

แม่คารา, ฉันไม่รู้จะบอกอย่างไรลูก.

คารา.

นี่คุณยังเป็นห่วงเรื่องนายยุทธธานที่อยู่อีกหรือ ?

กฤษณ์.

ไม่ใช่ ! (คูน่าพิกาซ้อมือ.) ยังมีเวลาอยู่อีกห้านาทีเท่านั้น. ฟัง
หน่อย. คุณมันราวกับเป็นฝันร้ายอะไรหนึ่งแท้ ๆ—เจ้าคุณรัตน์ท่านนึก
ว่า—โอยเหลือทนจริง ๆ ! (ลุกขึ้นเดินไปจากโต๊ะหน่อยหนึ่ง.)

คารา.

นึกว่าอะไรคะ ?

กฤษณ์.

นึกว่าหลอนเป็นจาระลัทธิ !

คารา.

(หัวเราะ.) อะไรนะ ?

กฤษณ์.

จริง ๆ นะหลอน. ท่านแน่ใจว่าหลอนเป็นจาระลัทธิ.

ดารา.

(หัวเราะอย่างขันมาก.) จาระสิทธิ์! ฮะ ๆ ๆ ๆ! - - - -
คุณหลวง, นี่จริงๆ หรือ? ฮะ ๆ ๆ ๆ! ตาย! ขันเหลือเกิน.
(หัวเราะใหญ่.)

กฤษณ์.

หยุดหัวเราะทีเถอะ. เราต้องหาฤกษ์กันอย่างจริงจัง,

ดารา.

ไม่ไหวละคุณคะ—ไม่ไหวละ. (หัวเราะอีก.)

กฤษณ์.

ขอให้หยุดหัวเราะเสียที. หล่อนไม่รู้หรือว่าอาจจะถูกเอาขึ้นศาล
ทหาร?

ดารา.

เจ้าคุณท่านนี้กว่าที่ฉันไปเที่ยวสืบข่าวคราวอะไรที่ไหนกัน?

กฤษณ์.

ฉันจะไปรู้ท่านหรือ? ขอให้เห็นความสำคัญบ้างเถอะ, แม่
ดารา. ฉันจะอย่างไรต่อไปดี.

ดารา.

ทีฉันไม่ทราบละคุณ. มันไม่ใช่ความผิดของทีฉันนี่นะ. ทีฉัน
ยังไม่ได้ไปล่กลอบชะโมยข่าวอะไรที่ไหนเลยจริงๆ.

กฤษณ์.

หล่อนอย่าทำเป็นเด็กไปหน่อยเลย. ขอให้ช่วยกันคิดหน่อย.

ดารา.

ก็คุณจะให้ดิฉันทำอะไรล่ะ ?

กฤษณ์.

ไม่ทราบเลย. ฉันหมายความว่าหล่อนจะมีความคิดอะไรบ้าง.

ดารา.

ทำไมไม่บอกเจ้าคุณврันตรง ๆ ว่าดิฉันเป็นใคร ?

กฤษณ์.

เพราะถ้าบอกแล้วอย่างน้อยที่สุดท่านก็คงต้องไล่ฉันออก. ถ้ามัน
ถึงที่สุดเข้าแล้วฉันก็คงจะต้องบอกท่านตามตรง.

ดารา.

ถึงที่สุด! หมายความว่าอะไรกัน ?

กฤษณ์.

ถ้าท่านจะสั่งให้จับตัวหล่อนหรืออะไรเช่นนั้น.

ดารา.

ท่านคงไม่ทำเช่นนั้น.

กฤษณ์.

ฉันไม่อยากทำให้หล่อนตกใจเกินกว่าจำเป็น, แต่ฉันต้องบอกว่าคุณเข้าใจว่านั่นจะเป็นกิจอันแรกที่ท่านจะทำเมื่อท่านตัดสินใจ.

ดารา.

(บันทึกออกกระจะตใจ.) ถ้าทีฉันถูกจับคุณจะทำอย่างไร ?

กฤษณ์.

ก็ขยายความจริงนะสิ.

ดารา.

แล้วก็มีผลอย่างไร ?

กฤษณ์.

ไม่มีเวลาคำนึงถึงเรื่องนั้นเสียแล้ว. ข้อสำคัญคือต้องหาอุบายที่จะให้เจ้าคุณท่านสิ้นความสงสัยในส่วนตัวหล่อนโดยไม่ต้องขยายว่าแท้จริงหล่อนเป็นใคร.

ดารา.

ทีฉันทำเป็นพบนึงข้อสำคัญอะไรอย่างหนึ่งหรืออะไรเช่นนั้นไม่ได้หรือ ?

กฤษณ์.

จะเป็นประโยชน์อะไร? อย่างไร ๆ ก็ดี, ในที่ชุมนุมชากรนี้ไม่มีหนังสืออะไรจนเรื่องเกี่ยวกับจาระบุรุษที่ ๆ จะปรารถนาอยากได้เอาไป. แล้วก็อีกประการหนึ่ง ถึงหล่อนจะเอาหนังสือสำคัญมา, โดยสมมุติว่าไปได้อันมาจากจาระบุรุษ, ท่านก็อาจจะกล่าวได้อีกแหละว่าหล่อนคงได้คัดสำเนาไว้แล้ว และเอาหนังสือนั้นมาคืนเพื่อแก้สงสัย.

(สายออกทางคหาลและรีบลงบรรใดมา.)

สาย.

ขอรับประทานโทษขอรับ—เวลาเหลือน้อยแล้ว.

กฤษณ์.

ฉันยังไม่ออกเลยว่าจะทำอย่างไรดี.

สาย.

ขอรับประทานโทษขอรับ; ทำไมคุณหลวงไม่เวียนเข้าคุณเสียให้ทราบความจริง?

กฤษณ์.

เพราะท่านคงเมตตาฉันเสียทันทีนะสิ, สาย. บางทีจะเขาขณศาลเสียด้วยซ้ำ.

สาย.

ถ้าคุณหลวงเรียนเจ้าคุณ, ก็อาจจะเป็นเช่นนั้นได้ซอร์บี, แต่ถ้าให้คุณนายเรียนท่านบางทีจะค่อยยังชั่วซอร์บี.

ดารา.

ชอบกล, นายสืบท. ฉันเห็นชอบกลมาก.

กฤษณ์.

ฉันแลไม่เห็นว่ามันจะผิดกันอย่างไร.

ดารา.

อ้อ, ผิดกันมากทีเดียวคุณหลวง. ก็ฉันจะเรียนท่านตามความจริง ว่าก็ฉันคิดถึงคุณเหลือทน. ว่าคุณไม่ได้รู้เห็นอะไรด้วยเลย. ว่าเราพึงจะได้แต่งงานกันไม่กี่วันแล้วคุณก็ต้อง ออกมางาน สงคราม — และ — และ —

สาย.

(พูดสอดขึ้น.) และว่าคุณนายยังมีอายุน้อยอยู่ซอร์บี — และไม่ใ้กังวลใจจะทำผิดคิดร้ายอะไร — และคุณหลวงเกรงว่าเจ้าคุณจะไม่เป็นที่พอใจ — แต่ว่าคุณนายทราบอยู่ที่ว่าเจ้าคุณท่านใจดีเกินที่จะตีโทษผู้หญิงที่อุส่าห์มาอันตรายนมาหาสามี.

ดารา.

ดีมาก.

กฤษณ์.

ฉันไม่ใคร่จะชอบนัก. ฉันเต็มใจที่จะสารภาพกับเจ้าคุณเองว่าฉัน
เองเป็นผู้ออกอุบายทั้งเรื่อง.

ดารา.

แล้วก็กล่าวเท็จและถูกขานานโต. เมื่อแท้จริงถ้าพูดความจริง
อาจจะเป็นผลให้เรารอดตัวได้. ขอให้คุณหลวงเชื่อทีฉันเถอะ. พูดจริง
ก็กว่า, ทีฉันจะเป็นผู้สารภาพรับผิดชอบเอง.

กฤษณ์.

แต่ว่า—

สาย.

(พูดสอด.) ขอรีบประทานโทษขอรีบ, แต่ถ้าคุณนายไม่รีบไป
เสียละก็เจ้าคุณจะมาพบเข้า แล้วก็เป็นเกิดความใหญ่ละขอรีบ.

ดารา.

ฉันไปเกี่ยววัน. (รีบขึ้นบรรไดเข้าโรงทางคุดหา.)

กฤษณ์.

แต่ฉันก็ยังไม่รู้เลยว่าเมื่อไรหล่อนจะมาพบเจ้าคุณได้.

๑๕๗

สาย.

ข้อนั้นขอให้คุณหลวงยกไว้เป็นพนักงานผมเองเถอะขอรับ.

กฤษณ์.

ก็ตามใจสิ.

สาย.

คุณจะรับประทานอาหารเข้าหรือยังขอรับ.

กฤษณ์.

กินก็ได้.

สาย.

(ไปเปิดประตูขวาและร้องเรียก.) แจ้ง! อาหารเข้ามาให้
คุณหลวง. (ทั้งประตูเปิดไว้, เดินไปยืนข้างโต๊ะพักอาหาร.)

(ยุทธานนท์, แต่งเครื่องฝึกหัด, ออกทางประตูหลัง, เอา
หมวกโยนไว้บนโต๊ะเขียนหนังสือ, แล้วเดินไปทางโต๊ะกินอาหาร.
ยุทธานนท์หันซ้ายตากลวง, เห็นได้ว่าคนนอน.)

กฤษณ์.

อ้อ, ยุทธานนท์.

บุทธานนท์.

คุณหลวงมาเข้าจริง. ผมมาไม่ทัน.

(แจ้งออกทางประตูขวา, เปิดชามเปลมี่ฝาปิด — ในชามนี้ใส่น้ำร้อนพอให้มีควันขึ้นเมื่อเปิดฝา. แจ้งวางชามนี้บนโต๊ะพักอาหาร, แล้วกลับเข้าโรงทางประตูขวา, ปิดประตู.)

สาย.

(พูดกับบุทธานนท์.)

คุณจะรับประทานอาหารเข้าเคี้ยวหรือ

ชอรัย?

บุทธานนท์.

ฉันยังไม่อยากกินอะไรหมก. ไม่หิวจนนึกเคี้ยว. ฉันนอนไม่ใคร่หลับ.

สาย.

วันนี้ปลาอร่อยก็ชอรัย; ไข่ลวกร้อน ๆ — (เปิดฝาชามพอให้เห็นควันขึ้นแล้วรีบปิด.)

บุทธานนท์.

พอที! อย่าพุดถึงอาหารอีกเลย.

สาย.

ลองรับประทานไข่ชูกำลังแบบอินเดียนหรือขอรบี้ ? แก้วโผล่คั้นน้ำ
ขอรบี้ ?

ยุทธธานนท์.

ไข่อะไรนะ ?

สาย.

ไข่ชูกำลังแบบอินเดียนหรือขอรบี้. บ๊อยสโมสรมายาทหารอังกฤษเขา
บอกตำราให้ผม. ทำด้วยไข่ตึย, ใส่น้ำซ้อซ, เกลือ, พริกไทยนิก
หน้อย, และบรันคินิดหนึ่งสำหรับฆ่ากลิ่นคาวขอรบี้.

ยุทธธานนท์.

เอาเถอะ, ฉันจะลองกินดูหน้อย.

สาย.

ขอรบี้. (เข้าโรงทางประตฺชวา, บิดประตฺ.)

(ยุทธธานนท์ไปนั่งเก้าอี้ขวาโต๊ะ, แต่ยังไม่พูดอะไรสักครู่ ๑.)

ยุทธธานนท์.

คุณหลวง, ผมขอยกให้ทราบว่าผมไม่ได้หัลบจันงีบเดียว.

กฤษณ์.

อ้อ, ทำไมไม่หัลบ ?

บุษยานนท์.

(เสียงไกรภ.) คุณหลวง, ผมเห็นว่าคุณหลวงไม่รู้จักสังสาร
เพื่อนมนุษย์เลยจนนึกเคี้ยว. คุณถามว่าทำไมผมจึงนอนไม่หลับ. ผม
จะบอกให้. เพราะผมนึกถึงหญิงสาวน่ารักที่อยู่ข้างบนนี้ และนึกถึง
ความขำของเจ้าคุณรัตนเรืองจาระสิทธิ์. ผมขอมเสียดสละทุกอย่างถ้า
จะช่วยเหลือกันได้.

กฤษณ์.

(ประชด.) นั่นคงจะช่วยเหลือมากพิลักละ.

บุษยานนท์.

คุณหลวงไม่ต้องเขาะ. มันไม่ใช่เรื่องที่ควรหัวเราะเล่นเลย. เหตุ
การณ์ทั้งปวงได้เกิดขึ้นเพราะผมเองแท้ ๆ.

กฤษณ์.

(ประหลาดใจ.) เอ๊ะ! เพราะแกอย่างไร.

บุษยานนท์.

เกิดขึ้นเพราะผม. นำสังสารจริง ๆ. ผมระยำที่สุด, ได้ขยายขึ้น
ถึงเรื่องผ้าห่มของหล่อน. หล่อนได้ลงมาข้างล่างนี้เพื่อพบกับผม —
(กฤษณ์ยิ้ม, แต่บุษยานนท์ไม่เห็น, พุคเร็วไป.) — แต่อย่างไรก็ไม่
ทราบละ, พระอินทร์แล้วคลากัน, แล้วก็พอเจ้าคุณท่านคุณหมันก็เข้ามา
เลยหลุดปากออกมาเรื่องผ้าห่มนั้น. — เอ๊ะ! นั่นคุณหลวงหัวเราะอะไร? "

กฤษณ์.

(ไอเพื่อแก้หัวเราะ.) เปล่า, ฉันไม่ได้หัวเราะ.

บุทธานนท์.

คุณหลวงหัวเราะ. (ยื่นขันขึ้นหน้าหลวงกฤษณ์.) คุณหลวงก็เชื่อ
ว่าหล่อนเป็นจาระลัตร์ — คุณหลวงเชื่อเช่นนั้นมาแต่แรก — แอบกลับมา
เวลาอีกเหมือนอายันกัลป์บ่อยๆ แล้วก็มาได้ริบชมเชยว่ามีควมไหว
พริบคี่, ไหวพริบ, ชี ๆ ! (เสียงดัง, ตบโต๊ะ.) ผมขอบอกว่
หล่อนไม่ใช่จาระลัตร์ !

กฤษณ์.

(ออกเคืองบ้าง.) อว้, บ้างจริง ๆ ! ฉันว่าหรือว่าหล่อนเป็น
เช่นนั้น ! และฉันต้องขออย่าให้แกพดกับฉันเช่นเมื่อกันอีกต่อไป.

บุทธานนท์.

ถ้าฉันก็คุณหลวง—

กฤษณ์.

(เสียงแขง.) พอก ! ขอให้เห็นขววังสติไว้หน่อย. อย่างนี้ให้
มันมากไป. แล้วมันก็จะค่อยเกิดอนทหายไป.

(พระยารัตนโยธินออกทางคู้หาและลงบรรโคมา. นายทหาร
สองคนยืนตรง.)

รัตน์.

อะไรจะเกลื่อนหายไปคุณหลวง ?

กฤษณ์.

แม่ผมในท้องฟ้าชอรัย.

รัตน์.

แม่ผมหรือ ? (มองทางหน้าต่าง.) ท้องฟ้าใสแจ่มเทียว !

กฤษณ์.

ถ้าเช่นนั้นแม่ผมก็เกลื่อนไปหมดแล้วละชอรัย.

(พระยารัตนโยธินไปนั่งเก้าอี้หัวโต๊ะกินอาหาร; หลวงกฤษณ์
ไปนั่งเก้าอี้ยาว; ยุทธานนท์ไปนั่งที่ที่นั่งใกล้หน้าต่าง. ทั้งสามคน
แสดงกิริยาไม่สบาย, นั่งก้มหน้าไม่พูดจากัน. นั่งอยู่ครู่ ๑. แล้ว
สายออกทางประตูขวา, ยืนล้งเลอยู่หน่อยหนึ่ง แล้วจึงพูด. เมื่อ
สายพูดนายทหารทั้งสามคนสคั้งและนั่งตัวตรงขึ้นทันที.)

สาย.

ใต้เท้าจะรับประทานอาหารหรือยังชอรัยผม ?

รัตน์.

เข้านอนไม่มีใครหิว. เมื่อคืนนอนไม่มีใครจะหลับ.

กฤษณ์.

มีไข้ลวกร้อน ๆ ขอรับ.

รัตน์.

บางทีจะมีจริงตามคุณหลวงว่า. แต่ฉันไม่อยากกิน. สาย, เขากาแฟให้กินถ้วยเถอะ.

สาย.

ขอรับผม. (หยิบถ้วยของพระยารัตนโยจินและถือไปเข้าโรง
ทางประตูขวา.)

รัตน์.

มีหนังสืออะไรมาจากกองพลใหญ่บ้างแล้วหรือยังคุณหลวง ?

กฤษณ์.

ยังขอรับ. ยังไม่มีอะไรมาเลย. ทำไมขอรับ ? ไต้เท้า—เฮ้อ—
ไต้เท้าได้รายงานอะไรไปหรือขอรับ ?

รัตน์.

ฉันขอรับคำสั่งจากผู้บัญชาการกองพลใหญ่.

(สายถือถ้วยกาแฟออกมาทางประตูขวา, นำไปวางให้พระยา
รัตนโยจิน.)

๑๕๔

สาย.

กาเฟซอรัยผม.

รัตน์.

คี่แล้ว. ไม่ต้งออยู่อี่คอก.

สาย.

ขอรึบ้ประทานไทยขอรึบ้ผม. หึงสาวบ้านขอประทานมาหา
ไค้ไค้คัวยกัจอรึบ้ผม.

รัตน์.

ฉันยังไม่ไค้อายากพขหล่อน - คคี่ยังไม่เป็นทึ เรียบร้อยออยู่เช่นนี้
อ่อย่างไค้คุณหลว ?

กฤษณ.

นั่นแหละขอรึบ้ -

รัตน์.

ฉันอย่าเพ่อพขหล่อนคี่กว่า.

สาย.

ขอรึบ้ผม. จะไปรคไค้ผมขอกเขาหรือขอรึบ้ผม ?

รัตน์.

ตกรรกลี ! บางทีหล่อนจะมีอะไรที่จะ — (หันไปทางยูธานนท.)

นี่แน่ — (ยูธานนทลุกขึ้นยืนตรงทันที, แต่พระยารัตนโยธินกลับ

ใจ, หันไปทางหลวงกฤษณ์.) คุณหลวงเถอะ — (ยูธานนทนั่งลง

ใหม่.)—คุณหลวงไปฟังคุยที่หรือว่าหล่อนต้องการอะไร.

กฤษณ์.

(ลุกขึ้นเดินมาที่พระยารัตน.) ผมหรือขอรับ ?

รัตน์.

ยังงั้นสิ ! เป็นอะไรไป, หือ ?

กฤษณ์.

หามีได้ขอรับ. (เดินผ่านไปข้างหลังเก้าอี้พระยารัตนโยธิน.)

স্য ! (พยักหน้าให้স্যตามไป, แล้วเดินไปขึ้นบรรไดเข้าโรงทางคหะ,

স্যตามเข้าโรงคัวย.)

รัตน์.

(ลุกขึ้นเดินไปทางปลายขวาแห่งเก้าอี้นอน.) ฉันออกจะรู้สึก

หลวงกฤษณ์มีอะไรเป็นข้อวิตกหมกมุ่นอยู่ข้าง.

บุษยานนท์.

(ลุกขึ้นเมื่อพระยารัตนโยจินลุกขึ้น.) คุณเหมือนจะทำงานหนัก
มากอยู่น้อยขอรับ. สังเกตว่ากิริยาอาการออกจะผิดปกติในสองวันนี้

รัตน์.

เมื่อไรกองพลโตอยู่ในที่พักพอลงรอยแล้วฉันนึกว่าจะอนุญาตให้
หลวงภฤกษ์ไปปารีสเสียหน่อย. ภรรยาของเขามาคอยเขาอยู่ที่นั่น
ไงล่ะ. /

(มาร์นีเยร์ออกทางประตูหลัง, วันทียะหัดด์, แล้วยืนคอยอยู่.)

รัตน์.

นั่นแกมาทำไม? ต้องการอะไร?

มาร์นีเยร์.

กระผมมาเรียนให้ทราบผลแห่งการสืบสวนตามคำสั่งของใต้เท้า.

รัตน์.

เรื่องอะไร?

มาร์นีเยร์.

เรื่องนางสาวงามที่อยู่ข้างบนนี้.

รัตน์.

เออ — ถูกละ.. — — — ได้ความว่าอะไร?

มารินเยร์.

Ah ! C'est terrible !

รัตน์.

แล้วกัน ! พกไทยไม่ได้หรือ ?

มารินเยร์.

ขอรับประทานโทษ ! กระผมได้ไปตรวจค่าคักเคื่อนของกองทัพ
ฝรั่งเศสในเรือจระเข้, และในทันนพบข้อความกล่าวถึงจระเข้ที่ผู้
หนึ่งซึ่งเขาเข้าใจว่าได้เข้ามาอยู่ในเขตของกองทัพสยาม.

รัตน์.

แล้วอย่างไรละ ? (ยื่นพียงนักขาแห่งเก้าอียาว.)

มารินเยร์.

แล้วผมค้นพบขรรค์ของแพนกลีซ่าวของกองทัพบกอังกฤษ, ซึ่ง
ได้ส่งมาให้เราสักเคื่อนหนึ่งมาแล้ว. (ควักหนังสือตีด้วยพิมพ์ดีด
ออกมาจากกระเป๋าเสื้อ.)

รัตน์.

นั่งลง, แล้วก็เล่าไปที่หรือ.

มารินเยร์.

(นั่งเก้าอีขาโต๊ะกินอาหาร.) เขาชื่อ "Olga Erzberger."
(เหลียวไปคูทางบรรได, ถอนใจใหญ่.)

รัตน์.

ไว ๆ เข้าเถอะ — ให้ตายโหงสิ!

มาร์นิเยร์.

ผมอ่านให้ ไต่เท้าฟัง. (อ่านภาษาอังกฤษไม่ใคร่ชัด.) “Ze
notorious Olga Erzberger. Zis vell-known spy —”

รัตน์.

หยด! ไม่เข้าใจจนคำ! แปลไปสิ!

มาร์นิเยร์.

ขอรับประทานโทษ! ผมเข้าใจว่า ไต่เท้าเข้าใจภาษาอังกฤษ.

รัตน์.

จะเข้าใจว่า ینگ์ช่างเถอะ. แปลเป็นภาษาไทยก็แล้วกัน.

มาร์นิเยร์.

(อ่านพลางแปลพลาง.) “อดดกา แอร์ชแบร์เกอร์ ผู้มีชื่อ
เสียง. จารรัสตรีผู้นี้, ซึ่งนามจริงยังเป็นความลึกลับอยู่, เรียกนาม
อย่างข้างบนนี้เพราะว่าเป็นนามที่โตมผู้รู้จักอยู่นานที่สุด, เป็นนามที่เขา
ได้ใช้เมื่อเป็นเลขานุการคนสนิทของปลัดทูลฉลองกระทรวงการยุโรป
อยู่สองปี.” (พูด.) ไต่เท้าเห็นไหมล่ะขอรับ?

รัตน์.

เห็นอะไร ? ยังไม่ได้ความว่าอะไรเลย.

มาร์นิเยร์.

จะถึงข้อความสำคัญเดี๋ยวนี้. (อ่าน.) “รูปะพรรณเขาเป็นหญิงสาว
สวยมาก อายุประมาณ ๒๕ ปี.” (เหลียวไปมองคูบรรโคและพูดเป็น
ภาษาฝรั่งเศส.) Hélas ! O la la !

รัตน์.

มัวแต่ “ล่าละ” อยู่นั่นแหละ ! ว่าต่อไปสิ.

มาร์นิเยร์.

(แปลต่อไป.) “สูงห้าฟุตเศษ. ผมหักและผิวเข้มข้างคล้ำ.
หน้ารูปไข่. เครื่องหน้าไคส่วน. ไม่มีตำหนิ.”

รัตน์.

ฮือ ! คุณก็พอจะได้ลักษณะอยู่.

มาร์นิเยร์.

โฮ ! กระผมเกรงว่าจะไม่มีข้อสงสัยเลย. (แปลต่อไป.)

“เขาอาจทำเหตุร้ายได้มากในเขตที่มีนายทหารหนุ่ม ๆ อยู่มาก เพราะ
เขากริยาขยันจนคนหนุ่มหลงได้ โดยง่าย และอาจสืบข่าวใด ๆ
ที่เขาปรารถนาได้จากผู้ที่หลงเขา.”

ยุทธธานนท์.

(เดินไปทางมาร์นิเยร์, ยืนหลังโต๊ะกินอาหาร.) ไม่จริง

เลย, ครู!

รัตน์.

(โกรธ.) ไควขอให้นักออกความเห็น? — — — ว่าต่อไป,
มาร์นิเยร์.

มาร์นิเยร์.

(แปลต่อไป.) “อูบายที่เขา มักทำเนนคือไปพักอยู่ในหมู่บ้าน
ข่อม ๆ แห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ใกล้ที่เขาทำการ, และเพื่อแก้สงสัยเขา
มักจะวิจัยทำการอย่างใดอย่างหนึ่งกับชาวบ้าน. ได้ทราบข่าวว่าหญิง
ร้ายคนนั้นในเวลานี้อยู่ภายในเขตของเราหรืออาจจะข้ามเข้าไปในเขตของ
กองทัพลีฬยาม ฉนั้นขอคัดเตือนทหารทุกคนให้คอยระวังหญิงคน
งมาก.” (พับกระดาษเก็บในกระเป๋า, และลุกขึ้น.)

รัตน์.

(ออกจะลังเล.) ฟังคุณก็ออกจะชอบกลอยู่, มาร์นิเยร์, แต่
ข้อที่ฉันยังไม่เข้าใจคือ, เขาจะหวังได้ประโยชน์อะไรในการมาที่นี่. กอง
พลเราไม่มีความลับอะไรที่น่ารู้เลยจนอย่างเดี๋ยวนั้น. เราเป็นเพียงกอง
พลที่พักอยู่นอกแนวรบเท่านั้น! และอย่างไร ๆ ก็ไม่ควรมานับถือ
สัตว์สำคัญอย่างเช่นออกกาอะไรนั้นเป็นแน่ละ.

มารนีเยร์.

กระผมขออธิบายข้อนั้นด้วย. เดินตามถนนหลวงจากโยกส์วิลล์
เยร์สไปหกกิโลเมตรจะถึงอะไร? จะถึงหมู่บ้านมะแซงไซส์, ที่
ขั้วการกองทัพ.

บุทชานนท์.

จริง! ถูกของครู!

มารนีเยร์.

ไปทางทิศเหนือในระยะสี่กิโลเมตรเศษจะถึงอะไร?

รัตน์.

ก็อะไรล่ะ?

มารนีเยร์.

ชมทางรถไฟที่คลองเยร์, ซึ่งเป็นที่เขาจัดการเดินกระบวนรถไฟ
ทหารทั้งหมดที่เดินในแนวรบ.

บุทชานนท์.

ทายโหวง!

มารนีเยร์.

ในระยะสามกิโลเมตรเศษ—

รัตน์.

หยุดถามปัญหาเหล่านั้นเสียทีเถอะ. เล่าอะไรก็เล่าไป.

มารินเยร์.

ขอรับ. ในระยะสามกิโลเมตรเศษคือสนามบินและสถานีวิทยุ
โทรเลข. ซ้ำมฟากแม่น้ำไปฝั่งโน้นมีสาขาของกรมบัญชาการทัพ
ฝรั่งเศส. ที่หมู่บ้านนี้เป็นที่ศูนย์กลางที่สุด.

รัตน์.

ดังนั้นตามความเห็นของแกคือหญิงคนนั้นได้มาอยู่ที่ — — —

มารินเยร์.

เพื่อตัดความสงสัย. แน่ทีเดียว. เข้ามาอยู่ในที่พักของผู้
บัญชาการกองพล, ฉะนั้นก็คงพ้นจากความสงสัย.

(หลวงกฤษณะเสนีออกทางคูหลวงบรระได้มา.)

รัตน์.

อ้อ, คุณหลวง, ว่าอย่างไรกัน ?

กฤษณะ.

คุณหล่อนมีอะไรอย่างหนึ่งที่ปราถนาจะสารภาพกับใต้เท้าขอรับ.
ผมเห็นว่าหล่อนไม่ใช่คนชนิดที่ — ที่ — (หยุดพูดโดยนัยไม่ออกว่าจะพูด
อย่างไรต่อไป.)

รัตน์.

ถ้าหนักแน่นเสียแล้ว. (เดินไปหาหลวงกฤษณ์.) คุณหลวงรู้
ไหมว่าหล่อนคือใคร ?

กฤษณ์.

(ไม่สู้สบาย.) นั้นแหละขอรับ—ผม—ผมคุณเหมือนจะทราบอยู่ข้าง.

รัตน์.

คุณหลวงได้อ่านบรรทึกของกองทัพอังกฤษแล้วเหมือนกันหรือ ?

กฤษณ์.

(สงสัยมาก.) เปล่าขอรับ. ผมยังไม่ได้เห็นบรรทึกอะไรเลย.

(พระยารัตนโยจินค่อยเหลียวไปคุตากับยุทธานนท์, แล้วหัน
กลับไปพูดกับหลวงกฤษณ์.)

รัตน์.

ฉันไม่เห็นเลย, มีคแปดก้าน, ให้ตกนรกสิ ! แต่นั้นแหละ.
เมื่อคุณหลวงรู้แล้วก็ป็นอันสิ้นเรื่องกัน.

กฤษณ์.

ขอรับประทานโทษขอรับ, ได้เท่าทราบแล้วฉันนั้นหรือว่าหล่อน
คือใคร ?

รัตน์.

ก็แน่ละสิ ! เรายุ่กันหมดแล้ว !

กฤษณ์.

(พูดเป็นเชิงแก้ตัว.) นั่นแหละขอรับ, ผมไม่ทราบว่า จะเรียน
 อย่างไรถูก — พูดไม่ ถูกจริง ๆ ขอรับ — ผมหมายความว่า — แน่ที่เก็บ
 ว่า จะละเอียดขึ้นนั้นยากอยู่หน่อย — และผมรู้สึกว่าจะไม่เป็นการสมควรเลย
 ที่ผมจะ — จะขอให้ ใ้ทำพยายามเห็นใจผม — แต่มัน — มันเป็นการพัน
 วิสัยที่จะข่มใจได้ — และ — และ — (ยืนก้มหน้า.)

(พระยารัตนโยจินเหลือวไปดูตายุทธานนท์อีกครั้งหนึ่ง, แล้ว
หันกลับไปพูดกับหลวงกฤษณ์.)

รัตน์.

คุณหลวง ! นี่คุณเสียจริตไปเสียแล้วหรืออย่างไร ?

กฤษณ์.

ผม — ผมหมายความว่า ใ้ทำกล่าวว่าคุณจริงแล้ว.

รัตน์.

ก็ทราบแล้วนะสิ !

กฤษณ์.

ทราบว่าอะไรขอรับ ? และทราบใ้ได้อย่างไร ?

รัตน์.

ก็มารีนิเยร์ —

กฤษณ์.

อะไรมารีนิเยร์เรียนได้เท่าหรือ ? ผมน่าจะกลัวจะเสียจริตจริงเสีย
แล้ว. มารีนิเยร์เกี่ยวข้องกับอะไรด้วยล่ะขอรับ ?

รัตน์.

สืบได้ความว่าหล่อนคือใครนะสิ !

กฤษณ์.

สืบได้ความ ? ก็นั่นหล่อนคือใครขอรับ ?

รัตน์.

อะ, ไหนคุณหลวงกล่าวเมื่อก่อนว่ารู้อะไรล่ะ.

กฤษณ์.

ผมได้กล่าวจริงขอรับ. แต่ผมอยากทราบว่ามารีนิเยร์นี่เกินกว่าหล่อน
คือใคร. มารีนิเยร์, หล่อนคือใคร ?

มารีนิเยร์.

นี่หรือ ? ผมไม่แน่. ผมทราบว่าหล่อนเป็นออกตา แอร์ชแบร์
เกอร์, จาระสัตรีผู้มีชื่อเสียง, และผม, จูลส์ มารีนิเยร์, เป็นผู้สืบ
ได้ความ.

(หลวงกฤษณะเสนี นั่งฟูปลงที่เก้าอี้ขวาโต๊ะ.)

รัตน์.

ส่วนฉันเองออกจะมีความสงสัยอยู่เมื่อเช้านี้, ฉันจึงได้เขียน
จดหมายส่วนตัวไปถึงผู้บัญชาการกองพลใหญ่เพื่อขอความแนะนำ.

กฤษณ์.

(ตกใจ, ลุกขึ้น.) ได้ เท่า มี จดหมาย ไปถึง ผู้ บัญชาการ กองพล
ใหญ่หรือขอรับ?

รัตน์.

เพื่อให้เป็นการแน่นอนไว้ดีกว่า. แต่บางคนก็ไม่มีอะไรที่จะเลือก
ได้ อีกแล้ว. เราต้องจับตัวหญิงคนนั้นทันทีและส่งตัวไปที่กองพลใหญ่.

กฤษณ์.

ได้ทำขอรับ, ผมขอวิงวอนว่าอย่าให้ ได้ ทำ การ โดย ด่วน นัก.
ผมเชื่อแน่ว่ามีความเข้าใจผิดอยู่แห่งใดแห่งหนึ่ง.

รัตน์.

เข้าใจผิดอะไร? ก็คุณหลวงได้กล่าวเองว่าคุณก็ว่าหล่อนคือใคร.
หล่อนได้ปลอมตัวมาไม่ใช่หรือ?

กฤษณ์.

จริงเช่นนั้น ขอรับ; แต่หล่อนไม่ใช่ จาระสิทธิ์ — ฉัน สมทวาย
แน่นอนที่เคี้ยว,

รัตน์.

ถ้าฉันนั้นเป็นอะไรล่ะ ?

กฤษณ์.

หล่อน — หล่อนเป็นหญิงไทยขอรับ.

รัตน์.

อะ ! ฉันหรือ ?

(ยุทธภานนท์และมาร์นิเยร์แสดงกิริยาทิ้งมาก, และเดินออก
มากลางเวทีทั้งสองคน, เพื่อฟังให้ถนัด.)

กฤษณ์.

ขอรับ.

รัตน์.

เป็นไทยหรือ ? ถ้าฉันหล่อนออกมาอยู่ที่นี่ทำไม ?

กฤษณ์.

ดูเหมือนจะเป็นเพราะหล่อนแต่งงานแล้วล่ะขอรับ.

(ยุทธภานนท์คอดอก; มาร์นิเยร์ยกมือขึ้นแบบแสดงความเสียใจ.)

รัตน์.

แต่งงานแล้ว ? ก็แล้วอย่างไรล่ะ ?

กฤษณ์.

ก็มีสามสี่ชอรัย.

รัตน์.

ก็แน่ละ, ถ้าแต่งงานแล้วก็มีสามี่. แต่ก็เกี่ยวของอะไรด้วยล่ะ?

กฤษณ์.

ผมเข้าใจว่า หล่อนมาที่นี่เพื่อจะได้พบกับสามี่ — และ — และ — เท่า
ที่ผมเข้าใจ, หล่อนได้ใช้ข้อบายอย่าง — อย่างเหิมหาญเพื่อจะได้พบกับ
สามี่นั่นแหละชอรัย.

รัตน์.

ฉันหวังใจว่าสามี่ เป็นคนที่สมควรที่ หล่อนจะคิด ถึงมากมายถึง
เพียงนั้น. คุณเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อเลย. หลีกเลี้ยงเจ้านาที่และทิดสินบน
ยายแก่และอะไรต่าง ๆ. นี่แน่คุณหลวง, คุณเองเชื่อหรือว่าเป็นความ
จริงเช่นนั้น! อะไร, ให้ตายโหงส, หล่อนพูดไทยไม่ชัดด้วยซ้ำ.
ปล่อยให้หล่อนไปให้การเช่นนั้นที่กองพลใหญ่ล่องคู่น้อยเถอะ.

กฤษณ์.

เวลานี้หล่อนพูดไทยได้ชัดกตที่เกี่ยวกับชอรัย.

มาร์นิเยร์.

(พูดกับพระยารัตนโยธิน.) ออดกา แอร์ชแบร์เกอร์ พูด

ภาษาไทยหลายภาษานะชอรัย.

ยุกถานนท์.

พทไ้ครุ) อย่าสอคหน้อยเลย.

รัตน์.

แกเองก็อย่าสอคข้างละคี่ละ, ยุกถานนท์.

กฤษณ์.

นั่นแหละขอรบ้, ถ้าไ้เท่า้ถามความเห็นของผมโดยจริงใจ, ผมขอเรียนว่าผมเชื่อคำไ้การของหล่อน. ถ้าจะให้ดีไ้เท่า้ควรวไ้ให้หล่อนมาพบกับไ้เท่า้โดยลำพัง, คงจะได้ มีโอกาสวินิจฉัยโดยปรีชาญาณของไ้เท่า้เอง.

มาร์นเฮอร์.

แต่ว่าออลกา แอร์ชแบร์เกอร์ คนนี้—

ยุกถานนท์.

(โกรว.) หยุคพคเสี่ยข้างไ้ไ้ครุหรือครุ?

รัตน์.

(เสี่ยงคัง.) แกเองก็หยุคพคเสี่ยข้างไ้ไ้ครุหรือ, ยุกถานนท์?
ว่ากระไร, มาร์นเฮอร์?

มาร์นิเยร์.

ออลกา แอร์ชแบร์เกอร์ คนนี้เป็นคนร้ายสำคัญอยู่นะขอรับ.

รัตน์.

อย่าเข้าไปไหนเลย ! แกนงหรือว่าฉันกลัวผู้หญิง ?

มาร์นิเยร์.

แต่บรรทมกล่าวว่าเขาอาจทำเหตุร้ายได้มากนะขอรับ.

รัตน์.

ถ้าอยากจะพูดก็ขอให้พูดเหมือนคนไหนเถอะ, มาร์นิเยร์ !
คุณหลง, คุณอยากให้ฉันพบกับหญิงคนนั้นโดยลำพังฉันหรือ ?

มาร์นิเยร์.

ขอรับประทานโทษ, แต่ได้ทำเข้าใจกระผมผิด. กระผมไม่ได้
หมายความว่าหญิงคนนั้นจะประทุษร้ายได้เท่า — ผมหมายความว่าเขา
อาจจะให้การเท็จภายหลังเมื่อกล่าวถึงการสนทนากับได้เท่า.

รัตน์.

ฉันไม่เห็นน่าวิตกอะไรในชั้นนี้. แต่เพื่อให้เป็นที่แน่ใจ, คุณ
หลง กรุณาอยู่กับฉันด้วยกันในเวลาที่ฉันพบกับเขา. คนอื่น ๆ ขอให้
ออกไปเสียก่อนสักครึ่งหนึ่งเถอะ.

มารีเยร์.

Bien, mon Général. (วันที่ยะหัดถ์และเข้าโรงพยาบาลประตูหลัง.)

รัตน์.

บุุทธานนท์, บอกสายให้พาหญิงคนนั้นมาที่นี้.

บุุทธานนท์.

ขอรับ. (ขึ้นบรรไดไปเข้าโรงพยาบาล.)

รัตน์.

หล่อนคอยอยู่ที่บรรไดไม่ใช่หรือ ?

กฤษณ์.

ขอรับ.

(บุุทธานนท์ลงบรรไดมา, หยิบหมวกและไม้เท้า, แล้วเดิน
เลยไปเข้าโรงพยาบาลประตูด้านหลัง, และปิดประตูนั้น. สายลงบรรได
นำคาราออกมา, แล้วเลยไปเข้าโรงพยาบาลประตูขวา. คาราค่อย ๆ ลง
บรรไดและยืนล้งเลอยู่ที่ดินบรรไดครู่หนึ่ง. ครั้นแลไปพบตาหลวง
กฤษณ์ก็ตั้งท่าจะไปหา, และหลวงกฤษณ์ก็ตั้งท่าจะไปหาคารา, แต่
รู้สึกตัวจึงซ้งก้อยทั้งสองคน.)

รัตน์.

(ประหลาดใจ.) เอ๊ะ! อย่างไรกัน?

กฤษณ์.

(ไปจูงมือคารามาหาพระยารัตน์.) นักรรยามมขอรับ.

รัตน์.

คุณหลวง, ฉันได้รู้สึกอยู่นานแล้วว่า คุณกำลังจะเป็นบ้า ---
ภรรยาคุณหรือ? ภรรยาคุณอยู่ที่ปารีส คอยพยกับคุณเมื่อคุณได้รับ
อนุญาตให้ลาไป.

กฤษณ์.

หามีได้ขอรับ. ภรรยาผมอยู่น.

รัตน์.

(ฟังจะเข้าใจความจริง.) อ้อ. หญิงไทยที่ใช้อุบายเพื่อมาหา
สามี. คุณหลวงเองคือสามี. คุณหลวง, ฉันไม่ได้นึกเลยว่า คุณจะเป็น
ไปได้เช่นนี้. ผิดวินัย. ผิดอย่างร้ายแรง. เป็นการขัดขืนบังคับโดยตรง
ที่เกี่ยว. เป็นโทษที่ควรส่งศาลทหาร. (เดินไปเดินมาครู่หนึ่ง, แล้ว
หยุดยืนตรงหน้าหลวงกฤษณ์.) พุทโธ่คุณหลวง, ทำไมจะบอกให้ฉัน
ทราบเสียก่อนหนออย่าไม่ไว้หรือ? ปล่อบให้ฉันเขียนรายงานลับไปถึงผู้
บัญชาการกองพลใหญ่เสียแล้ว—แล้วที่แท้หล่อนก็เป็นภรรยาคุณหลวง
นั่นเอง.

กฤษณ์.

ผม — ผม —

ดารา.

ถ้าบอกแต่แรกเจ้าคุณก็คงโกรธ. คุณหลวงคงถูกขนาบใหญ่.

รัตน์.

ถูกขนาบ ! ฮี ! ต่อนี้ไปละก็ได้ถูกขนาบกันทั่วถึงละ ! คุณหลวง,
ฉันไม่รู้จะทำอย่างไรกับคุณแล้ว. คุณจะว่าอย่างไร ?

ดารา.

(ซิงพท.) คุณหลวงไม่มีอะไรจะเรียนเจ้าคุณ, เพราะคุณหลวง
ไม่รู้เห็นอะไรด้วยเลย. เป็นความผิดของศิษย์คนเดียว.

กฤษณ์.

แม่ดารา !

ดารา.

ขอให้ศิษย์พวกให้ตลอดเถอะคะ.— เจ้าคุณคะ, เจ้าคุณเป็นผู้ใหญ่
ควรจะพอนกเห็นใจศิษย์ได้บ้าง. (พยักหน้าให้สัญญาจะให้สามีไป,

หลวงกฤษณ์เข้าใจจึงค่อย ๆ ย่องไปเข้าโรงทางประตูหลัง.) เมื่อศิษย์

มาถึงปารีสหมายใจไว้ว่าจะได้พบสามี แต่ได้รัยจกหมายว่ายังไม่ไป
เพราะยังลาไม่ได้, ศิษย์แทบจะคลั่งเป็นบ้า. ศิษย์คิดถึงสามีเหลือทน,
จึงไปมาทน.

รัตน์.

แม่คารา, ถ้าหล่อนเพียงแต่รอคอยอยู่อีกไม่กี่วันหล่อนก็คงจะได้พบสามีของหล่อนโดยไม่ต้องมีเหตุยุ่งเหยิงอะไรเลยจนอย่างเดี๋ยว.

คารา.

รอคอย ! เจ้าคุณไม่เข้าใจหรือคะว่าชีวิตของผู้หญิงในเวลามีสงครามเต็มไปกับการคอย ? คอยรับจดหมาย; คอยให้สามีได้รับอนุญาตลา; คอยวันร่ำ — ซึ่งร้อยว่าจะต้องถึงเข้านหนึ่ง. คอย, คอย, คอย, จนรู้สึกว่เหลือที่จะคอยได้ อีกต่อไปแล้ว.

รัตน์.

ฉันก็เห็นใจอยู่บ้าง, แม่คารา — แต่ถ้าเราเข้าไปอยู่ในแนวรบอย่างไร ๆ หล่อนก็คงต้องคอยนานกว่าที่ได้คอยมาแล้วอีกนะ.

คารา.

ถ้าคิดฉันทรายว่า กองพล อยู่ในแนวรบฉันก็คงจะไม่หวังที่จะพบคุณหลวงที่ปารีส. แต่ฉันก็เสียใจจนเหลือคอยแล้ว — — — เป็นธรรมชาติอยู่เองที่จะต้องเพลอสติไปบ้าง.

รัตน์.

ไม่เห็นเป็นประโยชน์อะไรเลยในการที่หล่อนพยายามแก้อึดเป็นชอบ. คุณหล่อนยังไม่ควรจะรู้สึกว่าเป็นเหตุสำคัญปานใด, หล่อนได้ทำสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง; หล่อนจะทำให้สามีต้องซนศาลทหาร — และส่วนตัวฉัน —

ดารา.

ก็ฉันได้เรียนแล้วไม่ใช่หรือว่าคุณหลวงกฤษณ์ไม่ได้รู้เห็นด้วยเลย.

รัตน์.

อะไร? หลวงกฤษณ์ได้รู้เมื่อไรกันล่ะว่าหล่อนมาที่นี่?

ดารา.

เมื่อเช้าวานนี้. คุณหลวงไม่ได้รู้เห็นอะไรเลย จนที่ฉันได้เข้ามาในห้องนี้เมื่อเช้าวานนี้.

รัตน์.

ถ้าฉันก็เป็นหน้าที่ของเขาที่จะรายงานให้ฉันทราบโดยทันทีและจัดการเพื่อส่งตัวหล่อนกลับไปปารีสโดยทันที. แต่แทนที่จะทำเช่นนั้น, เขากลับเป็นใจช่วยในการหลอกลวง.

ดารา.

อ้อ, ก็ฉันไม่ทราบซื่อนั้น.

รัตน์.

แต่หลวงกฤษณ์ที่รายคืออยู่ว่าหน้าที่ของเขามีอยู่อย่างไร, เช่นเดียวกับที่ฉันหรือบุคคลอื่นว่าหน้าที่ของฉันเป็นอย่างไร.

ดารา.

เจ้าคุณจะทำอะไรเจ้าคะ?

รัตน์.

ฉันต้องให้เอาตัวคุณไว้มั้งสองคน; หลวงกฤษฎณ์ต้องส่งชั้นศาล
ทหารและตัวหล่อนต้องส่งให้ตำรวจนครบาลฝรั่งเศส.

ดารา.

เจ้าคุณจะทำเช่นนั้นจริง ๆ หรือเจ้าคะ ?

รัตน์.

ฉันแลไม่เห็นว่าจะหลีกเลี่ยงไปได้อย่างไร.

ดารา.

อะไร ! เจ้าคุณจะมีแก้ไขทำให้สามีของคุณต้องเสียคน และ
ให้ตัวคุณต้องถูกจับและรับความอับระยาศเพราะเหตุที่รักกันมากพอที่จะ
ผ่านข้อบังคับของเจ้าคุณเที่ยวหรือ ?

รัตน์.

ต้องขอให้หล่อนเข้าใจว่าฉันได้รายงานเหตุการณ์ไปที่ผู้บัญชาการ
กองพลใหญ่แล้ว. หล่อนกับฉวีของหล่อนช่วยกันทำให้ฉันกลายเป็นอ้าย
บ๊ตชไปแล้ว, รู้ไหม ? เหตุการณ์บ้าเมอคนนี้อาจจะฉาวชกก็ได้.

ดารา.

และทีฉันขอเรียนให้ทราบไว้ ว่าถ้าคุณหลวงกฤษฎณ์ต้องรับโทษ
ละก็ฉันจะพยายามที่สุดที่จะให้กิจการทุกอย่างแพร่หลาย.

รัตน์.

ฮะ!

ดารา.

จริง ๆ นะเจ้าคะ. ที่ฉันจะเล่าถึงการที่เจ้าคุณได้จับมือและบีบมือ
 ที่ฉันได้ไต่เมื่อเวลากินอาหาร, และอะไร ๆ อีกหลายอย่าง.

รัตน์.

พุทโธ่! ช่างไม่รำลึกถึงบุญคุณข้างเลยเทียวนะ.

ดารา.

ไม่นึกละเจ้าคะ! ถ้าเจ้าคุณจะทำให้สามสี่คนเดือดร้อน, ที่ฉัน
 ก็จะต้องพยายามจนสุดกำลังให้เจ้าคุณต้องเดือดร้อนบ้าง.

รัตน์.

แล้วกัน, ขอให้รับรองข้างสิ. ฉันหรือจะอยากทำให้สามสี่ของ
 หล่อนเสียคน? เขาเป็นมือขวาของฉันที่เคียวนะ.

ดารา.

ถ้าฉันก็เอะอะทำไมล่ะเจ้าคะ? มันไม่ใช่ความผิดของคุณหลวง
 เลย. เจ้าคุณจะตีโทษเขาไม่ถูกละ.

รัตน์.

ฉันไม่ตีโทษเขา. ฉันตีโทษหล่อน.

ดารา.

ถูกที่เดียว. เป็นความผิดของทีฉัน. ทีฉันสารภาพ เท่านั้น
 “ไม่พอหรือเจ้าคะ ?”

รัตน์.

แม่ดารา, หล่อนจะผ่านข้อบังคับของกองทัพแล้วและหวังให้
 ใคร ๆ ยอมพอใจหมก เมื่อหล่อนพูดว่า—“ถูกแล้ว—ความผิดทีฉัน
 เอง—ทีฉันสารภาพ” เช่นนี้, มันเป็นการเหลือเกินนัก. หล่อน
 ก็ช่วยของหล่อนช่วยกันผ่านข้อบังคับเพียงพอที่จะฟาดเอาแม่ทัพใหญ่
 ลงกระเบื้องที่เดียว, รู้ไหม ? หล่อนได้หลีกเลยงลอคคาเจ้านาที่ฝ่าย
 พลเรือน, มาตีคดีนยบายเจ้าของบ้าน, ใช้นามแฝง—

ดารา.

ก็แล้วอย่างไรล่ะเจ้าคะ ?

รัตน์.

แล้วก็มีเมอเขาจับได้แล้วและคดีเกือบจะพินาศที่ฉันไปแล้ว, หล่อน
 มาช่วยว่าจะตั้งเอาฉันเข้าไปด้วย.

ดารา.

ถ้าเจ้าคุณสงบเรื่องเสียก็แล้วกัน.

รัตน์.

ฉันจะสงบเสียอย่างไร ? ล่ามประจำกองพลได้ค้นหาได้หลักฐาน
มั่นคงว่าหล่อนเป็นออกกาะอะไรก็ไม่รู้ไว้, ซึ่งเป็นจาระสิทธิ์เยอรมัน—
และในไม่ช้าฉันอาจจะได้รับคำสั่งจากกองพลใหญ่ว่าให้ทำอะไรแก่ตัว
หล่อน.

ดารา.

ไว้, เจ้าคุณคะ—นี่ไม่มีทางแก้ไขเลยหรือ ?

รัตน์.

ฉันไม่เห็นมีเลย.

ดารา.

แล้วก็คุณหลวงกฤษณะจะเป็นอย่างไรบ้างเจ้าคะ ?

รัตน์.

คงถูกย้ายไปจากตำแหน่ง— และ ถ้าวรอกจากถูกถอดไต่ละก็จะ
เคราะห์ที่อับ—และส่วนตัวฉันเองก็บางทีจะถูกย้ายเหมือนกัน.

ดารา.

ก็ฉัน-ก็ฉันไม่ได้นึกเลยว่าจะเป็นการร้ายแรงเช่นนั้น. (เข็ดหน้าตา.)

รัตน์.

อย่า—อย่าร้องไห้, แม่ดารา. เสียแรงที่ได้กล้ำมานานแล้วจะ
มายอมร้องไห้เวลานี้เทียวหรือ ?

ดาราร.

(เสียงออกเคว้อ ๆ.) เปล่าเจ้าคะ.

รัตน์.

นี่หล่อนกินอาหารเข้าแล้วหรือยัง ?

ดาราร.

ยังเจ้าคะ. แต่ดิฉันไม่หิวเลย.

รัตน์.

ต้องกินเสียหน่อยดีกว่า. (ไปเปิดประตูขวาและร้องเรียก.)

สาย! สาย! (เดินกลับมาพบกับดาราร.) หล่อนต้องกินอะไรเสียหน่อย
จริง ๆ นะหล่อน. (สายออกมาทางประตูขวา.) สาย, ไปจัดอาหาร
เข้ามาให้คุณนายกฤษณะเส่นี่. (ชี้ดาราร.)

สาย.

ขอรับผม! (พูดกับดาราร.) คุณนายจะรับประทานอะไรขอรับ ?
ปลากระป๋องเบ็ดใหม่ ๆ, ไข่, หมูแฮม, กาแฟ, ขนมปังปัง, ผลไม้
กวน — ปลาพอร์บีประทานได้ขอรับ.

ดาราร.

ฉันไม่ — ไม่อยากกินอะไรเลย.

๑๘๓

รัตน์.

(พูดเหมือนปลอบเด็ก.) ก็นะอะไรเสียหน่อยดีกว่านะแม่ตารา.

สาย.

ผมทำไขควงมาให้คุณนายก็ได้ขอรีบ. กาแฟร้อน ๆ กลั้วลงไป
ขอรีบ.

ตารา.

เอาเถอะ, นายสียโท. ฉันขอมอบให้แกเป็นผู้จัดมาตามที่เหมาะสม.
เหมาะ.

สาย.

ขอรีบ. อึกส์กักรู้พร้อมขอรีบ. (เข้าโรงทางประตูขวา, ปิด
ประตู.)

(หลวงกษณะเสนีออกทางประตูหลัง, ถือซองหนังสือราชการ
มาซองหนึ่ง, เดินตรงไปหาพระยารัตนโยธิน.)

กษณะ.

จากกล่องพลใหญ่ขอรีบ. (ส่งซองหนังสือให้พระยารัตนโยธิน.)

รัตน์.

(รับซอง.) ขอบใจคุณหลวง.

ดารา.

นั่นหนังสือตอบเจ้าคุณหรือเจ้าคะ.

รัตน์.

(ใส่แว่นกลางพุดกลาง.) นี่แหละหล่อน. (อ่าน.) “ลับ”

(พุด.) นี่จะสั่งฉันให้จับหล่อนโดยฐานเป็นจาระสลักและให้ส่งตัวไปที่กรมบัญชาการกองพลใหญ่; แล้วความจริงก็จะกระชุกกระชวยออกมาฉันก็คงถูกเขาเย้ยเยาะทั้งกองทัพ, สามีของหล่อนคงถูกส่งกลับไปกรุงเทพ, แล้วก็ — เออ, ร้ายก็อย่างไรก็รู้กันเสียทีเดียวดีกว่า. (ไปนั่งเก้าอี้ขวาโต๊ะ, เปิดฉีกซองและหยิบเอาหนังสือในนั้นออกมา, เป็นบรรทัดในกระดาษแผ่น ๑, กับจดหมายของหนังสือ ๑ ซึ่งพระยารัตน์วางไว้ก่อน, และอ่านบรรทัด.) เอ๊ะ ! นี่อะไรกัน,— พิลิกตะ !

กฤษณ.

(ออกวิตก.) อะไรขอรับ ?

รัตน์.

(อ่าน.) “ข้าพเจ้าได้รับบัญชาท่านแม่ทัพให้เรียนมาให้ทราบว่า นายพลตรี พระยาฤทธิรุทรเรืองรรมมีอาการช่วยต้องไปฐานทัพ, ฉะนั้นให้เจ้าคุณเป็นผู้แทนผู้บัญชาการกองพลใหญ่ชั่วคราวแต่บัดนี้เป็นต้นไป.”

กฤษณ์.

(ดิใจ.) รอคำนว, ให้ตายดี!

รัตน์.

ฮือ! คุณเชื่อเช่นนั้นหรือ? (หลวงกฤษณ์หน้าม่อย.) เอ๊ะ!
นี่อะไรกันล่ะ? (หยิบซองที่ได้วางไว้ข้างหนึ่งขึ้นดู.) รายงาน
ของคุณ, ส่งคืนมายังไม่ได้เข้คนก. มีจดหมายเหตุเป็นลายมือ
พระเชาวน์ว่า: “กระผมส่งจดหมายลับของใต้เท้าขึ้นมา, เพราะผู้
บัญชาการกองพลใหญ่ได้ลาป่วยเสียแล้ว.”

ดารา.

พระเชาวน์คือใครกันเจ้าคะ?

รัตน์.

นายพันโท พระเชาวนະบทรทิก, ปลัดกองพลใหญ่.

ดารา.

แล้วก็แปลว่ากระไรกันล่ะเจ้าคะ?

รัตน์.

แปลว่าเคยวนเป็นนำท่ของคุณโดยตรงที่จะต้องพิจารณาว่าจะควรทำ
อย่างไรแก่หล่อนต่อไป.

ดารา.

ขอ !

รัตน์.

แปลว่าเวลานั้นเป็นทวีปผู้ชกการกองพลใหญ่.

ดารา.

ถ้าเช่นนั้นก็เป็นอันสิ้นเรื่องกันสินะเจ้าคะ ?

รัตน์.

ฉันหรือ ? เมื่อกันคุณเหมือนหล่อนใดก็กล่าวคำช่อะไรไว้ยังไม่
ใช่หรือ ?

ดารา.

เจ้าคุณคะ, เข้าวานนี้ฉันต้องออกสิ้นขวัญแขวนมามากแล้ว, และ
คิดฉันเชื่อว่านายทหารผู้มีสติปัญญาเช่นเจ้าคุณคงจะมีความกรุณาเห็นใจ
ผู้หญิงบ้าง. เจ้าคุณต้องเข้าใจนะเจ้าคะว่าเมื่อกันคิดนั้นแทบจะคลั่งเสีย
แล้วเพราะความวิตก.

รัตน์.

แล้วก็เดี๋ยวนี้ล่ะ ?

ดารา.

เดี๋ยวนี้คลายวิตกแล้วเจ้าคะ, เพราะที่ฉันมั่นใจอยู่ในความกรุณา
ของเจ้าคุณ.

๑๘๕

รัตน์.

อ้อ! แต่ว่า —

ดารา.

แต่ทำอะไรเจ้าคะ?

รัตน์.

เปล่าดอกหล่อน — — — ฉันเป็นแต่รักในใจเท่านั้น.

ดารา.

ถ้าฉันเจ้าคุณเห็นใจแล้วไม่ใช่หรือเจ้าคะ? เจ้าคุณจะกรุณา
ไม่ใช่หรือ?

รัตน์.

หล่อนเห็นว่าฉันควรจะกรุณาแก่หล่อนกับสามีฉันนั้นหรือ?

ดารา.

ที่จริงนะทั้งคุณหลวงทั้งคุณได้ทำผิดไปแล้ว, และรู้สึกละอายใจแล้ว.
แต่ผู้มีอำนาจควรใช้อำนาจในทางที่ให้คนนิยม. เจ้าคุณมีอำนาจอยู่เวลา
นี้ไปรบกวนใช้อำนาจประคบประกำด้วยความเมตตากรุณาเถิดเจ้าคะ.

รัตน์.

แม่คารา, หล่อนแกล้งคดีของหล่อนอย่างน่าฟังมาก — และฉันจะให้สามีของหล่อนเองเป็นผู้วินิจฉัย. (หลวงกฤษณะเสนีออกมายืนตรงข้างขวาพระยารัตนโยธิน.) ฉันเป็นทหาร, และหน้าที่ของฉันควรจะทำอย่างไรยอมไม่มีข้อสงสัยเลย. เหตุการณ์ที่ได้เป็นไปแล้วพะเอินเคราะห์ดีไม่มีผลร้ายอะไร, แต่เป็นการผิดวินัยอย่างมากอยู่. เห็นด้วยไหม, คุณหลวง?

กฤษณ์.

เห็นด้วยขอรับ.

รัตน์.

ถ้าเช่นนั้นฉันจะควรเพิกเฉยเสียได้ไหม?

กฤษณ์.

ไม่ได้ขอรับ.

รัตน์.

ได้ยินไหม, แม่คารา?

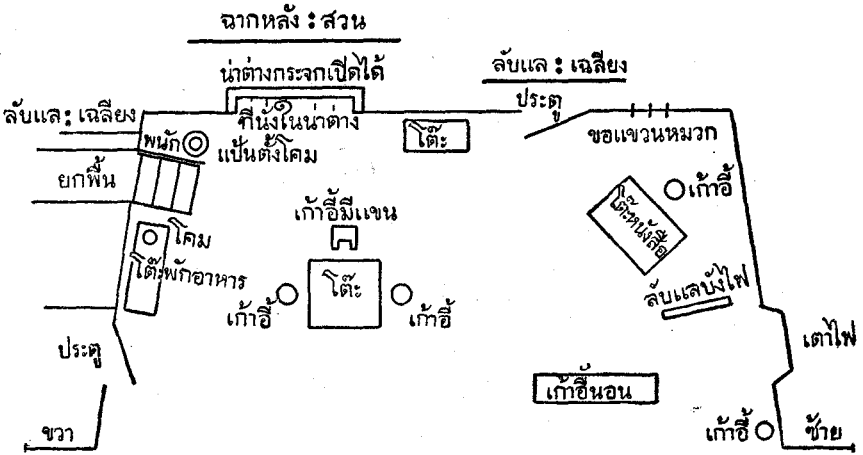
คารา.

ก็เจ้าคุณจะทำอย่างไรละเจ้าคะ.

รัตน์.

ฉันจะส่งตัวหล่อนไปปารีสในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารบก. (ยัม.) ฉันมอบให้นายทหารผู้นี้เป็นผู้ควบคุมตัวหล่อน. (เอามือขวาตบฆ่าหลวงกฤษณะเสนี. หลวงกฤษณ์แสดงความยินดีจับมือขวาของพระยารัตนโยธิน; ฝ่ายคาราจับมือซ้าย. ทั้งสามคนยิ้มด้วยความยินดี.)

บัตมาน.

เครื่องใช้บนเวที.

๑. โต๊ะเขียนหนังสือ. บนโต๊ะมีสิ่งของจกไว้คือ :-

ตระกร้าสำหรับใส่หนังสือ ๑ ใบ.

หีบเหล็กเคลือบสำหรับเก็บหนังสือ ๒ ใบ.

แผ่นกระดาษขั.

ประติทินตั้งอย่างเร็ว ๆ ๑ อัน.

ที่หมักปากกา ๑ ที่, มีปากกาพร้อม.

แผนที่แสดงที่พักกองพล ๑ แผ่น.

ซองหนังสือราชการหลายซอง, มีควมไว้วางใจผ้าแรงแดง ๑ มัด.

ไม้ขีดไฟ ๑ กลัก.

ท.เชยบหฺร ๑ ท.

๒. ราวแขวนหมวก, มีขอแขวนหมวกได้ ๓ ขอ, ติดที่ผนัง.
๓. โต๊ะเล็ก, ตั้งระหว่างหน้าต่างกับประตูด้านหลัง. บนโต๊ะนี้ มี:—
 ผ้าห่มสักกะหลาด ๑ ผืน, สำหรับมาตาม เคอะโนซ์ ๑ คู่.
 โคมหัว ๑ ใบ (ต้องจุดได้จริง ๆ.)
๔. โต๊ะกินอาหาร. ของสำหรับจัดวางบนโต๊ะนี้คือ:—
 ฝ้ายโต๊ะ ๑ ผืน.
 กากาแฟฝรั่งเศส, ทำด้วยโลหะเลว ๆ, ๑ กา.
 หม้อนม, เคลือบขาว, ๑ หม้อ.
 ราวขนมขบ่ง ๑ ราว.
 ขนมขบ่ง ๑ ก้อน.
 กระจุกไม้สัก ๑ กระจุก.
 กระจุกแยม ๑ กระจุก.
 มีด, ช้อน, ช้อน, โลหะขาว, & สำรับ.
 ถ้วยกาแฟโลหะเคลือบ, มีจวนรอง, & สำรับ.
 จานโลหะเคลือบ & จาน.
 เครื่องหวด ๑ เครื่อง.
 จานใส่เนย ๑ จาน.
 หม้อแฮมหันแล้ว ๑ ขา, ใส่น้ำ.
 มีดหันหมูแฮม ๑ มีด, กับช้อน ๑ ช้อน.
 ถ้วยกาแฟขนาดย่อม & ถ้วย, มีจวนรอง
 ช้อนกาแฟ & ช้อน } (องกที่ ๒)

ถ้วยเหล้าปอร์ต & ถ้วย. (องกัท ๒).

เหล้าปอร์ต ๑ ขวด, เข็ดแล้ว. (องกัท ๒).

ยหรีชการ์ ๑ หีบ, กบชการ์เรต ๑ หีบ. (องกัท ๒).

ชิตไฟ ๑ กลัก, วางไว้กับหีบยหรี. (องกัท ๒).

ทเขียยหรี ๑ ท, วางบนโต๊ะ. (องกัท ๒).

๕. เกาฮอน — ชนิดมีพนักสามค้ำ — ๑ ตัว.

๖. เกาฮอนไม้ ๑ ตัว.

๗. เกาฮอนเดี่ยว, ไม้อย่างสามัญ, & ตัว.

๘. ที่นั่งหน้าต่าง.

๙. ม่านผ้าตาสีขาวกับน้ำเงิน ๑ คู่, ตีคน่าต่าง, มีระบายบนพริ้ม.

๑๐. ระบายตีกิ่งเตาไฟ, ทำด้วยผ้าอย่างเดียวกับม่าน.

๑๑. บังตาผ้าขาวบาง ๆ, ตีคน่าต่าง.

๑๒. แผ่นททหาร (ฝรั่งเศสภาคเหนือ) & แผ่น, แขนงทผนัง; แผ่น ๑ มีริงเล็ก ๆ ยักหมายแนวรอบ.

๑๓. เตาไฟ, ทำด้วยอิฐแดง, ตอนกลางแห่งค้ำหลังเตาเป็นรอยเขม่าไฟ. พินเตาเป็นหินขาว. มีเครื่องประกอบเตาไฟคือ:— ไม้ท่อนโต ๆ วางพาดบนก้อนหิน, มีไฟฟ้าแดงสำหรับทำแสงไฟช่อนอยู่. กระจกชบดินประสี, เพื่อกันไฟเป็นควัน, เมื่อเริ่มองกัท ๑. ขอเหล็ก, ฝังที่กลางผนังเตาไฟ, มีโซ่และขอแขวนหม้อเหล็กย่อม ๆ ๑ ใบ.

๑๔. โต๊ะพักอาหาร, ยาว ๓ ฟุต กว้าง ๒ ฟุต. มีชักไฟอยู่บนโต๊ะ ๑ กลัก.
๑๕. ผ้าปูพื้น, ทำเป็นลายกระเบื้องของหน้าวิวแดง.
๑๖. เบาะกลม, สำหรับตั้งโคม, ๑ เบาะ.
๑๗. ลูกขี้ก, ติดประตูกิ่ง ๒, ให้ใช้ได้จริง ๆ.
๑๘. ขอสำหรับช้อนน้ำต่าง, ให้ใช้ได้จริง ๆ.
๑๙. กระดาน ๒ แผ่น, สำหรับทำเสียงกระโตกข้างหลังโรงในองค์ที่ ๒; แผ่น ๑ หนาราว ๒ นิ้วฟุต, กว้างยาว ๑ ฟุต; อีกแผ่น ๑ หนา ๑ นิ้วฟุต, ยาว ๓ ฟุต กว้าง ๘ นิ้วฟุต. วิธีทำเสียงขึงคือ เอาไม้แผ่นสี่เหลี่ยมวางกับพื้น, เอากระดานแผ่นยาววางทับให้ปลายข้าง ๑ เลยแผ่นล่างไปประมาณ ๘ นิ้ว; เขี่ยขบปลายกันอย่างกระเคือง, แล้วยกคันทันปล่อยให้ปลายข้างยาวพาดลงไป.
๒๐. กรวยบนทวย, (อย่างที่ใช้โรยถนน), โรยนอกหน้าต่างเพื่อให้เหยียบคัง.
๒๑. กระยะไม้ ๒ กระยะ, สำหรับคนใช้เก็บของยกเข้าโรงตามที่กำหนดไว้.
๒๒. โคม ๒ ใบ, มีไส้แก้วด้านอย่างเลว ๆ. สมมุติว่าเป็นโคมน้ำมัน, แต่แท่งจริงต้องใส่ไฟฟ้า, ต่อสายไปเสียบจุกข้างหลังฉาก, ให้จุดและดับได้ง่าย ๆ. โคมใบ ๑ ตั้งบนเบาะหลังพนักบรรโต, อีกใบ ๑ ตั้งบนโต๊ะพักอาหาร.

๒๓. เชิงเทียนสังกะสี, ชนิดสูง, ๑ คู่, มีเทียนไขพร้อม, สำหรับ .

จุดตั้งที่โต๊ะกินอาหารในองก์ที่ ๒.

๒๔. ของจัดบนโต๊ะพักอาหารในองก์ที่ ๓, คือ:—

กระเบื้องปลาเซรัวริง, เบ็ดแล้ว, ๑ กระเบื้อง.

ซามเปิล, ถ้วยขาว, มีฝา ๑ ซาม.

ราวขนมขึงขึง.

กระปุกผลไม้กวน.

เครื่องหิว.

จานแนย.

๒๕. ของจัดบนโต๊ะกินอาหารในองก์ที่ ๓, คือ:—

ถ้วยกาแฟเคลือบจานรอง ๓ สำรับ.

ช้อนกาแฟ ๓ ช้อน.

จานเคลือบ ๓ จาน.

มีดและช้อน ๓ สำรับ.

ของที่ตองเตรียมส่งให้ตัวละคร.

องก์ที่ ๑.

๑. ไม้เท้า, สำหรับหลวงกฤษณ์. (เผื่อเขาจะลืมเอาของเขามา).

๒. ไม้เท้า, สำหรับขุนทธานนท์. (เผื่อเขาจะลืมเอาของเขามา).

๓. แส้ม้า, สำหรับพระยารัตนโยธิน.
๔. ผ้าใบอย่างหนา, พับแล้ว, ๑ ผืน, สำหรับสาย.

องค์ที่ ๒.

๑. โต๊ะไฟฟ้า, สำหรับยทธานนท์. (ต้องตรวจดูให้ใช้ได้จริง.)
๒. แผ่นกระดาษบรรทัด, สำหรับยทธานนท์.
๓. โต๊ะไฟฟ้า, สำหรับการา. (ต้องตรวจดูให้ใช้ได้จริง.)
๔. เชิงเทียนชนิดมีจานและหลอดไฟ, มีเทียนพร้อม, สำหรับพระยารัตนโยธิน.
๕. เชิงเทียนชนิดเดียวกัน, มีเทียนพร้อม, สำหรับมาตาม เตะอะโนซ์. (หมายเหตุ— ก่อนที่จะส่งเชิงเทียนให้สองคนนี้ต้องจุดเทียนเสียให้ติดดี. อย่าให้ไปดับเวลาที่จะออกไป.)

องค์ที่ ๓.

๑. ผ้าเช็ดขี้ไต้, สำหรับสาย.
๒. ชามเป็ดมีฝา, ใส่น้ำร้อน, ซึ่งเมื่อเปิดฝาท้องมีไอน้ำ, สำหรับแจ้ง.
๓. บรรทัดคัตวอยพิมพ์ดีด, สำหรับมาร์นิเยร์.
๔. ซองหนังสือราชการ, ในซองมีกระดาษคัตวอยพิมพ์ดีด ๑ แผ่นกับจดหมายผนึกในซอง ๑ ซอง, สำหรับหลวงภฤษณ์.

เครื่องแต่งตัว

องกที่ ๑.

พระยารัตนโยธิน:—

ออกครั้งที่ ๑, เครื่องผูกหัด, กางเกงขมา, เกือกขมาขมิ้นผูก
เกือก.

ออกครั้งที่ ๒, เหมือนกัน.

ออกครั้งที่ ๓, คาคเซ่มซัด, ผูกเกือกเกือก. หมวกแก๊บ, ถุง
มือหนึ่งเหลือง. ถือเส้มา.

แถบตราและเหรียญติดหน้าอกเสื้อ: ข้างเผือก, มงกุฎ, รัตนาวจรณ,
เล็โองคองนเนอร์, จักรมาลา. เหรียญสงคราม, เหรียญบรม
ราชาภิเษก.

หลวงกฤษณะเสน:—

ออกครั้งที่ ๑, หมวกแก๊บ. เครื่องผูกหัด. คาคเซ่มซัด, กางเกง
ขมา. เกือกขมา, ผูกเกือก. ถุงมือหนึ่งเหลือง.
ไม้เท้า.

ออกครั้งที่ ๒, เหมือนครั้งที่ ๑, แต่ไม่มีลงมือและไม้เท้า.

แถบตราและเหรียญติดหน้าอกเสื้อ. ข้างเผือก, มงกุฎ, เหรียญ
สงคราม, เหรียญบรมราชาภิเษก.

ยถาภานนท:—

ตลอดของกท ๑, หมวกแก๊ป, เครื่องผูกหัด, คาคเข้มซัด, กางเกง
ขีมา, เกือกขคผูก, ดิคเค็อย, สันยแข็งหรือผ้า
พันแข็ง, ถุงมือหนังเหลือง, ไม้เท้า.

แถบเหรียญคิตที่น่าอกเสื่อ: เหรียญสงคราม.

หมายเหตุ: ยถาภานนทต้องแต่งตัวแสดงให้เห็นเป็นคนแก่และรัก
สรววยงาม

สาย:—

เครื่องแต่งตัวอย่างเด็วตลอดเรื่อง, คือ: เครื่องผูกหัด, คาค
เข้มซัด, ไม่มีปลายตาพ, เกือกคำ, ผ้าพันแข้ง.

แถบเหรียญคิตที่น่าอกเสื่อ: ราชรุจี, เหรียญสงคราม, เหรียญ
บรมราชาภิเษก.

แจ่ง:—

เครื่องแต่งตัวอย่างเด็วตลอดเรื่อง, คือ: เครื่องผูกหัด, คาค
เข้มซัด, ไม่มีปลายตาพ, เกือกคำ, ผ้าพันแข้ง.

แถบเหรียญคิตที่น่าอกเสื่อ: เหรียญสงคราม.

มาร์นิเยร์:—

เครื่องแต่งตัวอย่างเด็วตลอดเรื่อง, คือ: เครื่องแขบผูกหัดฝรั่ง
เค็ด, เสื่อเบะคอส่นำเงิน, กางเกงขีมาสีนำเงิน, หมวกหนึบสี
นำเงิน, คาคเข้มซัดเครื่องหนึง, เกือกขีมาหรือเกือก “นอร์เวย์”

หนึ่งเหลืออง. ถมมิดหนึ่งเหลืออง. ไม่เท่า. มืดขาว, ผ่าผูกคอคำ.
แถบตราตึกน้าวอกเสื่อ: ช้างเผือก, “คริวซ์ เตะระ แกร.”

การา:—

เสื่อกลางวัน, แขนยาริสแท้.

องกที่ ๒๓.

พระยารัตนโยธิน:—

เมื่อเข็ดม่าน, เสื่อคากิ. กางเกงยาว. เกือกชหลังเหลืออง.
ออกครึ่งหลัง, เสื่อกางเกงนอนแขน “บิยาม่า.” เสื่อ
กันหนาว, เกือกห้องนอน.

หลวงภฤษณะเสน:—

เมื่อเข็ดม่าน, เสื่อคากิ. กางเกงยาว. เกือกชหนึ่งเหลืออง.
ออกครึ่งหลัง, มีหมวกทัวย.

บุทธานนท:—

อย่างเดียวกับหลวงภฤษณะเสน.

มาคาม เตะระโนซ์:—

เสื่อนอนยาวผ่าขาว. เสื่อ “เตรัสซิงเกาว์.” หมวกผ้าลินินขาว.

การา:—

เมื่อเข็ดม่าน, เสื่อเวลาค่า. ถมยาม.

ออกอีกครั้งที่ ๑, แต่งอย่างเมื่อเข็ดม่าน.

ออกครั้งที่ ๒, เสื่อสบายสำหรับอยู่กับห้อง. ผ่าหมักคลุมกันหนาว.

หมวกคลุมห้องนอนทำด้วยผ้าลูกไม้และคิคแพรว์อย่างงดงาม.

องค์ที่ ๓.

พระยาวังคณาธิบดี :-

... เหมือนเมื่อแรกออกในองค์ที่ ๑.

- หลวงภุชณะเสนี.
ยทธานนท์ } เหมือนในองค์ที่ ๑.

การ :-

เสียดกลางวัน. ในองค์นี้ ต้องแต่งให้ ลดหย่อน ความแก่ ลงกว่าใน
องค์ที่ ๑ สักนิดหน่อย.

